

KIẾTTÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI
Áeto' MILO'

Cái chết của người chào hàng

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

KIẾT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

ÁCTƠ MILO

CÁI CHẾT
CỦA NGƯỜI CHÀO HÀNG

TRẦN ĐÔNG *dịch*

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU
HÀ NỘI - 2006

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tủ sách *Kiệt tác Sân khấu thế giới* ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật và giới thiệu với bạn đọc Việt Nam suốt hơn nửa thế kỷ qua, có ảnh hưởng lớn không chỉ về Sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung. Tất nhiên tiếp nhận và giao lưu văn hóa nghệ thuật không diễn ra một chiều mà tác động qua lại.

Bắt đầu từ các tác phẩm cổ đại Hy Lạp, Trung Quốc, Ấn Độ với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch như : Exkhin, Oripit, Xôphốc, Vương Thừa Phủ, Kaliđáx... bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của Sân khấu thế giới như thời đại Phục Hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất như Sêchxpia, Sinla, Môlie, Coocnây, J.Gört, Gôgôñ, Ípxen, Muyxê, Ghenman, B.Brêch, Sêkhóp, Béckét, Raxin, Jāng Anui, Camuy, Tào Ngu... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và

nghệ thuật vẫn đồng hành với bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tác phẩm của ba tác giả Sân khấu Việt Nam: Đào Tấn, Nguyễn Huy Tưởng, Nguyễn Đình Thi có mặt trong Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới đã đáp ứng đòi hỏi của đông đảo bạn đọc.**

Nhà xuất bản Sân khấu cảm ơn Hội đồng tuyển chọn gồm các nhà Sân khấu học tiêu biểu do NSND Trọng Khôi - Chủ tịch Hội nghệ sĩ Sân khấu Việt Nam làm Chủ tịch và Công ty Minh Thành - Bộ Chỉ huy Quân sự TP Hồ Chí Minh đã giúp đỡ tận tình, trách nhiệm cao để Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trong 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

LỜI GIỚI THIỆU

ACTƠ MILD NHÀ VIẾT KỊCH HIỆN THỰC CỦA NHÂN DÂN MỸ

Trong lịch sử sân khấu, Actơ Mild được coi là một trong những người sáng lập ra chủ nghĩa hiện thực phê phán của sân khấu hiện đại Mỹ. Nhà cầm quyền phản động Mỹ ra sức truy tố Actơ Mild, và gọi những vở kịch của ông là "những quả bom nổ chậm được bố trí khéo léo dưới lâu đài của chủ nghĩa tư bản Mỹ".

*

* * *

Actơ Mild sinh ngày 17 tháng Mười năm 1915, trong một gia đình thợ may, lúc nhỏ đã quen lao động vất vả. Ông sớm tốt nghiệp khoa kinh tế và sử học tại trường đại học Misigon. Quen với sân khấu khi còn ở nhà trường, Actơ Mild không đi theo con đường bóp méo hiện thực, hay lấy các thứ triết lý "sinh tồn, sinh

"lý" làm bùa hộ mệnh cho các vở kịch của mình, mà ông đã mạnh dạn viết về những vấn đề sống còn của xã hội, của tầng lớp nghèo khổ, những vấn đề đang làm mọi người dân bình thường ở Mỹ băn khoăn, buộc khán giả luôn luôn suy nghĩ về nguồn gốc của sự bất công và nghèo đói. Actơ Milor lấy trung tâm diễn tả trong những vở kịch của mình là con người và suy nghĩ tình cảm trước những vấn đề thời sự xã hội.

Từ một nhà báo và một nhà văn bình thường, Actơ Milor trở thành một nhà viết kịch được mọi người chú ý, từ khi vở *Con tôi cả* được dựng trên sân khấu nhà hát Cônônet năm 1947. Từ vở kịch đầu tiên đến vở cuối cùng mới viết gần đây, ông tỏ ra khác với các nhà viết kịch hiện đại Mỹ ở chỗ nào, trong cách tìm chủ đề xây dựng kịch bản? Để trả lời câu hỏi ấy, chúng ta hãy đọc lời tựa của ông viết cho nhà xuất bản in tuyển tập kịch của mình năm 1954, trong đó ông nói rõ quan điểm của mình về sân khấu và kịch bản. Ông viết:

"Người viết kịch phải viết kịch như thế nào để độc giả và khán giả tin vào vở kịch như tin ở cuộc sống hiện thực. Mỗi buổi biểu diễn cũng như mỗi vở kịch là một lần tái hiện cuộc sống, làm chứng cuộc sống.

Sân khấu nhất thiết phải nói lên được quan hệ

của con người đối với xã hội và quan hệ xã hội đối với lịch sử".

Đây là quan điểm viết kịch hiện thực của tác giả.

Acto Milor xem nghệ thuật sân khấu là nghệ thuật hướng về quần chúng, nghệ thuật của đông đảo khán giả. Tất cả những sự việc xảy ra trên sân khấu, dù là việc nhỏ, khán giả không chỉ xem bằng mắt, mà phải suy nghĩ bằng tất cả trái tim và khói óc. Khán giả không phải chỉ xem cho mình mà còn xem cho người khác, trao đổi với nhau. Sân khấu là nghệ thuật khách quan, gần gũi hiện thực sinh động. Những hiện tượng được trình bày trên sân khấu phải được quần chúng khán giả tin tưởng và thừa nhận. Điều ấy buộc các nhà viết kịch không nhất thiết phải chạy đi tìm những cái gì khó hiểu đối với quần chúng. Có khi một vấn đề tưởng chừng như quen thuộc, nhưng trong cái quen thuộc tác giả buộc khán giả phải suy nghĩ sâu sắc và nhiều khía cạnh mà khán giả không hề nghĩ tới. Người viết kịch cần phổ biến trong quần chúng khán giả những tư tưởng gần gũi với đời sống hiện thực, không đi vào những cái gì cao siêu thoát ly thực tế. Có khi phải giải thích lại những thành kiến cũ kỹ, những quan niệm lạc hậu, xây dựng những thói quen mới để thúc đẩy lịch sử tiến

lên. Acto Milor ca ngợi nhà viết kịch Anh là Bechner Sô; ông cho rằng, nếu ở thế kỷ 19 không có tư tưởng của chủ nghĩa xã hội khoa học, thì cũng không có những vở kịch xã hội của Bechner Sô, do đây sân khấu cũng chưa thể làm tròn chức năng cải tạo xã hội của mình.

Phản đối các nhà viết kịch của "sân khấu bí ẩn", Acto Milor viết: "Kịch bản và sân khấu phải phản ánh những tư tưởng của thời đại ngày nay. Không đề cập đến cuộc sống hiện tại, thì không thể có sân khấu. Dù muốn hay không muốn, tác phẩm đều thể hiện tư tưởng của tác giả đối với cuộc sống hiện thực". Và Acto Milor kết luận: "Tư tưởng của vở kịch là thước đo giá trị xã hội và giá trị nghệ thuật của vở kịch. Tư tưởng quyết định thành công của vở kịch đối với khán giả...".

Trả lời mục đích viết kịch của mình, Acto Milor viết: "Mỗi vở kịch của tôi là một câu trả lời cho khán giả về thái độ đối với con người và cuộc sống hiện tại. Tôi viết kịch để làm cho khán giả hiểu những điều họ không muốn hiểu, hoặc còn bị bưng bít, hiểu sai...".

Trong những năm gần đây, kịch của Acto Milor được phổ biến và dàn dựng nhiều ở các nước phương Tây, ở Mỹ, Anh, Pháp, Ý, và ngay ở Liên Xô, bởi vì trong các vở kịch của mình, ông đã đề cập đến những

tư tưởng của cuộc sống hiện tại. Kịch của ông vượt ra ngoài khuôn khổ sân khấu Mỹ, và có tác dụng phổ biến ở các nước phương Tây, không phải vì hình thức mới mà chính là ông đã nói được những vấn đề mà người dân bình thường đang đợi được giải đáp.

Thế thì Acto Milor đã viết về những vấn đề gì, giải đáp những tư tưởng gì trong toàn bộ sáng tác của mình?

Ngay những vở kịch viết đầu tay từ năm 1936 đến 1939 tên là: *Câu chuyện kể buổi bình minh* và vở *Họ đã đứng lên*, tiếng nói của nhà viết kịch trẻ tuổi Acto Milor đã đứng về phía những người bị áp bức, phản ánh vấn đề đấu tranh giai cấp của xã hội Mỹ. Vở kịch của Acto Milor được dựng đầu tiên trên sân khấu Phôrêts năm 1944, lấy tên là *Người số đỏ* cũng ca ngợi sức mạnh đấu tranh của lớp người nghèo khổ.

Nhưng sau khi vở kịch *Con tôi cả* của Acto Milor được dựng ở nhà hát Côrônet năm 1947 thì tên tuổi tác giả càng có tiếng vang, ngòi bút của tác giả càng sắc bén hơn, lập trường tác giả càng vững vàng hơn. Ông được mọi người ca ngợi và được liệt vào hàng ngũ các nhà viết kịch tiến bộ của nước Mỹ.

Chuyện kịch *Con tôi cả* xảy ra trong gia đình một chủ xưởng sản xuất những máy móc phi cơ trong thời

gian chiến tranh. Số phận của mỗi người trong gia đình gắn liền với số phận chiến tranh. Hai đứa con đầu sống trong hàng ngũ quân đội, đứa sau là phi công bị mất tích.

Bà mẹ vẫn chờ tin con về. Sự chờ đợi của bà làm cho không khí vở kịch thêm căng thẳng và hồi hộp. Ông Jô Kenlơ, người bố trong gia đình, hy vọng một cuộc đời giàu có. Nhờ chiến tranh, ông ta đã trở nên khá giả, bằng cách bán những dụng cụ hư hỏng cho bộ quốc phòng. Kết quả làm cho nhiều phi công Mỹ chết...

Để tránh việc truy tố trước toà án, Jô đổ lỗi cho bạn của mình. Vì mục đích làm giàu Jô đã phản bội tổ quốc, phản bội tình bạn, và làm điều trái với lương tâm. Người con trai của Jô là Krít, biết việc làm ăn bất lương của bố, khuyên bố ra thú tội trước toà án, vì theo Krít, việc làm của bố đã phản lại quyền lợi của tổ quốc. Krít cũng kết án toàn bộ bè lũ tư bản kiêng lời trong chiến tranh, không đếm xỉa đến sự mất mát của đất nước. Jô cãi lại với con: "Mày tưởng ai cũng làm việc công không cho cuộc chiến tranh đáy phỏng?... Dẽ thường người ta gửi ra mặt trận một cỗ xe, một khẩu súng, không phải vì lợi nhuận trước tiên? Dẽ thường đó là đồng tiền trong sạch? Không đâu, con ơi, ở cả khắp nước Mỹ này không có đồng

tiền nào trong sạch cả". Actø Milø đã nhìn vào bản chất xã hội tư bản làm giàu trong chiến tranh, lén án cái triết lý làm giàu của bọn lái súng. Jô Kenlø đã tự vạch mặt mình và cuối cùng vẫn chưa nhận ra tội lỗi của mình.

Sau vỏ *Con tôi cả*, tác giả đã thừa nhận rằng lần đầu tiên, từ khi viết kịch, tác giả đã thấy rõ những nhân vật cho những vỏ kịch sau. Mọi người phải chịu trách nhiệm trước xã hội về hành động của mình, bởi vì con người là con người của xã hội, có liên quan mật thiết với xã hội. Tác giả nhấn mạnh rằng những người như Kenlø là những mối nguy hại cho xã hội.

Màn hay nhất trong vỏ *Con tôi cả* là màn đối thoại giữa Kenlø và con trai, trong đó tác giả đã vạch trần những âm mưu nguy hiểm của Kenlø, diễn hình cho cả một lớp người chạy theo lợi nhuận. Từ miệng Kenlø, tác giả đã tố cáo tội ác của bọn tư bản kinh sù. Giá trị xã hội của vỏ kịch do đó cũng được nỗi bật. Nhưng khi kết thúc vỏ kịch thì tác giả lại cho Krít nhượng bộ với cha, muốn bỏ ra đi lập cuộc đời mới. Krít không đi theo con đường với bố, không theo triết lý của bố, nhưng đấu tranh triệt để với bố thì riêng Krít vẫn chưa làm nổi. Tác giả muốn xây dựng Krít thành nhân vật chính diện, diễn hình cho tầng lớp yêu nước chống phát xít, chống chiến tranh, nhưng

thực tế, Krít chưa đủ điều kiện để trở thành nhân vật lý tưởng của tác giả.

Năm 1948, Actø Milø viết vở *Cái chết của một người chào hàng*. Vở kịch đã được dựng ở nhà hát Môrõtcô và được giải thưởng. Tác giả đã đề cập đến số phận bi đát của con người bình thường, luôn luôn theo đuổi những ảo tưởng thành đạt trong một xã hội đầy cạnh tranh theo kiểu cá lớn nuốt cá bé. Tác giả nêu lên vấn đề con người cần phải có những phẩm chất gì để đạt được thành công? Nhân vật chính của vở kịch là Vili Lômen, người chào hàng cho một hảng buôn ở Mỹ. Đã ba mươi năm từ lúc còn sức khoẻ, Vili đã làm lợi cho hảng. Vili tin rằng cuối cùng chắc sẽ được trở nên một thành viên của hảng. Nhưng càng về già, cũng như bất cứ một người nào ở Mỹ, khi không còn sức lực nữa, hảng đã đuổi Vili một cách tàn nhẫn.

Suốt đời Vili vẫn định ninh rằng, trong xã hội buôn bán cạnh tranh này, cái chính là cái mā bên ngoài, cái mā bên ngoài quyết định sự thành bại. Vili đã cố gắng làm như vậy. Thời gian trôi qua, Vili Lômen bắt đầu hiểu rằng cái triết lý mà mình theo đuổi lâu nay không còn phù hợp với thực tế. Nhưng Vili Lômen vẫn dối mình và dối cả những người xung quanh chạy theo cái ảo tưởng thành đạt đó. Con trai

của Vili Lômen là Bíp đã kêu lên: "Trong nhà này, không có người nào không lừa dối nhau, không có người nào sống thật với nhau quá mười phút". Đối thủ của Vili Lômen là tên tư bản Ben, anh ruột của Vili Lômen, đại diện cho giai cấp tư bản kinh sù ở Mỹ. Ben dạy cho em: "Chú phải cố gắng, không đi vào rừng, sao kiếm được kim cương". Lômen không đồng ý với anh, mãi đến gần kết thúc vở kịch, Lômen mới hiểu ra được rằng; "Trong xã hội lừa đảo này, mọi việc đều phải tính toán, tất cả đều là những con số, đến cả tình cảm anh em cũng vậy, cá nhân không có giá trị gì đặc biệt...". Do đó, chúng ta thấy xung đột trong vở kịch *Cái chết của một người chào hàng* là cuộc đấu tranh giữa hai con đường, hai triết lý sống của Vili và Ben. Hình thức vở kịch bố cục theo một đường dây khá phức tạp. Nhân vật Vili Lômen trong quá trình hành động kịch như là hồi tưởng và tường thuật lại, có khi như là tự nói với mình, tìm ra nguyên nhân thất bại của mình, và cố gắng thanh minh cho mình. Hình thức tự sự và hồi tưởng của vở kịch làm cho nhân vật có thể nói hết ý nghĩ thâm kín của mình, và đồng thời làm cho vở kịch đi vào chiều sâu tâm lý. Hành động kịch bởi thế thường bị ngắt quãng giữa những màn hồi tưởng về quá khứ của Vili và tranh cãi với triết lý của Ben.

Ở màn kết thúc kịch, Vili Lômen chết, vì anh ta và triết lý sống của con người bình thường ấy không thể phù hợp với quy luật sống của xã hội tư bản Mỹ. Tác giả muốn khêu gợi khán giả suy nghĩ rằng, bắt cứ một con người nào ở Mỹ hiện nay cũng khó lòng sống nổi với xã hội cạnh tranh đang thống trị, và muốn sống phải làm thế nào đây. Cái chết của Vili Lômen là cái chết bi đát của lớp người bị đè nén bóc lột. Tuy tác giả không vạch đường đấu tranh, tuy nhân vật chính bị hy sinh, nhưng giá trị tố cáo của vở kịch rất mạnh mẽ. Vì thế, báo chí phản động đã hoảng sợ khi vở kịch được công diễn, và gọi vở *Cái chết của một người chào hàng* là "quả bom nổ chậm được bố trí khéo léo dưới lâu đài tư bản Mỹ".

Một điều rất dễ hiểu, là sau khi vở kịch được công diễn, khán giả nhiều nơi đã đến gặp tác giả, hoặc viết thư cho tác giả, hoan nghênh vở kịch, bởi vì vở kịch đã nói lên được chính xác số phận của bản thân họ.

Ở đây, tác giả đã thể hiện đúng đắn mâu thuẫn phổ biến trở thành điển hình khắp nước Mỹ. Vở kịch *Cái chết của một người chào hàng* lên án một cách mạnh mẽ thế giới tư bản và quy luật làm giàu của chế độ bóc lột.

Năm 1952, Acto Milor tiếp tục viết vở kịch: *Cuộc*

thủ thách gay go. Vở này còn được mang nhiều tên khác như: *Sự kiện Xây lém*, hay *Đi săn phù thuỷ*, hay *Các mụ phù thủy ở Xây lém*. Vừa ra đời, vở kịch đã được nhiều nhà hát ngoại quốc dàn dựng, trong đó có nhà hát quốc gia ở Bỉ biểu diễn tại cuộc liên hoan sân khấu thế giới ở Vơnidơ (năm 1954) và được giải thưởng đầu. Vở kịch *Đi săn phù thủy* không viết về đề tài hiện đại, mà viết về quá khứ, trong thời kỳ lịch sử đầu tiên của nước Mỹ. Tuy thế, tác giả vẫn tiếp tục đi sâu khai thác chủ đề của mình: "Nếu ngày nay nước Mỹ vẫn do tập đoàn tư bản lũng đoạn thống trị, thì nguồn gốc do đâu?". Tác giả đã lấy sự kiện lịch sử của châu Mỹ quá khứ để xác nhận rằng: ngay từ khi đặt chân lên châu Mỹ, bọn người "đi vào rừng để tìm kim cương" đã gây nhiều tội ác đẫm máu. Đó là sự kiện ở Xây lém, một câu chuyện thật trong lịch sử từ năm 1692, mà tác giả đã tạo thành một vở kịch sử thi, một bản bi kịch của nhân dân châu Mỹ.

Nhà viết kịch tiến bộ của sân khấu Mỹ, không thể không nhìn thấy một sự thật đau đớn rằng, cái quá khứ của châu Mỹ làm giàu trên mồ hôi nước mắt của người dân nô lệ, cũng là cái hiện tại của châu Mỹ đang sống trên xương máu của giai cấp cầm lao. Quá trình tích luỹ tư bản vẫn là con đường phản bội, cá lớn nuốt cá bé, bán rẻ lương tâm và danh dự của

những kẻ có tiền có thể. Vở kịch *Đi săn phù thủy* là cuộc đấu tranh giữa hai lớp người, một bên cứ chà đạp lên tất cả để đạt đến mục đích làm giàu, một bên là đấu tranh để bảo vệ chân lý, sự thật, bảo vệ lương tâm trong sạch, chống lại lực lượng phản động. Một nhân vật trong vở kịch đã nói: "Ở Xây lem chúng ta không còn có sự thật". Đề tựa cho vở kịch này, Acto Milor đã viết: "Thật là sự ngược đời khi chúng ta ngày nay cũng đang sống dưới ách thống trị như ngày xưa, và chúng ta không thể đạt tới hy vọng giải quyết những vấn đề đang đặt ra cho chúng ta".

Nội dung chính của vở *Đi săn phù thủy* là số phận của cặp vợ chồng Giôn Prôctơ và Elidabét khi mới đặt chân lên châu Mỹ. Người yêu cũ của Giôn Prôctơ là Abigan nói xấu nhiều người ở Xây lem, trong đó có cả Elidabét, vợ của Giôn Prôctơ, vu cáo họ là những người có liên lạc với quỷ dữ. Abigan hy vọng rằng Elidabét sẽ bị trừng trị và mình sẽ chiếm lại được Giôn Prôctơ. Nhưng Abigan cũng chỉ là một con bài, trong tay của một nhóm người nham hiểm, bọn thống trị vùng Xâylem. Chúng đang tìm cách cướp không đất ruộng và tài sản của những người dân lành. Giôn Prôctơ anh dũng đứng ra bảo vệ những người dân trung thực, do đó anh bị kết án. Anh dám thừa nhận việc liên lạc với quỷ dữ, để cứu tất cả,

nhưng việc đó càng làm cho anh bị kết tội nặng đến án tử hình. Việc ấy mọi người không ai biết. Mãi đến khi anh chết, mọi người mới hiểu rõ nỗi oan và dung ý cao cả của anh.

Lần này, Actø Milø đã mạnh dạn ca ngợi nhân vật lý tưởng của mình. Tác giả đã khẳng định mỗi người đều có khả năng lập công. Tác giả lên án thế lực phản động, và lần đầu tiên, kêu gọi đấu tranh chống lại bọn thống trị. Giôn Prôctø là một nhân vật anh hùng của quần chúng, hiện thân của lực lượng nhân dân bảo vệ chính nghĩa, bảo vệ sự thật, bảo vệ dân làng, dù phải hy sinh tính mạng.

Điều có giá trị lớn trong vở kịch này là tác giả đã giải thích được nguyên nhân gây ra tấm thảm kịch ở Xây lem. Tại sao chỉ một nhóm ít người thống trị lại đàn áp được cả đa số dân làng? Actø Milø, trong lời bạt cuối vở kịch có chỉ dẫn: "Một phần trách nhiệm là của dân làng. Sự không nhất trí của họ dễ làm cho quân thù lợi dụng và xuyên tạc, do đó sa vào âm mưu chia rẽ của bọn chủ. Cũng có những người chưa đến trình độ giác ngộ như vậy. Vì thế họ vừa là nạn nhân, vừa là tay chân của địch". (*Tiếng vọng ngàn xưa*). Đó là điều kết luận quan trọng của tác giả. Qua ý đồ đó, độc giả và khán giả đều hiểu rằng tác giả muốn thức tỉnh người dân Mỹ hiện nay để họ tự rút kinh nghiệm

về bài học lịch sử. Tiếp chuyện với phóng viên báo *Sân khấu*, Actơ Milor nói rằng: "Vở kịch này tôi viết rất hợp thời, và rất cần thiết trong lúc này".

Trong tiểu sử của tác giả, Actơ Milor đã có lần hành động như nhân vật Giôn Prôctơ trong vở kịch. Bị *Uỷ ban điều tra những hoạt động chống Mỹ* dọa dẫm, mua chuộc và dụ dỗ ông cung khai bè bạn, ông vẫn trung thành với lý tưởng và hành động của mình, khẳng khái không khai các bạn bè đã cùng ông dùng vũ khí văn nghệ đấu tranh chống lại phi nghĩa. Ông vẫn giữ được lương tâm trong sạch của con người nghệ sĩ tiến bộ.

Âm mưu xảo trá của giai cấp thống trị càng làm ông cứng rắn thêm và tiếp tục mài sắc ngòi bút của mình, tiếp tục lên án sự phản bội và lường gạt.

Năm 1955, ông lại viết vở kịch: *Hồi ký về hai ngày chủ nhật*, nói lên sự cách biệt của con người bình thường trong thế giới tư bản kỹ nghệ. Và tiếp đó vở kịch *Trên cầu nhìn xuống* (1955). Nhân vật chính của vở này vẫn là những người bình dân, những công nhân khuân vác ở cảng, và đời sống hiện tại của họ ở nước Mỹ. Actơ Milor đã đề cập tới tình trạng thất nghiệp, vẫn đề bóc lột nhân công rẻ mạt ở nước Mỹ và ngay cả vấn đề mua rẻ sức lao động ở các nước. Vở

kịch viết về một số công nhân Ý thất nghiệp sang Mỹ tìm việc làm. Nhưng ở đây họ vẫn bị thất nghiệp và phải sống một cách bất hợp pháp, hàng ngày luôn bị đe doạ trực xuất ra khỏi nước Mỹ. Chuyện xảy ra tại gia đình Étđi, một công nhân khuân vác ở bến tàu. Étđi có nuôi một người cháu gái là Kêtđrin. Lúc Kêtđrin 17 tuổi, Étđi yêu Kêtđrin. Nhưng Kêtđrin lại yêu một thanh niên Ý tên là Rôđônphơ vừa trốn sang Mỹ để kiếm việc làm. Vì ghen, Étđi đã phản bội người đồng hương của mình: anh tố cáo những người Ý trốn sang Mỹ một cách bất hợp pháp cho nhà chức trách Mỹ. Vì tình bạn, tình hữu ái giai cấp, hơn nữa là vì tình anh em. Mác-cô, anh của Rôđônphơ đã vạch mặt Étđi. Và ngay cả bạn bè của Étđi là một số công nhân Mỹ cũng tán thành hành động của Mác-cô, bảo vệ cho Mác-cô. Không còn lối thoát, Étđi phải tự xử cuộc đời.

Đây không phải là một vở kịch về sự tranh chấp công việc làm ăn trong hàng ngũ công nhân khuân vác, như báo chí tư sản đã giải thích, hòng làm giảm giá trị vở kịch. Mà trái lại, đây là vở kịch về lòng hữu ái giai cấp, bảo vệ danh dự, chống lại sự phản bội. Vì thế, vở kịch được hàng ngũ công nhân ưa thích, và chính họ đã bảo vệ cho vở kịch được diễn mãi, mặc dù bảo vệ một cách bất hợp pháp, trong các xóm công

nhân, ngay cả các đường phố nhỏ.

Trong tạp chí *Thế kỷ thứ XX* (Twentieth Century) số tháng Giêng năm 1957, có đăng bài nói chuyện của tác giả về vở kịch *Trên cầu nghìn xuồng*, trong đó tác giả viết: "Nhân vật của vở bi kịch này phải là những nhân vật trong hàng ngũ nhân dân, bởi vì họ là những người có đạo đức tốt, có danh dự, biết tự trọng, có tình hữu ái giai cấp".

Đây cũng không phải là một vở kịch về sự ghen tuông sinh ra giết nhau, mà là một vở kịch về xã hội Mỹ, một vở kịch về công nhân. Tác giả không quá đề cao cuộc sống công nhân, cũng không coi họ là những người hoàn thiện, mà tác giả muốn tìm trong hoàn cảnh sống thực tế của họ, để viết về suy nghĩ và hành động của họ. Cũng cần nói thêm rằng, do sự tấn công doạ dẫm của bộ máy kiểm duyệt, mà vở kịch phải có hai bản, một bản chính, và một bản để diễn. Trong bản để diễn, tác giả bỏ bớt những lời lẽ gay gắt về chính trị, để bị cấm đoán. Dù sao, đây cũng là một sự vạn bất đắc dĩ của tác giả, và càng tỏ rằng trong xã hội tư bản, không thể có tự do sáng tác.

Năm 1964, Milor viết vở kịch *Sau khi phạm tội*⁽¹⁾

¹ Trong thánh Kinh sau khi Adam và Eva ăn quả cấm, bị phạm tội nặng (Người soạn).

nói về sự tìm tòi của một trí thức của thế kỷ 20, tác giả đã nhấn mạnh trách nhiệm của mỗi người trước sự tàn ác hiện hành trong chế độ tư bản; vở kịch diễn ở Nữu-Ước và đã gây được dư luận sôi nổi.

* * *

Toàn bộ tác phẩm kịch của Actơ Milơ đã làm sáng tỏ quan điểm tiến bộ về sân khấu của tác giả: "Kịch bản phải đề cập đến những vấn đề thuộc về xã hội hiện tại".

Về phong cách nghệ thuật, Actơ Milơ cũng đã có những nét độc đáo. Để tăng thêm tác dụng của các vở kịch của mình đi sâu vào tình cảm khán giả và độc giả, Actơ Milơ sử dụng nhiều thủ pháp nghệ thuật, trước hết là lối hồi tưởng, nhân vật tự bạch, hay lối tự sự kể lại chuyện đã qua. Do đó, đọc kịch của Actơ Milơ, chúng ta càng hiểu được chiều sâu tâm lý của nhân vật. Việc đó cũng làm cho diễn viên thủ vai dễ đóng, dễ hành động, dễ phát triển tuyến hành động của mình.

Điều đáng chú ý nhất là các vở kịch của Actơ Milơ mang tính hiện thực sâu sắc, mặc dù trong đó có những thủ pháp về hình thức nghệ thuật gần gũi với điện ảnh; song không vì thế mà mất tính sân khấu của nó. Hành động kịch dồn dập, sự đấu tranh căng

thẳng trong tâm trạng từng nhân vật, đã càng làm cho kịch tính càng sâu, tâm lý nhân vật càng phát triển toàn diện.

Về ngôn ngữ, Actơ Milo sử dụng ngôn ngữ sắc sảo, cô đọng, chính xác phù hợp với từng cá tính nhân vật. Actơ Milo đánh giá rất cao chất thơ trong ngôn ngữ kịch. Không phải tầm thường hoá ngôn ngữ kịch, mà phải là ngôn ngữ trong sáng, văn học, chọn lọc. Đổi thoại kịch rất gọn gàng, súc tích, nhiều ý ngoài lời, và cũng rất nhiều tính hành động. Có người gọi ngôn ngữ kịch của Actơ Milo là những viên đạn bắn trúng điểm đen.

Trong vở kịch *Con tôi cǎ*, Actơ Milo vẫn sử dụng lối kịch truyền thống hiện thực. Nhưng lúc cần phải phát triển chủ đề, gây thêm không khí căng thẳng cho vở kịch, hoặc nhấn mạnh một tình tiết chủ yếu, tác giả vẫn dùng thêm nhiều yếu tố tượng trưng; ví dụ tác giả đã ghi chú: "Gió bẻ gãy cành táo". Đây là thủ pháp điện ảnh, tăng cảnh, như về sân khấu, cũng nhấn mạnh thêm là thiên nhiên đã tham gia đe dọa số phận con người.

Bố cục vở *Cái chết của một người chào hàng* thường xen kẽ những màn về quá khứ và hiện tại. Đây cũng là do yêu cầu phát triển của nội dung vở

kịch, tuyệt đối không phải là lối hình thức chủ nghĩa, chạy theo thủ pháp nghệ thuật tách rời nội dung, cũng không phải là lối cách tân để mà cách tân. Trên sân khấu thường xuất hiện những nhân vật đối thoại với Vili Lômen, đã cùng với Vili gặp nhau trên những đoạn đường đời. Tác giả làm như vậy là để cho khán giả thấy được những cảnh mà nhân vật đang sống lại bằng hồi tưởng, bằng nội tâm, tranh luận với các nhân vật khác, hoặc tự tranh luận với những suy nghĩ của mình. Ngoài ra tác giả còn thể hiện số phận gia đình Vili Lômen trong những tranh cãi căng thẳng với con cái, anh em.

Do đó, những thủ pháp nghệ thuật của sân khấu ước lệ mà tác giả thường sử dụng ở đây, không phải là để phô trương một cái gì thuộc về hình thức khó hiểu, mà trước hết là để phát triển chủ đề mà tác giả đã đặt ra.

Vở kịch *Cuộc thử thách gay go* tác giả viết theo thể tài bi kịch nhân dân với một số lượng nhân vật rất lớn. Tuy thế, thể tài kịch vẫn không chứa đựng hết chi tiết lịch sử. Vì vậy, tác giả dùng nhiều dòng chỉ dẫn để diễn tả thêm, bổ sung cho hành động kịch, đồng thời cũng để miêu tả thêm cá tính nhân vật, giải thích thêm hoàn cảnh và sự kiện lịch sử, làm cho

vở kịch thêm được tính tự sự độc đáo. Kết thúc vở kịch, tác giả dùng lời bạt để nói thảng với khán giả. Đó là "*Tiếng vọng ngàn xưa*" mà tác giả muốn nhắc nhở khán giả như tiếng vang của ngày xưa, tiếng vang của lịch sử đối với khán giả đương thời, và đó cũng là bài học lịch sử mà tác giả muốn rút ra để làm chủ đề tư tưởng cho vở bi kịch Xây-lém.

Vở kịch *Trên cầu nhìn xuông* cũng có lối bối cục riêng biệt. Tác giả để cho một nhân vật thuật lại câu chuyện, không chia ra thành từng màn lớp. Như vậy khán giả cùng theo dõi câu chuyện với nhân vật, và cùng với nhân vật đánh giá lại sự việc, hành động đã qua, để rồi cùng suy nghĩ cảm xúc với nhân vật một cách khách quan. *Trên cầu nhìn xuông* là một vở kịch tự sự dắt dẫn khán giả cùng tham gia vào sự việc kịch, gợi lên trí tưởng tượng thêm của khán giả. Vai trạng sư Anphêri đóng vai trò người kể lại sự việc. Anphêri cũng là người bình luận cho vở kịch, hướng dẫn sự chú ý của khán giả tập trung vào luân lý, mâu thuẫn nội tâm nhân vật.

Nói tóm lại, mỗi vở kịch của Actơ Milơ là một lối thủ pháp, một bối cục riêng, tuỳ theo nội dung chủ đề mà tác giả muốn phát triển. Việc đó tất nhiên không làm mất phong cách chủ yếu của tác giả: chân thực

và hiện thực. Đọc Actơ Milơ, chúng ta thấy có cái gì gần với Ip-xen, với Tsêkhốp, với Bréetch. Không phải Actơ Milơ vay mượn một cách gượng gạo, lộ liêu những truyền thống kịch thế giới, nhưng áp dụng có sáng tạo để làm cho sân khấu hiện đại thêm nhiều hình thức phong phú và sinh động. Đó cũng là điều khác biệt giữa Actơ Milơ với một số nhà viết kịch phương Tây khác hiện nay đang đua đòi về hình thức chủ nghĩa.

Tiếng nói của Actơ Milơ, người nghệ sĩ chân chính của nhân dân Mỹ, vẫn là tiếng nói của lương tâm, của tính nhân đạo, đang thúc giục mọi người đấu tranh chống lại những thế lực phản động đang cản bước tiến của nhân loại. Tiếng nói ấy hiện nay đang vang mãi trên sân khấu Mỹ và sân khấu thế giới.

Nguyễn Đức Lộc

NHÂN VẬT

VILI LÔMEN

LINDA	- Vợ Vili
BÍP	- Con trai Vili
HĒPPI	- Con trai Vili
BEN	- Anh Vili
TSÁCLI	- Hàng xóm của Vili
BÉCNA	- Con trai Tsácli
GIĒNI	- Thư ký của Tsácli
HÔVÁC VÁCNE	- Chủ hàng buôn
XTĒNLI	- Bồi bàn
CÔ GÁI PHOÓCXAI	
LÉTTA	- Bạn Phoócxai
NGƯỜI ĐÀN BÀ	

*Câu chuyện xảy ra ngày nay, trong nhà và
ngoài sân nhà Vili, ở cả những nơi mà Vili đã
tới tại Bốtton và Nuu-Uớc.*

HỒI I

Tiếng sáo véo von một điệu nhạc đáng yêu, chất phác, diễn tả những ngọn cỏ, khoảng không, những lá cành. Màn mờ.

Trước mắt chúng ta hiện ra ngôi nhà nhỏ của người chào hàng¹. Đằng sau, hình những khôi nhà vuông vắn chồng chất, bao bọc từ phía. Ánh sáng màu xanh từ trên chiếu xuống ngôi nhà và vòng cung sân khấu. Mọi thứ bên ngoài như bị nung nấu dưới một ánh nắng chói lọi màu da cam. Sân khấu sáng dần và chúng ta thấy rõ những khôi nhà to lớn nắng nè như muôn đè xuống ngôi nhà nhỏ trong có vẻ mảnh dẻ này. Mọi thứ ở đây giống như một giấc mơ, nhưng là giấc mơ do thực tế đẻ ra. Căn bếp ở giữa sân khấu trong hoàn toàn thực, vì trong đó có một chiếc bàn, ba chiếc ghế và một tủ ướp lạnh. Tuy nhiên, ngoài ra không thấy cái gì nữa. Ở bức tường sau bếp,

¹ Người được một hãng buôn ủy nhiệm cho đi tìm nơi tiêu thụ và ký hợp đồng bán hàng với các khách hàng, các hiệu buôn nhỏ.

có một cửa ra vào có màn che, đó là lối lên phòng khách. Bên phải bếp là một buồng ngủ hơi cao một chút. Trong buồng ngủ có một giường sắt và cái ghế. Trên đầu giường có cái giá, để một "cúp" bằng bạc, giải thưởng của một trận đấu thể thao. Qua cửa sổ, thấy rõ mặt trước của ngôi nhà. Sau bếp, trên cao chừng hai mét, sát mái là buồng ngủ của các con, lúc này còn tôi om. Lò mờ thấy có hai cái giường và một cửa sổ sát mái. (Buồng ngủ này ở bên trên phòng khách, nhưng chúng ta không nhìn thấy phòng khách). Có một cầu thang chạy vòng từ phía trái của bếp lên đây.

Trang trí, có cái thì rõ nét hoàn toàn, có cái thì chỉ rõ một vài chỗ. Đường viền của mái là những nét kẻ. Bên trên và bên dưới mái vẫn thấy những tòa nhà không lồ. Trước ngôi nhà là vòng cung, kéo dài ra đến rìa sân khấu, chạy xuống hố dàn nhạc. Đó là một sân nhỏ. Ở đây diễn các lớp hồi tưởng lại và các lớp xảy ra trong thành phố. Khi diễn các lớp thuộc về hiện tại, diễn viên phải tôn trọng các bức tường ngắn, muốn vào nhà phải đi qua cửa. Nhưng khi sự việc xảy ra trong "quá khứ" thì không còn tường ngắn nữa. Các diễn viên cứ việc "đi qua" tường ra ngoài.

Từ phía bên phải Vili đi ra. Ông xách hai chiếc vali to đựng hàng mẫu. Tiếng sáo vẫn véo von.

*Ông nghe thấy, nhưng không chú ý tới. Vili tuổi
đã ngoài sáu mươi, áo quần giản dị. Ngay khi ông đi
ngang qua sân khấu về phía nhà, cũng có thể nhận
thấy là ông rất mệt mỏi. Vili mở cửa, vào bếp và thở
phào, đặt đồ đặc xuống sàn, xoa hai bàn tay mỏi nhừ.
Nghe rõ tiếng ông nửa như thở dài, nửa như kêu "Ối
trời!...". Ông đóng cửa, đem vali vào phòng khách.
Trong phòng ngủ bên phải, Linda, vợ ông, thức dậy.
Bà ngồi dậy, lắng tai nghe ngóng, rồi mặc áo choàng⁽¹⁾.
Vốn người hiền lành, Linda đã quen tính nhẫn nhịn
chồng. Vì không những bà yêu chồng mà còn phục
chồng nữa. Tính hấp tấp, nóng nảy, những ước mơ
nặng nề và những sự tàn nhẫn không có chủ tâm của
chồng, bà coi đó là biểu hiện những niềm say mê cao
cả đang sôi sục trong lòng chồng, những niềm say mê
mà bà chẳng thấy được một cách hẩn hoi bao giờ.*

LINDA: *(Nghe thấy tiếng chân Vili, lo lắng
gọi) - Ông Vili!*

Vili vào phòng ngủ.

VILI: - Xong rồi. Về đây.

LINDA: - Sao? Có chuyện gì vậy?

Im lặng ngắn.

¹ Loại áo mặc trong nhà, mặc ngoài quần áo ngủ, thường may bằng vải
bông, kiểu như áo kimôнô, có dài thắt ngang lưng.

Có việc gì thế ông?

- VILI: - Không. Có gì đâu.
- LINDA: - Sao, ông đâm hỏng ôtô rồi à?
- VILI: (*Vờ bức mình*) - Tôi đã bảo bà là chẳng có chuyện gì cả mà lại! Bà điếc à?
- LINDA: - Ông có thấy khó chịu trong người không?
- VILI: - Mệt bã cả người. (*Ngồi xuống mép giường, như cứng đờ ra*).
- Tiếng sáo ngừng.*
- Không lái được... Bà ạ, tôi cố gắng mà không được, chỉ có vậy thôi.
- LINDA: (*Rất dịu dàng*) - Cả ngày ông ở đâu? Trông ông phờ phạc quá!
- VILI: - Tôi cho xe chạy tới gần Iônkécxơ⁽²⁾. Rồi đỗ xe uống một tách cà phê. Hay là tại cái tách cà phê ấy?
- LINDA: - Sao kia chứ?
- VILI: (*Buồn bã*) - Tự nhiên không sao lái được nữa. Xe đâm ngay sang vê đường, bà hiểu không?

² Yonkers.

- LINDA:** (*Muốn giúp chồng*) - Chắc tay lái lại hỏng sao đó. Theo tôi thì bác Angiêlô không hiểu gì hiệu xe "Xtuđobékô" đâu.
- VILI:** - Không, đây là tại tôi... tại tôi thôi. Tự nhiên tôi chợt nhận ra là mình đang phóng một trăm cây số một giờ, và đã mấy phút rồi mình chẳng nhìn thấy gì hết... Chẳng làm sao mà bỗng nhiên không cách gì tập trung tư tưởng được nữa.
- LINDA:** - À tại cái kính rồi! Ông quên chưa mua kính mới.
- VILI:** - Mắt tôi có sao đâu. Lúc về, tôi cho xe chạy hai mươi cây số một giờ. Từ lônkécxơ đến nhà, mắt gần bốn tiếng đồng hồ.
- LINDA:** (*Nhấn nhục*) - Ông phải nghỉ ít lâu đã. Cứ thế mãi không được đâu.
- VILI:** - Thì tôi vừa mới nghỉ ở Pholorit⁽¹⁾ xong!
- LINDA:** - Nhưng đâu óc ông có được nghỉ ngơi bao giờ đâu! Lúc nào ông cũng suy nghĩ,

¹ Floride.

mà cái gì cũng do đầu óc hết, ông ạ.

VILI: - Sáng mai lại đi thôi. Có lẽ sáng mai
sẽ thấy dễ chịu hơn.

Linda cởi giấy cho chồng.

Những cái mạch máu khốn kiếp này!
Dễ chúng bỗn đầu mình ra chắc.

LINDA: - Ông nên uống thuốc cảm. Lấy cho
ông một viên nhé? Uống xong sẽ đỡ
ngay, ông ạ.

(*Như lần thẩn*) - Nay nhé, thoát đầu
ngồi trên xe tôi thấy người khoẻ
khoắn lạ. Tôi lại còn ngắm phong
cảnh nữa chứ! Bà biết đấy, sống cả đời
trên đường, tôi ngán phong cảnh đến
thế nào rồi... Ấy thế mà hôm qua cảnh
đẹp quá, cây rừng rậm rạp và nắng
trời rực rỡ. Tôi hạ kính chắn gió
xuống để gió lùa vào mặt. Bỗng tự
nhiên xe lăn ngay xuống vệ đường!
Quả là lúc ấy tôi mới sực nhớ ra là
mình đang ngồi trên xe và đang cầm
tay lái. Giá tôi chạy qua vạch trăng⁽²⁾,

² Vạch trăng trên đường để dành chỗ cho người đi bộ qua lại.

thì không khéo tôi chết phải ai rồi
không chừng. Tôi lại cho xe chạy tiếp,
nhưng chỉ mười phút sau tôi lại quên
bằng đi mất và suýt nữa... (*Lấy ngón
tay án vào thái dương*). Không biết
đâu tôi sao lại như thế này nhỉ? Cứ
rồi bung lên ấy...

LINDA: - Ông nghe tôi, ông ạ, hãy đến hăng
đề nghị lần nữa xem sao. Tôi chưa
hiểu, thế họ để ông làm ở đây, ở Nữu-
ước này, không được sao?

VILLI: - Họ cần gì đến tôi ở Nữu-ước này?...
Tôi là người chuyên trách về miền
Tân Anh Cát Lợi ⁽¹⁾. Họ cần tôi đến ở
miền đó kia.

LINDA: - Nhưng ông sáu mươi rồi! Thật họ
không biết ngượng, cứ bắt ông đi lưu
động suốt tháng ngày như thế này!

VILLI: - Phải đánh điện đi Pooclen mới được.
Mười giờ sáng mai tôi phải gặp Borca
và Môrixon để đưa mẫu hàng của
mình cho họ xem! Lạy Chúa, không

¹ New England.

biết mình bán cho họ được bao nhiêu!
(*Lấy áo vét-tông mặc vào*).

LINDA: (*Giàng áo ra*) - Ngày mai ông phải đến hāng bǎo ông Hōvác là ông cần được làm việc ở Nūu-Ước. Ông dẽ dãi quá lǎm.

VILI: - Giá ông cụ Vácne còn sống thì đã giao cho tôi chạy khách ở đây từ lâu rồi. Người thế, mới là người chứ! Khéo léo hết sức! Còn ông con thì chẳng biết người biết của gì cả. Lần đầu tôi lên miền Bắc, cả cái hāng Vácne này chưa ai biết vùng Tân Anh Cát Lợi ra làm sao đâu.

LINDA: - Sao ông không kể hết đầu đuôi cho ông Hōvác ông ấy nghe.

VILI: (*Phán khởi lên*) - Rồi tôi sẽ kể chứ. Thế nào cũng phải kể. Nhà có phó mát không?

LINDA: - Để tôi lấy bánh mì cắp thức ăn cho ông.

VILI: - Bà đi nằm đi. Tôi uống một cốc sữa rồi vào ngay thôi. Các con có nhà không?

- LINDA:** - Đang ngủ cả. Hôm nay thằng Héppi dẫn thằng Bíp đi đến chơi nhà ai ấy.
- VILI:** (*Tươi tỉnh*) - Thế à?
- LINDA:** - Nhìn chúng nó cạo râu, đứng cạnh nhau trong buồng tắm cũng thấy mát mắt. Chúng nó còn dẵn nhau đi chơi nữa đây! Ông có thấy khắp nhà chỗ nào cũng sực mùi nước hoa không?
- VILI:** - Chỉ có mỗi một tội là suốt đời mình cầm cui để trả dần tiền mua nhà, đến bây giờ tiền trả sắp xong, nhà sắp hoàn toàn thuộc về mình, thì lại chẳng còn ai để ở cả.
- LINDA:** - Biết làm thế nào được. Thanh niên chúng nó phải căng buồm ra khơi chứ. Chỉ người già mới đứng lại trên bờ.
- VILI:** - Không phải thế. Người ta có thể thành công mà chỉ nằm yên một chỗ thôi. Lúc tôi đi vắng, Bíp nó có nói gì không?
- LINDA:** - Lê ra ông đừng mắng nó thì phải. Nó vừa mới về đến nhà. Việc gì mà ông nổi nóng với nó thế.

- VILI:** - Làm gì có. Tôi chỉ hỏi nó có kiếm ra tiền không. Thế bà gọi là mắng nó à?
- LINDA:** - Ông ơi, nó làm gì mà kiếm ra tiền.
- VILI:** (*Xúc động và độc ác*) - Lúc nào nó cũng thủ đá trong người. Bây giờ nó đâm ra xấu bụng, độc ác. Bà hiểu chưa. Lẽ ra nó phải xin lỗi tôi mới phải.
- LINDA:**
- Nó đang tuyệt vọng đấy thôi. Ông vẫn biết nó đối với ông thế nào rồi. Mong sao nó sớm tìm được chỗ đứng trong cuộc đời. Có vậy hai bố con mới yên lòng và không hục hặc nhau nữa.
- VILI:**
- Có phải chỗ của nó ở trại chăn nuôi đâu? Ai lại sống như vậy? Hừ! Làm phu đồn điền! Ngày nó còn nhỏ tôi nghĩ, tuổi trẻ phải thế, cứ cho nó đi đây đi đó ít lâu rồi nó khắc tìm được việc hợp ý nó. Nhưng mười năm đã qua rồi mà nó mỗi tuần chỉ kiếm được không đầy ba mươi lăm đô la!
- LINDA:** - Nó chưa biết rõ nó đấy, ông ạ.
- VILI:** - Lý đâu ba mươi tư tuổi đầu rồi mà còn chưa biết rõ bản thân!

- LINDA:** - Suyt!
- VILI:** - Nó lại lười kia, đồ thánh vật ở đâu ấy!
- LINDA:** - Ông!
- VILI:** - Thằng Bíp là đồ ăn hại! Đồ hèn!
- LINDA:** - Chúng nó đang ngủ. Ông xuống bếp mà lót dạ cái gì đi.
- VILI:** - Thέ nó dẫn xác về nhà làm gì, hả? Tôi cần biết nó xác mặt về đây làm gì nữa?
- LINDA:** - Hình như nó không tìm được chỗ làm nào cho hắn hoi. Nó cứ ngơ ngơ ngác ngác như người mất hồn ấy.
- VILI:** - Thằng Bíp mà không tìm được chỗ làm? Một thanh niên có... có duyên đến thế mà không tìm được chỗ làm ở cái đất nước vĩ đại nhất thế giới này à? Lại còn giỏi giang kia nữa chứ! Muốn nói gì thì nói chứ không bảo nó là thằng lười được!
- LINDA:** - Thì đúng quá rồi, còn gì nữa.
- VILI:** (*Thương xót nhưng cương quyết*) - Sáng mai tôi sẽ nói chuyện với nó! Chuyện tâm sự! Rồi tìm cho nó một chân chạy hàng. Lạy chúa, chỉ cần

năm phút là nó thành một nhân vật quan trọng rồi! Bà có nhớ ngày còn đi học, nó được yêu mến thế nào không? Nó chỉ mỉm cười một cái, là mọi người mỉm cả lòng cả dạ. Nó cứ bước ra phố là... (*Chìm đắm trong hồi tưởng*).

- LINDA:** (*Cố kéo chồng về thực tế*) - Ông Vili ạ, tôi mới mua được thứ phó mát mới. Loại hảo hạng.
- VILI:** - Mua phó mát Mỹ làm gì? Tôi thích phó mát Thụy Sĩ kia mà?
- LINDA:** - Đồi cho nó lạ miệng...
- VILI:** - Lạ miệng làm gì kia chứ? Tôi thích phó mát Thụy Sĩ. Tại sao ai cũng cố tình chọc tức tôi thế nhỉ?
- LINDA:** (*Giấu nụ cười*) - Tôi muốn làm cho ông bất ngờ.
- VILI:** - Lạy chúa tôi! Sao bà không mở cửa sổ ra?
- LINDA:** (*Giọng xót xa của cả một đời nhẫn nhịn*) - Cửa mở đây, ông ạ.
- VILI:** - Họ lấn át nhà mình ghê quá! Nhìn ra chỉ thấy tường và tường, cửa sổ và

cửa sổ⁽¹⁾. Ai lại toàn cửa sổ và tường thế kia!

LINDA: - Giá ngày ấy mình mua cả miếng đất bên cạnh thì phải.

VILI: - Ô tô đỗ chật hết cả lối đi. Một chút không khí trong lành cũng không có. Đến cỏ cũng không mọc được. Muốn trồng cây cà rốt ở sân nhà, cũng chẳng được. Đáng lẽ cám xây những cái nhà hộp này mới phải. Bà có nhớ ngày trước có hai cột đu đẹp đẽ ở chỗ kia không? Tôi với thằng Bíp vẫn hay mắc vông nằm chơi.

LINDA: - Đúng, ngày ấy thì yên tĩnh, tường chừng cách xa thành phố đến hàng triệu cây số!

VILI: - Phải đem phanh thây cái đứa chặt những cây cối ấy đi mới đáng! Ai lại đem chặt trụi ráo thế này! (*Buồn rầu*)
- Ngày càng nhớ! Xưa, vào mùa này nhà ta có hoa tử đinh hương⁽²⁾ nở rộ.

¹ Nhà Vili nhỏ. Chung quanh xây những kiểu nhà hộp hàng chục tầng.

² Loại hoa màu tím nhạt, nở thành từng chùm rất thơm.

Rồi ít lâu nữa đến lượt hoa mẫu đơn
và hoa thuỷ tiên. Ngồi trong nhà mà
vẫn thơm ngát.

LINDA: - Nói cho cùng, thì những người khác
cũng cần được sống chứ...

VILI: - Bây giờ người đông hơn trước rất
nhiều.

LINDA: - Không phải đông thêm đâu. Tôi cho
rằng...

VILI: - Đông hơn chứ! Chính vì thế mà
chúng mình chịu khổ! Dân cư mỗi
ngày một thêm đông. Cạnh tranh
nhau dữ dội. Mình chỉ hít phải toàn
khí độc từ những nhà kia bốc ra thôi.
Bà nhìn kia, phía ấy lại đang xây
thêm một cái nhà nữa... À người ta
đánh phó mát thế nào đây, ăn ra sao?

*Bíp và Héppi nhồm dậy, lăng tai nghe
bố mẹ nói chuyện.*

LINDA: - Ông cứ xuống ném thử đi. Mà đừng
làm ồn lên đấy.

VILI: (*Quay về phía Linda như biết lỗi*) .
Đừng lo gì cho tôi cả, bà nhé!

- BÍP:** - Chuyện gì thế nhỉ?
- HẾPPI:** - Anh không nghe rõ à?
- LINDA:** - Cái gì ông ấy cũng cứ vơ lấy mà lo một mình.
- VILI:** - Bà là sự yên tĩnh, là chỗ dựa độc nhất của tôi đây!
- LINDA:** - Thôi đi mà nghỉ. Đừng có nghĩ ngợi gì nữa.
- VILI:** - Tôi sẽ không cự nó đâu. Nó muốn đi Téchdát⁽¹⁾ cũng được.
- LINDA:** - Rồi con nó sẽ chín chắn thôi, ông ạ.
- VILI:** - Tất nhiên. Có người xây dựng cuộc đời chậm hơn người khác. Chỉ có vậy thôi. Thí dụ như Tômáť Edixon⁽²⁾... hay nhà triệu phú Huđorich. Trong số đó có người còn bị điếc nữa kia. (*Racura*) - Tôi không ngại gì đánh cuộc toàn bộ tài sản của tôi rằng nó sẽ thành đạt.
- LINDA:** - Ông ạ, chủ nhật này trời ấm, ta đi ra ngoại ô chơi nhé. Ta sẽ hạ táń kính

¹ Téchdát: một bang ở miền Tây Nam nước Mỹ.

² Nhà bác học vĩ đại Mỹ Thomas Edison (1847 - 1931).

che gió xuống. Và mang theo cả thức ăn đi.

VILI: - Xe kiểu mới bây giờ, tấm kính ấy có hạ xuống được đâu.

LINDA: - Thì hôm nay ông chẳng hạ nó xuống là gì!

VILI: - Tôi ấy à? Đâu có chuyện ấy. (*Ngừng*) Không, à mà lạ thật! Quái lạ thật kia! (*Ngừng bắt vì sưng sốt và hoảng sợ*).

Lại có tiếng sáo văng vẳng từ xa đưa tới

LINDA: - Sao thế, ông?

VILI: - Có lạ không kia chứ?...

LINDA: - Cái gì?

VILI: - Tôi nhớ tôi cái "Sovorôlê"⁽³⁾. (*Ngừng ngắn*) Trời, buồn cười quá! Tôi cứ định ninh là hôm nay tôi vẫn lái cái "Sovorôlê" ấy...

LINDA: - Giả thế à? Hình như có chuyện gì làm ông nhớ tới nó thì phải?

VILI: - Lạ thật đấy! (*Tặc lưỡi*) bà còn nhớ

³ Một hiệu xe Mỹ.

không? Còn nhớ thằng Bíp chăm sóc cái xe ấy kỹ càng thế nào không? Đến khi bán, người mua nhất định không chịu tin rằng xe đã đi được một trăm ba mươi ngàn cây số. (*Lắc đầu*). Thôi! Bà ngủ đi, tôi sẽ quay vào ngay.

(Ra khỏi phòng ngủ)

HÉPPI: (Với Bíp) - Lạy Chúa, chẳng lẽ ông cụ lại làm tan mảnh cái xe rồi sao?

LINDA: (Nói với theo chồng) - Xuống cầu thang nên cẩn thận đấy, ông ạ! Phó mát tôi để ở ngăn giữa ấy. (*Lại gần giường, cầm chiếc vét tông rồi ra khỏi phòng ngủ*).

Đèn bật sáng trong phòng ngủ của các con. Bây giờ không nhìn thấy Vili nữa, chỉ nghe ông đang nói một mình: "Một trăm ba mươi ngàn cây số..." và tiếng ông cười hí hí, Bíp dậy hắn, bước xuống giường, lắng nghe chăm chú. Anh hơn Héppi hai tuổi, dáng người cân đối, nhưng nét mặt có vẻ mệt mỏi và kém tự tin hơn em nhiều. Anh không được may mắn thành đạt trong cuộc đời như em. Mong ước của anh

tha thiết hơn. Mộng tưởng của anh cũng khó thực hiện hơn. Héppi cao và vạm vỡ. Tính đĩ thôa của Héppi giống như một màu sắc, hoặc mùi vị đặc biệt, làm đa số phụ nữ nhận thấy ngay. Cũng như Bíp, Héppi cũng cảm thấy mình bị bỏ rơi, nhưng lại vì một nguyên nhân hoàn toàn khác. Héppi không dám nhìn thẳng vào sự thất bại. Anh cảm thấy mọi thứ đều ngả nghiêng và nguy hại, mặc dù trong quan niệm của anh, thế giới chung quanh không đến nỗi ngang trái như trong quan niệm của Bíp.

HẾPPI: *(Đứng dậy) - Cứ như thế này thì ông cụ sẽ bị tịch thu giấy phép mất, anh à. Em rất lo cho bố.*

BÍP: *- Mắt bố mờ mất rồi.*

HẾPPI: *- Không, em đã ngồi xe với bố rồi mà. Mắt bố còn tinh lăm. Chỉ cái tư tưởng mắt tập trung thôi. Tuần trước em đi với bố ra thành phố. Đèn bật xanh, bố lại dừng xe, đèn bật đỏ, bố lại mở ga. (Cuối)*

- BÍP:** - Hay là mắt bồ bị bệnh loạn sắc⁽¹⁾.
- HÉPPI:** - Bồ ấy à? Không, mắt bồ tinh lăm, màu sắc chỉ hơi khác nhau một chút cũng phân biệt được. Bồ làm nghề ấy thì tất nhiên phải... Anh quên sao?
- BÍP:** (*Ngồi xuống giường*) - Có lẽ tao đi ngủ đây.
- HÉPPI:** - Anh vẫn giận bồ à?
- BÍP:** - Không. Có gì đâu...
- VILLI:** (*Ở dưới phòng khách vắng lên*) - Vắng, thưa ngài, một trăm ba mươi ngàn cây số à, đúng ra là một trăm ba mươi ba kia đấy!
- BÍP:** - Mày có thuốc lá không?
- HÉPPI:** (*Chìa bao thuốc*) - Đây!
- VILLI:** - Thế mới biết gọi là giữ xe chứ!
- HÉPPI:** (*Thú vị*) - Mà buồn cười thật nhỉ, hai anh em mình lại cùng ngủ chung phòng với nhau. Cũng vẫn những chiếc giường này. (*Triu mén vô vào giường*). Còn chuyện gì mà chúng nó

⁽¹⁾ Một thứ bệnh làm mắt không phân biệt được các màu sắc.

không nghe thấy không, hai cái giường này! Còn thiếu chuyện gì mà anh em mình không nói ở đây nhỉ... Cả một cuộc đời đã trôi qua ở đây.

BÍP: - Phải rồi. Tất cả những mơ ước và những suy nghĩ nữa chứ.

HÉPPI: (*Cười bụng tiếng cười lảng lơ*) - Ít nhất là năm trăm người đàn bà muốn biết chúng mình đã nói với nhau những gì trong cái phòng này.

Cả hai cười không ra tiếng.

BÍP: - Mày còn nhớ cái mụ béo ụt ịt, tên gì ấy nhỉ? Khổ, tên mụ ta là gì nhỉ? Cái mụ ở phố Ba-suých ấy?

HÉPPI: - Có con chó chứ gì?

BÍP: - Phải rồi! Tao dẫn mày đến nhà ấy mà, nhớ chưa?

HÉPPI: - Nhớ, người thứ nhất của em thì phải... Nó giống hệt con lợn ấy! (*Cười sống sượng*). Tất cả những điều em biết về phụ nữ đều là do anh dạy cả. Anh có nhớ không, chính anh đấy.

BÍP: - Sao hồi ấy mày dát thế. Nhất là với

bọn con gái.

HẾPPI: - Với ai chứ với con gái thì đến giờ em vẫn còn dát.

BÍP: - Kẻ xem nào!

HẾPPI: - Chỉ có em là giấu kín không để lộ ra thôi. Nhưng theo em thì bây giờ em ít dát hơn, còn anh lại dát nhiều ra. Tại sao thế, anh Bíp? Ngày trước anh táo tợn, tự tin lầm kia mà, bây giờ đâu mất cả rồi? (*Võ vào đâu gọi Bíp*)

(*Bíp đứng dậy và đi lại trong phòng đánh bắn khoăn*).

Anh sao thế?

BÍP: - Tại sao bố lại chê nhạo tao nhỉ?

HẾPPI: - Đâu có, bố chỉ...

BÍP: - Tao cứ nói gì là thấy mặt bố như chê tao. Hai bố con cách biệt nhau quá.

HẾPPI: - Bố muốn thấy anh thành đạt. Có vậy thôi. Từ lâu em định nói chuyện với anh về bố. Bố làm sao ấy... Lúc nào cũng cứ nói lầm bẩm một mình.

BÍP: - Sáng nay tao cũng đã nhận thấy! Nhưng suốt đời lúc nào ông cụ chẳng

lầm bẩm thế.

HẾPPI:

- Không phải đâu. Bố cứ như người mất hồn. Vừa rồi em phải bắt bố đi nghỉ ở Pholorit ít lâu. Và anh có biết không? Hầu như lúc nào ông cụ cũng tự nói chuyện với mình.

BÍP:

- Thế ông cụ nói về tao thế nào?

HẾPPI:

- Gi ạ? Em không nghe rõ.

BÍP:

- Tao hỏi ông cụ nói về tao thế nào?

HẾPPI:

- Bảo là anh vẫn chưa ổn định cuộc đời, cứ như lơ lửng trên mây ấy...

BÍP:

- Ông cụ chẳng phải chỉ nghĩ có thể thôi đâu.

HẾPPI:

- Thế còn gì nữa?

BÍP:

- Không có gì cả. Nhưng đừng đổ tất cả tội lên đầu tao.

HẾPPI:

- Em tin rằng anh mà có chỗ làm ăn hẳn hoi một cái, là... À này, ở đấy anh thấy có hướng đi chưa?

BÍP:

- Biết đâu được! Quả thật làm sao biết được phải đi hướng nào? Phải đạt được cái gì?

HẾPPI:

- Thế nghĩa là thế nào?

BÍP: - Đơn giản lắm. Sau khi ra trường, tao mất sáu bảy năm tìm mọi cách len chân vào cuộc đời... Nào làm nhân viên vận tải, nào đi chào hàng, nào làm phái viên... Khổ sở biết bao! Mờ sáng đã phải chui vào hầm... Tao phí mất những năm tươi đẹp nhất vào việc lưu thông hàng hoá, hết dán tai vào cái máy điện thoại, lại mua, lại bán... Chịu cực khổ năm mươi tuần lễ mỗi năm để được hưởng hai tuần nghỉ phép quèn ấy. Minh thì cần cái gì? Cần vứt hết mọi thứ để ra nơi khí trời tự do. Thế mà cứ suốt năm suốt tháng chỉ rình mò, mưu mô làm sao vượt được lên đầu thằng khác... Để làm gì kia chứ? Đạt được cái gì kia chứ?

HẾPPI: - Nghĩa là ở ngoài trại anh thấy dễ chịu thật phải không? Anh thoả mãn rồi, chứ gì?

BÍP: (*Càng nói càng hăng*) - Này nhé, từ khi bỏ nhà đi, tao đã thay hai mươi hoặc ba mươi thứ việc rồi, và đâu cũng thế cả. Mai gần đây tao mới vỡ lẽ

ra được như thế. Ở Nêbơrát, nơi tao
chăn súc vật, ở Đacôta, ở Aridôn, và
bây giờ ở cả Têchdát nữa... Vì tao hiểu
ra, nên tao mới bỏ về nhà... Chỗ trại
tao làm, bây giờ đang mùa xuân, mà
hiểu chưa? Và có cả một đoàn ngựa
non. Nhìn đoàn ngựa cái với đám
ngựa con thì tuyệt. Trên đời này liệu
có gì đẹp hơn thế không. Bây giờ ngoài
ấy khí trời đang mát mẻ, mà hiểu
chưa? Ở Têchdát lúc này đang mát
mẻ, đang là mùa xuân. Và mỗi khi
xuân về, bỗng nhiên tao lại bắt đầu
bắn khoan, bắt đầu dần vặt sao mình
chưa làm nên trò trống gì! Lêu bêu
bên lũ ngựa này kiểm hai mươi tám
đô la một tuần⁽¹⁾ làm cái gì kia chứ?
Mình ba mươi tư tuổi, đã đến lúc phải
nghĩ đến tương lai rồi. Thế là tao vội
lao về nhà. Nhưng về đến nơi, lại
chẳng biết tính sao bây giờ. (*Im lặng
một chút*). Suốt đời tao chỉ mong
muốn có một điều: sống sao cho khỏi

¹ Bên Mỹ lương trả hàng tuần.

hoài phí tuổi trôi. Nhưng về đến nhà,
tao hiểu ra rằng tao đã để cả cuộc đời
trôi qua một cách vô ích.

HẾPPI: - Chà, anh giống như thi sĩ ấy, anh
Bíp à! Đúng là một nhà duy tâm thực
sự...

BÍP: - Không đâu. Trong đầu tao toàn là
sương mù mờ mịt cả. Có lẽ tao cần
phải lấy vợ. Có lẽ tao phải thả neo vào
một cái bờ nào đấy, bám chặt vào một
cái gì... chẳng biết nữa. Khổ là ở chỗ
đó. Tao vẫn còn như một đứa trẻ.
Chưa vợ con. Chưa gắn bó với một
công việc gì, cứ sống thế thôi... Y hệt
một đứa bé con. Còn Héppi, mà vừa
ý với số phận của mà chử? Mày đúng
là thằng gấp may, phải không nào?
Dù sao mà cũng thấy dễ chịu chừ?

HẾPPI: - Chưa chắc!

BÍP: - Sao vậy? Lương mà cũng khá kia
mà?

HẾPPI: (*Đi đi lại lại trong phòng dáng hăm
hở và hoa chân hoa tay*) - Em chỉ còn
đợi hắn chết nữa thôi. Cái lão trưởng

phòng thương mại ấy mà. Giả sử họ sẽ cho em thay chân hắn, thì sẽ được cái gì nào? Nó là bạn của em, nó vừa tậu được một cái nhà nguy nga ở Lồng Ailen. Hai tháng sau nó đã chán, lại đem bán. Giờ lại đang xây một cái khác. Nó cứ làm xong cái gì là chán ngay. Số phận em rồi cũng như thế thôi. Em mà hiểu được em làm việc để làm gì thì cứ chặt đầu em đi. Đôi lúc ngồi ở nhà một mình em nghĩ: vất ra bao nhiêu là tiền chỉ để có được một cái nhà riêng. Thật đIÊN người lên được! Nhưng vì suốt đời em chỉ loay hoay để đạt được có thể: nhà, ôtô và gái, thật nhiều gái. Ấy thế mà quen bao nhiêu đứa rồi, vẫn cứ trơ trọi một thân như chó ấy!

BÍP: (*Sỏi nỗi*) - Nay, sao mày chẳng đi sang miền Tây với tao?

HẾPPI: - Em ấy à? Sang miền Tây à?

BÍP: - Đúng! Mình sẽ mua trại, rồi cùng chăn nuôi, lao động mà sống. Loại lực sĩ như chúng mình phải làm việc ở

giữa đất rộng trời cao mới đúng.

- HẾPPI:** (*Say sữa*) - Anh em nhà Lômen, hả?
- BÍP:** (*Rất dịu hiền*) - Chứ sao! Rồi chúng mình sẽ nổi tiếng cho mà coi!
- HẾPPI:** (*Say sữa*) - Xưa nay em vẫn mơ ước được như thế! Nhiều lúc em thấy mỏi mệt quá rồi. Muốn cởi bộ cánh ra, ngay trong cửa hàng ấy, và thui một quả vào ngực cái thằng trưởng phòng thương mại khốn kiếp ấy! Anh phải biết là em có thể đè bếp bất cứ đứa nào, cả về quyền Anh, về chạy, về đánh vật, thế mà em lại cứ phải chịu luôn cúi cái bọn còi xương khốn nạn ấy. Thật là tởm!
- BÍP:** - Trời, may mà đi với tao thì tuyệt quá!
- HẾPPI:** (*Phấn khởi*) - Anh Bíp à, ở đây toàn là đồ lật lọng cả. Đừng có hòng tin vào đứa nào hết...
- BÍP:** - Hai đứa mình thì chẳng còn sợ ai nữa. Chẳng lẽ không bảo vệ được cho nhau à?
- HẾPPI:** - Em mà đi với anh thì...

- BÍP:** - Khốn nỗi, chúng mình chưa quen kiêm tiễn. Việc áy thì tao tôi lăm.
- HẾPPI:** - Em cũng vậy.
- BÍP:** - Thế ta đi chứ?
- HẾPPI:** - Nhưng còn cần biết một điều: lương ở đây được bao nhiêu?
- BÍP:** - Hãy nhớ gương thằng bạn của mày áy. Xây xong cái biệt thự, nhưng lòng vẫn chẳng thấy yên cho.
- HẾPPI:** - Nhưng mỗi khi nó bước chân vào cửa hiệu, thì ai cũng phải tránh ra cho nó đi. Mỗi năm nó kiếm năm mươi hai ngàn đô la! Thế mà nguyên cái ngón tay út của em cũng còn thông minh hơn nó...
- BÍP:** - Nhưng chính mày chẳng bảo...
- HẾPPI:** - Em muốn chứng tỏ cho cái lũ huênh hoang cái lũ ếch muôn to bằng bò áy biết rằng: Héppi này chẳng kém chúng nó chút nào hết. Em muốn bước chân vào cửa hàng cũng oai vệ như nó. Bấy giờ em sẽ đi theo anh. Em xin thề là anh em mình sẽ có lúc được

sống với nhau. Này, anh này, mấy con bé hôm nay áy... khẩu đáy chứ, nhỉ?

BÍP: - Đã lâu lăm tao không được thấy những đứa khá như thế đáy.

HẾPPI: - Em thì loại áy muốn bao nhiêu cũng có. Mỗi khi thấy ngán đời quá là... Chỉ bức là cái trò áy giống như chơi đánh ngā cọc áy⁽¹⁾. Đánh ngā hết cọc này đến cọc khác mà trong lòng vẫn cứ trống rỗng. Anh vẫn quen nhiều bọn con gái như ngày trước áy chứ?

BÍP: - Không. Tao chỉ muốn được gặp một người con gái trung thành, chân thật, có được một cái gì ở đây, ở trong lòng áy...

HẾPPI: - Thế anh tưởng em không mơ ước như thế à?

BÍP: - Nói thế! Mày thì dù sao cũng chẳng đứa nào nó buộc cẳng được.

HẾPPI: - Không đúng chút nào hết! Em mà gặp được một đứa con gái có đức tính,

¹ Kegel, một trò chơi dùng quả cân gỗ lăn cho đỡ những chiếc cọc dựng từ xa.

biết chịu đựng, ít ra thì cũng được như mẹ... Nói thẳng ra thì em quả là một thằng khốn nạn. Cái con bé đi với em hôm qua, nó sắp lấy chồng đấy. Chỉ một tháng nữa thôi. (*Đội thủ chiếc mõ mới*).

BÍP: - Nói bõn!

HẾPPI: - Thật đấy! Anh chàng sắp được cử làm phó giám đốc cửa hiệu em làm. Chẳng biết ngựa ngáy thế nào mà dùng một cái, có thể cũng chỉ vì hiếu động... em gã ngay cô ta. Ấy thế rồi không sao quên được nó nữa. Anh thấy tính nết em có lạ không? Và cuối cùng, lại phải đến dự đám cưới chúng nó nữa chứ! (*Tức giận nhưng vẫn không nén được cười*) - Y hệt như ăn hối lộ ấy. Mình không được quyền ăn, nhưng lão chủ xương cứ dúi vào tay mình tờ giấy một trăm đô la để mình ký giấy đặt hàng... Anh ạ, tính em lương thiện... Nhưng cũng giống như với con bé ấy... Thấy là xấu, tự khinh mình, nhưng tay vẫn cứ cầm.

- BÍP:** - Thôi ngủ đi.
- HẾPPI:** - Thế là bàn mãi vẫn chưa ngã ngũ ra sao à?
- BÍP:** - Tao mới nảy ra một ý kiến...
- HẾPPI:** - Sao?
- BÍP:** - Mày còn nhớ lão Olive không?
- HẾPPI:** - Có chứ! Lão Olive làm ăn lớn lăm. Anh lại định quay về làm công cho lão à?
- BÍP:** - Không. Nhưng khi tao xin thôi, lão có đặt tay lên vai tao và bảo "Bíp, lúc nào cậu có cần gì, cứ đến gặp tôi".
- HẾPPI:** - Em nhớ. Thế thì may ra có cơ đấy.
- BÍP:** - Tao thử đến gặp lão ta xem sao. Nếu tao xoay được độ mười ngàn, hay ít ra, cũng độ bảy tám ngàn đô la, tao sẽ tậu một cái trại kha khá.
- HẾPPI:** - Lão đồng ý thôi! Em dám đánh cuộc như thế. Ngày trước hắn quý anh lắm. Mà ai cũng mê anh hết! Anh sẽ thành công đấy. Rồi lại làm nên thôi. Ấy, chính vì thế mà em bảo: anh cứ về đây, ta cùng sống chung với nhau dưới

một mái nhà. Bíp ạ, xin nhớ cho rằng:
bất cứ anh muốn đưa con gái nào...

BÍP: - Tao mà có được cái trại, tức là thực hiện được điều mong muốn, tức là trở nên người! Mà... Mà, không biết bây giờ lão ấy còn nghi tao ăn cắp cái hộp bóng không nhỉ...

HẾPPI: - Lạy Chúa, lão ta quên chuyện ấy từ đời ma nào kia rồi! Mười năm rồi còn gì! Anh quả là nhớ dai. Mà nói cho đúng, thì có phải lão đuổi anh ra đâu...

BÍP: - Lão cũng đang dự định. Vì thế tao mới xin thôi. Ngay bây giờ tao cũng vẫn chưa rõ hắn có biết hay không. Thật ra lão đánh giá tao rất cao, còn giao cho tao tối tối khoá cửa hàng lại kia mà...

VILI: (*Vọng từ bên dưới lên*) - Con có rửa xe không đấy? Bíp?

HẾPPI: - Suyt...
Bíp nhìn Héppi. Héppi nhìn xuống dưới lắng tai nghe. Vili vẫn lầm bẩm cái gì đó ở dưới phòng khách.

Anh có nghe thấy không?

Hai anh em lắng tai nghe, Vili triu mến cười vang.

BÍP: (*Cáu*) - Sao ông cụ lại không hiểu cho nhỉ, mẹ nghe thấy cả!...

VILI: - Bíp, kéo không dây bắn ra áo len đấy.
Mặt Bíp nhăn nhó đau đớn.

HẾPPI: - Khiếp thật! Anh đừng đi nữa nhé? Ở đây cũng sẽ có công ăn việc làm thôi. Anh phải ở lại. Thật không biết tính thế nào với bố đây. Lắm lúc đến là ngượng với người ta...

VILI: - Thế mới gọi là giữ xe chứ?

BÍP: - Mẹ nghe rõ mất!

VILI: - Thôi đừng đùa nữa, Bíp. Hôm nay con có hẹn hò thật à? Khá lầm!

HẾPPI: - Anh đi ngủ đi. Nhưng sáng mai anh phải nói chuyện với bố đây, được không nào?

BÍP: (*Miễn cưỡng nằm vào giường*) - Mẹ ở ngay buồng bên cạnh. Sao lại thế nhỉ?

HẾPPI: (*Nằm vào giường*) - Em muốn anh thưa chuyện cho hắn hoi với bố!

Ánh sáng trong phòng họ bắt đầu tối dần.

BÍP: *(Tự nói với mình trong cơn nửa mê nửa tỉnh) - Ích kỷ... Ích kỷ một cách đần độn...*

HẾPPI: - Khẽ chú... Ngủ đi.

Ánh sáng trong phòng họ tắt hẳn. Trước khi hai anh em ngừng nói chuyện, ta thấy bóng Vili hiện lên rõ dần. Ông mở tủ ướp lạnh, lục lọi lôi ra chai sữa. Bóng các ngôi nhà mờ dần và mọi thứ chung quanh ngôi nhà nhỏ của Vili đều khuất sau những cành lá rậm rạp. Nhạc vang to hơn.

VILI: - Đối với con gái phải thận trọng, Bíp à, không thì nguy đấy. Đừng hứa hẹn gì cả. Đừng chịu trách nhiệm gì cả, rõ chưa? Nói gì nó cũng tin cả thôi. Mà con thì còn trẻ người, non dạ, chưa đủ trình độ nói chuyện đứng đắn với gái đâu. Hiểu chưa?

Bật đèn trong nhà bếp.

(Vili đóng cửa tủ ướp lạnh rồi đến bàn ăn, rót sữa vào cốc. Ông mè man suy

*nghī và khē mǐm cười) - Con còn trẻ
lắm, Bíp ạ. Phải học cho xong đă. Khi
nên người rồi thì giỏi trai như con,
muốn bao nhiêu gái mà chẳng có! Tha
hồ chọn, tuỳ thích! (Cười với chiếc bàn
ăn). Có đúng thế không nào? Gái sẽ
bao con, đúng không? (Cười) đó là
thành công đấy, con ạ! (Để ý đến một
vật gì ở hậu trường và nói qua tường
bếp. Giọng ông mỗi lúc một to hơn).
Bố nghĩ mãi, không hiểu con tháo hết
cả ra để làm gì? Ha! Đừng quên lau
các đầu trực đấy nhé. Lấy da nai mà
lau, rõ chưa? Còn Héppi, con lấy giấy
báo mà lau kính đi. Bíp, con bảo cho
em cách thức làm cho nó biết. Thấy
chưa, Héppi? Vo giấy lại, thành một
cuộn. Thế, thế, đúng rồi! Thôi làm đi.
(Ngừng bắt, gật gật vài giây rồi nhìn
lên trên). Này Bíp ạ, việc đầu tiên là
cắt cái cành to che khuất mái nhà kia
đi. Kéo lúc có bão nó gãy thì hỏng mái
mất. Có biết cách làm không nào? Lấy
một sợi thừng buộc vào, kéo cái cành
ấy sang một bên. Rồi leo lên, cưa đứt*

nó ra. Thôi, các con lấp vào cho xong đi, rồi lên buồng bô! Có quà hết sức bất ngờ cho các con đây!

BÍP: (Trong hậu trường) - Cái gì thế, bô! Bố nói đi!

VILLI: - Hãy làm xong việc của các con đi đã. Cần nhớ rằng không bao giờ được bỏ dở việc gì. (Nhìn những cây to). Này Bíp ạ, ở Onban bô nhìn thấy một cái võng rất tuyệt. Lần sau có việc đến đó, bô sẽ mua về mắc nó ở đây, giữa hai cái cột này. Hay không nào? Đưa võng giữa những cành lá... Con ạ, rồi sẽ...

Hai cậu thiếu niên Bíp và Héppi chạy ra. Héppi cầm giẻ và thùng nước. Bíp mặc một áo len dài tay có chữ TTTD, tay ôm một quả bóng đá.

BÍP: (Chỉ chiếc ôtô trong hậu trường) - Thế nào, bô? Bố nhận xe chứ ạ? Không kém ở hiệu chứ, bô?

VILLI: - Cừ. Làm ăn cừ lắm, các con ạ, cừ lắm, Bíp!

HÉPPI: - Còn "quà lạ" của bố đâu?

- VILI:** - Ở dưới ghế sau ấy.
- HÉPPI:** - Hoan hô! (*Chạy ra*)
- BÍP:** - Cái gì thế, bố? Bố mua cái gì thế, nói đi bố?
- VILI:** (*Tát yêu con*) - Chịu khó chờ một chút.
- BÍP:** (*Chạy ra theo Héppi*) - Cái gì thế, Héppi?
- HÉPPI:** (*Trong hậu trường*) - Quả bóng tập đánh bốc!
- BÍP:** - Bố!
- VILI:** - Có mang cả chữ ký của Gini Tani.
Héppi mang quả bóng bốc chạy ra sân khấu
- BÍP:** - Sao bố biết chúng con đang thèm thú này?
- VILI:** - Còn cái gì để tập luyện tốt hơn nó nữa?
- HÉPPI:** (*Nằm ngửa, co chân đạp như đạp xe đạp*) - Bố có thấy con già đi không?
- VILI:** - Nhảy dây rất tốt.
- BÍP:** - Bố thấy quả bóng đá mới của con chưa?

- VILI:** (*Ngắm nghĩa quả bóng*) - Con lấy ở đâu ra thế?
- BÍP:** - Huấn luyện viên bảo con tập chuyên.
- VILI:** - Thật ư? Và cho con quả bóng?
- BÍP:** - Không... Con mượn ở kho câu lạc bộ.
(*Cười vui vẻ*)
- VILI:** (*Cười thân mật với con*) - À, lát cá! Trả lại cho người ta đi.
- HÉPPI:** - Em đã bảo anh là bố sẽ giận đấy.
- BÍP:** (*Câu*) - Thì đã sao? Tao đem trả lại thôi.
- VILI:** (*Muốn chấm dứt cuộc cãi cọ không đâu của các con, bảo Héppi*) - Vì anh còn cần phải luyện tập bằng bóng thật mà lại! (*Với Bíp*) huấn luyện viên sẽ không phạt gì đâu, mà chỉ khen con biết tự động thôi.
- BÍP:** - Anh ấy bao giờ cũng khen con như thế đấy.
- VILI:** - Anh ấy yêu con lắm. Người khác lấy bóng thì anh ta kêu phải biết! À, các con có nghe thấy chuyện gì không nào?
- BÍP:** - Cha đi đâu vừa rồi thế? Chúng con

nhớ ghê quá.

- VILI:** *(Rất sung sướng, ôm vai hai con và kéo ra phần trước sân khấu)* - Có nhớ thật không đấy?
- BÍP:** - Thật chứ ạ!
- VILI:** - Đúng không nào? Cha nói nhé, bí mật đấy... Nhưng không được lộ ra cho ai biết, rõ chưa? Bố sắp có một cơ sở kinh doanh riêng và bố sẽ không còn phải đi đâu xa nữa.
- HÉPPI:** - Như của bác Tsácli chứ ạ?
- VILI:** - Bác Tsácli của các con thì ăn thua gì! Bác Tsácli không có tài lịch duyệt. Tất nhiên là bác ấy cũng được người ta mến, nhưng không bằng...
- BÍP:** - Lần vừa rồi bố đi đâu đấy ạ?
- VILI:** - Đi lên miền Bắc, đến Pørôviđenxơ. Bố gặp ông thị trưởng ở đấy.
- BÍP:** - Gặp ông thị trưởng?
- VILI:** - Trong lúc ông ta đang ngồi ở phòng khách của khách sạn.
- BÍP:** - Thế ông ấy có nói gì không ạ?

- VILI:** - Ông ấy nói: "Chào ông". Bố bảo: "Thành phố của ngài thật là đẹp!". Rồi bố uống cà phê với ông ấy. Sau đó bố đi Uôtécbêri. Đó cũng là một thành phố đẹp, nổi tiếng về đồng hồ. Đồng hồ Uôtécbêri thì phải biết! Bố bán được một phần hàng rất lớn. Sau đó bố phỏng về Bốtton là quê hương cuộc cách mạng của chúng ta. Thành phố rất mĩ lệ. Bố thăm thêm hai thành phố nữa ở bang Maxatsuxétx, ghé vào Póctolen, Bango rồi từ đó lái thẳng về nhà!
- BÍP:** - Bố à, con thèm được đi với bố một chuyến!
- VILI:** - Khoan đã, để đến hè...
- HÉPPI:** - Bố cho con đi với nhé?
- VILI:** - Ủ! Cả ba bố con cùng đi. Rồi bố sẽ chỉ các con thấy bao nhiêu là cái hay! Nước Mỹ có vô số thành phố đẹp, mà toàn là những người tốt và đáng trọng cả. Ở đây người ta biết bố. Đây này, ở Tân Anh Cát Lợi ai cũng biết bố cả, từ cụ già đến trẻ con, toàn những người

hảo hạng cả. Khi thấy bố con mình tới, nhà nào cũng mở cửa đón tiếp cả! Vì bố có bạn bè khắp mọi nơi. Bố có thể đỗ xe ở bất cứ ngã tư nào, cảnh sát họ sẽ trông cho bố cẩn thận, như trông xe riêng của họ vậy. Thế mùa hè ta đi nhé?

BÍP VÀ HẾPPI: (*Đồng thanh*) - Có chứ ạ!

VILLI: - Ta sẽ mang quần áo tắm theo.

HẾPPI: - Chúng con sẽ xách vali cho bố.

VILLI: - Hay lắm! Bố bước vào một cửa hàng nào đó ở Bottson, hai con xách vali theo: trông tuyệt chưa! (*Bíp nhảy nhót quanh bố, vừa nhảy vừa đá chuyền bóng*). Sắp đi dự đấu, con hồi hộp lắm ha?

BÍP: - Không, nếu có bố bên cạnh...

VILLI: - Con làm đội trưởng đội bóng đá thì ở trường người ta bảo như thế nào?

HẾPPI: - Mỗi lúc ra chơi là bọn con gái vây chặt lấy anh ấy.

BÍP: (*Cầm tay Héppi*) - Thứ bảy này bố ạ, thứ bảy này con sẽ sút tung lưới

chúng nó cho bố thích nhé!

- HÉPPI:** - Đó có phải việc anh đâu. Anh chỉ có nhiệm vụ chuyên bóng thôi.
- BÍP:** - Con sẽ sút là vì bố, bố ạ. Bố theo dõi nhé. Lúc nào con bỏ mũ ra là sắp bứt lên trước đấy. Lúc đó, bố sẽ xem con phá vỡ hàng phòng ngự của chúng nó như thế nào nhé!
- VILI:** (*Hôn Bíp*) - Thế là bố sẽ có chuyện để kể ở Bottan.
- Bécna vào, mặc quần cộc, Bécna nhỏ tuổi hơn Bíp. Đó là một chú bé đứng đắn, tận tuy với bè bạn. Bécna có vẻ lo lắng.*
- BÉCNA:** - Bíp ơi Bíp! Đì đâu rồi? Hôm nay phải học với mình cơ mà.
- VILI:** - Bécna, sao mặt cháu xanh xao thế kia hả?
- BÉCNA:** - Thưa bác, Bíp nó phải học đấy ạ. Tuần sau có Hội đồng đỡ đầu đến thăm.
- HÉPPI:** (*Trêu Bécna quay bạn một vòng*) - Nào, vật nhau xem nào!

- BÉCNA:** (*Gỡ ra*) - Bíp, Bíp ơi, thày Biếchôm bảo nếu cậu không chịu học toán, thày sẽ đánh trượt không cho cậu nhận bằng tốt nghiệp trung học đâu. Chính mình nghe thấy thày nói đấy.
- VILI:** - Thôi đi mà học với nó, Bíp! Đi đi.
- BÉCNA:** - Chính mình nghe thấy đấy.
- BÍP:** - Bố ơi, bố có nhìn thấy đôi giầy đá bóng của con chưa? (*Giơ chân*).
- VILI:** - Màu nhã lắm!
- BÉCNA:** (*Lau kính*) - Người ta không phát bằng tốt nghiệp vì giầy đẹp đâu.
- VILI:** (*Tức giận*) - Cháu nói gì thế! Ai dám đánh trượt nó? Ba trường đại học nhận cấp học bổng cho nó rồi đấy.
- BÉCNA:** - Nhưng chính tai cháu nghe thày Biếchôm bảo...
- VILI:** - Cháu cứ bám như đỉa ấy! (*Với các con*). Bệnh thiếu máu đấy!
- BÉCNA:** - Thôi được. Mình đợi cậu ở nhà đấy, Bíp ạ. (*Ra. Ba bố con cười*).
- VILI:** - Ở trường người ta không quý Bécna lắm phải không?

- BÍP:** - Có quý, nhưng không quý lắm...
- HĒPPI:** - Đúng, không quý lắm.
- VILI:** - Ấy đây. Có thể Bécna được điểm tốt nhất ở trường. Nhưng ra đời, các con sẽ vượt xa nó nhiều. Các con hiểu chưa? Bố vẫn cảm ơn trời đã cho các con có thân hình cân đối như thần Adônit⁽¹⁾. Ra đời căn bản là hình thức, là sức hấp dẫn, thành công hay không là ở chỗ ấy. Nếu các con có sức hấp dẫn, thì không bao giờ phải chật vật cả. Con lấy bố làm thí dụ. Bố không bao giờ phải chờ khách. "Ông Vili đã đến!". Thế là bố đi khắp lượt như chơi.
- BÍP:** - Bố đánh ngã tất cả mọi người chứ gì?
- VILI:** - Đúng ở Pôrôviđenxơ bố đánh ngã tất cả, còn ở Bôttơn thì bố cho nốc-ao⁽²⁾.
- HĒPPI:** (*Lai nằm giữa và đạp chân*) - Bố có thấy con sút cân không?

¹ Vị thần đẹp trai nhất trong thần thoại Hy Lạp.

² Knock-out: trong đấu quyền Anh, khi một đấu thủ bị loại vì không tiếp tục được.

Linda vào. Linda thời ấy còn trẻ, tóc quấn nơ, Linda xách giỏ đựng quần áo mới giặt xong.

- LINDA:** *(Với nhiệt tình tuổi trẻ) - Anh!*
- VILI:** - Em!
- LINDA:** - Chiếc Sovorôlê của chúng mình thế nào?
- VILI:** - Sovorôlê là hiệu xe tốt nhất thế giới.
(Với các con). Mẹ vẫn cứ phải đem quần áo lên phơi cho đến tận bao giờ đấy?
- BÍP:** - È, Héppi, cầm mau!
- HẾPPI:** - Đem đi đâu, hả mẹ?
- LINDA:** - Các con căng dây ấy. À Bíp, con nên xuống nhà với các bạn đi. Chúng nó đứng chật cả dưới ấy, chưa biết phải làm gì cả.
- BÍP:** - Có chà về, để chúng nó đợi một chút cũng không sao!
- VILI:** *(Cười thú vị)* - Con nên nghĩ việc gì cho chúng nó làm.
- BÍP:** - Con sẽ bảo chúng nó quét gian hầm

dể nồi đun nước⁽¹⁾.

VILI: - Giỏi!

BÍP: (*Chạy qua bếp ra cửa sau và thét to*) - Các cậu ơi! Các cậu quét gian hầm đặt nồi đun nước đi. Mau lên! Mình sẽ xuống ngay bây giờ.

TIẾNG TRẺ: - Phải đây!

BÍP: - Gioóc, Xem và Phoren, lại đây! Ta đem quần áo phơi đi. È, Hépppi chạy mau lên!

Bíp và Héppi bè gio quần áo đi.

LINDA: - Anh thấy chưa, bọn trẻ con nghe lời nó rầm rắp!

VILI: - Đá bóng đây, do đá bóng cà đấy! Chính anh cũng phải học tốc phóng cho nhanh về nhà nữa là. Chứ hàng họ ở đấy đang chạy ghê lắm!

LINDA: - Cả cái khu nhà này sẽ ùa ra xem nó đá bóng. Anh có bán được nhiêu không?

VILI: - Năm trăm gorót⁽²⁾ ở Pôrôviđenxơ và

¹ Tảng tháp nhất ở nhà xây theo kiểu Âu, thường dùng làm kho chứa, đặt nồi đun nước nóng, có khi cả bếp nữa.

² Đơn vị Anh để đếm hàng tạp hoá. Gorót = 12 tá.

bảy trăm ở Botton.

- LINDA:** - Vô lý! À gượm đâ. Em có bút chì đây này. (*Lấy ở túi áo tạp dề⁽¹⁾ ra bút chì và một mảnh giấy*). Nghĩa là tiền hỏa hồng của anh sẽ được... hai trăm đô la! Lạy Chúa! Hai trăm hai mươi đô la!
- VILI:** - Anh chưa tính tỉ mỉ, nhưng...
- LINDA:** - Vili, anh bán được bao nhiêu?
- VILI:** - Em ạ, anh... vào khoảng một trăm tám mươi gorót ở Pôrôvidensô. À mà không... Tất cả độ gần hai trăm gorót trong toàn bộ chuyến đi kỳ này...
- LINDA:** (*Bình tĩnh*) - Hai trăm gorót. Thế là được... (*Tính*).
- VILI:** - Không may là ba cửa hàng ở Botton lại đóng cửa để kiểm kê. Nếu không thì anh phá tất cả mọi kỷ lục.
- LINDA:** - Không sao. Thế này cũng được bảy mươi đô la và mấy xu lẻ. Không đến nỗi tồi lắm.
- VILI:** - Thế chúng mình nợ bao nhiêu?

¹ Áo che trước ngực để làm việc nội trợ khỏi bẩn quần áo.

- LINDA:** - Mồng một phải dành mười sáu đôla vào tiền cái tủ ướp lạnh...
- VILI:** - Sao lại mười sáu?
- LINDA:** - Vì cái dây quạt đứt, phải thay mất độ tám mươi đô la.
- VILI:** - Nhưng máy còn mới nguyên kia mà!
- LINDA:** - Thợ họ bảo thế là thường. Lúc đầu thường bị như thế. Sau nó chạy đều thì ổn thôi.
- Họ vào bếp.*
- VILI:** - Anh mong rằng mình không bị lừa về cái tủ ướp lạnh.
- LINDA:** - Họ quảng cáo thì hay thế...
- VILI:** - Mà phải. Cái tủ ướp lạnh này tốt lắm. Còn gì nữa?
- LINDA:** - Chín hào sáu cho cái máy giặt. Ngày mười lăm còn phải dành ra ba đôla rưỡi cho cái máy hút bụi. Lại cái mái nhà... Còn phải tốn hai mươi mốt đôla nữa.
- VILI:** - Bây giờ không dột nữa chứ?
- LINDA:** - Không đâu! Họ chữa tốt lắm... Anh

còn nợ Phøren tiên ét-xăng.

VILI: - Không trả nữa! Cái xe Sovorôlê khốn kiếp ấy! Không biết bao giờ họ mới cấm sản xuất cái loại xe ấy nhỉ?

LINDA: - Anh còn nợ anh ấy ba đô la rưỡi. Các thứ linh tinh khác từ nay đến ngày mươi lăm mình phải trả một trăm hai mươi đôla.

VILI: - Một trăm hai mươi đôla! Lạy Chúa! Nếu như công việc không khá hơn thì thật không biết xoay sở ra sao nữa!

LINDA: - Tuần tới, anh sẽ kiếm được khá hơn thôi!

VILI: - Tất nhiên! Tuần sau anh sẽ móc mất chúng nó. Anh sẽ đi Hácpho. Ở Hácpho người ta quý anh lắm. Linda ạ, khổ một nỗi là anh không gây cảm tình với ai ngay được.

Họ ra phần trước sân khấu.

LINDA: - Anh cứ nghĩ quần thể chứ.

VILI: Anh cảm thấy thế thật... Họ lại còn chế giễu anh nữa.

LINDA: - Sao vậy? Vì sao họ lại giễu anh

được? Đừng nói thế, anh Vili ạ.

Vili bước tới sát mép sân khấu. Linda vào bếp và bắt đầu mạng tất.

VILI:

- Không hiểu sao, nhưng đôi khi người ta không chú ý gì đến anh cả. Anh đi cứ như vào chỗ không người ấy.

LINDA:

- Nhưng công việc anh vẫn chạy kia mà. Mỗi tuần anh vẫn kiếm được từ bảy mươi tới một trăm đôla áy chứ.

VILI:

- Nhưng anh phải làm tới mười, mười hai tiếng một ngày mới kiếm được ngàn áy tiền. Những người khác, anh không biết sao... nhưng những người khác kiếm tiền ngàn áy dễ hơn. Anh không hiểu tại sao... Chắc là tại anh nói chuyện nhiều quá. Anh không nhịn được. Trong nghề của anh, nên im lặng tốt hơn. Cũng phải công nhận Tsácli làm đúng. Anh ấy nói ít. Và anh ấy được người ta trọng.

LINDA:

- Anh có ba hoa gì đâu. Chỉ tính nết anh hiểu động thôi.

VILI:

(Mỉm cười) - Ủ! Mà kể ra thì có quái gì đâu. Mặc xác họ! Cuộc đời ngắn ngủi,

chỉ kịp đùa vài câu là đã xuống lỗ rồi!
(Nói một mình). Anh đùa gẫu nhiêu quá. (Người cười trên môi biển mắng).

- LINDA: - Tại sao vậy?... Anh...
- VILI: - Anh béo quá. Em ạ, đáng người anh trông có vẻ buồn cười. Anh chưa bao giờ kể em nghe, chứ có một lần, ngày Nôen, anh vào nhà một khách hàng, ông Xtuácxơ. Có một cậu quen cũng làm nghề chào hàng đang ngồi ở đây. Anh không biết hắn nói gì về anh, anh chỉ nghe thấy có mỗi chữ "phệ". Thế là anh đấm ngay một quả vào giữa mặt hắn... Anh không để ai làm nhục anh. Anh không chịu để yên! Nhưng họ lại cứ cười anh.
- LINDA: - Anh...
- VILI: - Anh phải làm cho họ không dám thế nữa mới được. Anh biết là anh phải khắc phục cái đó. Hay là tại anh ăn mặc chưa được lịch sự?
- LINDA: - Vili, anh là người đẹp trai nhất trên đời này...
- VILI: - Em cứ...

- LINDA:** - Đôi với em, anh là người đẹp nhất.
(Ngừng một chút). Đẹp nhất trong tất cả mọi người.
- Trong bóng tối nghe rất rõ tiếng cười của phụ nữ, đệm theo lời của Linda. Vili nhìn về phía có tiếng cười.*
- Đôi với các con cũng vậy. Anh thấy có người bố nào lại được các con quý như thế chưa?
- Có tiếng nhạc từ trong hậu trường, bên trái ngôi nhà đưa ra. Xuất hiện bóng mờ của Người Đàn Bà. Mụ ta đang mặc quần áo.*
- VILI:** *(Thăm thiết)* - Em là người tốt nhất trên đời này. Linda, em đúng là một người bạn đường chân chính, em hiểu chưa? Trên đường đi, suốt năm tháng, nay đây mai đó, anh thường muốn có em bên cạnh để ôm vào lòng và hôn em cho đến ngạt thở... *(Tiếng cười của Người Đàn Bà to thêm và Vili đi sang phần bên trái sân khấu lúc này đã được chiếu sáng). Người Đàn Bà ở sau cánh gà đi ra đứng chõ đó, soi gương,*

(đội mũ).

- VILI: - Nhiều lúc anh thấy buồn... nhất là khi công việc trắc trở và không có người trò chuyện. Anh tưởng chừng như không còn hy vọng bán được cái gì nữa, không kiếm được đủ ăn nữa, không còn mong dành dụm được tiền để mở một cơ sở kinh doanh riêng, đảm bảo cho các con được nữa..

Tiếng cười của Người Đàn Bà dần dần át mát lời Vili. Mụ uốn éo làm duyên trước gương.

Sao anh muốn đạt được thành công đến thế!

- NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Thành công với tôi ấy à? Anh chưa hề nghĩ đến việc chinh phục tôi đâu. Chính tôi đã chọn anh đấy.

- VILI: (*Thích chí vì được nịnh*) - Cô chọn tôi à?

- NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Dáng người rất lịch sự, cũng bằng tuổi Vili*) - Đúng thế. Tôi ngồi ở văn phòng, hàng ngày quan sát những người chào hàng các anh. Các anh đi qua lại suốt ngày đêm mà lại. Nhưng

anh, anh bông đùa khéo lăm, tôi nghĩ
rằng nói chuyện với anh hẵn là vui...
Có phải thế không?

VILI: - Đúng. Tất nhiên rồi. (*Ôm mụ ta*). Cô
sắp phải đi rồi ư?

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Đã hai giờ đêm rồi.

VILI: - Ta đi thôi! (*Kéo mụ theo mình*).

NGƯỜI ĐÀN BÀ: -... Chị em người ta sẽ hoảng lên
mắt. Bao giờ anh trở lại đây?

VILI: - Độ hai tuần nữa. Thế cô sẽ lên
buồng tôi chứ?

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Thế nào tôi cũng lên. Nói chuyện
với anh thú vị lăm. Tôi cần được cưới.
(*Ôm và hôn Vili*). Anh là một người
tuyệt diệu!

VILI: - Thế nghĩa là cô đã chọn tôi chứ gì?

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Tất nhiên. Anh đáng yêu lăm.
Đúng là như hể!

VILI: - Thôi dành vậy. Lần sau về đây,
chúng ta sẽ lại gặp nhau.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Tôi sẽ vận động tất cả khách hàng
đến mua cho anh.

VILI: - Hay lăm! Đừng có nhớ anh mà dài

mặt ra đây!

NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Cười, khẽ tát má Vili*) - Chết cười
vì anh mất thôi, Vili ạ!

*Vili đột nhiên ôm chầm lấy mụ và hôn
lấy hôn đê.*

Chỉ có chết vì cười mất thôi! Cám ơn
anh đã cho tôi tất. Tôi rất thích có
nhiều tất. Thôi, chúc anh ngủ ngon.

VILI: - Chúc cô ngủ ngon. Hít cho mạnh vào!

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Ối, Vili!...

*Người đàn bà cười rõ lên và hoà vào
đây là tiếng cười của Linda. Người
đàn bà biến mất trong bóng tối. Lại
chiều sáng phần sân khấu có chiếc
bàn ăn. Linda vẫn ngồi chỗ cũ cạnh
bàn và mang tất*

LINDA: - Anh là người đẹp nhất trên đời. Tại
sao anh lại bảo...

VILI: (*Từ chỗ Người đàn bà khi nãy quay
về, bước tới gần Linda*) - Anh sẽ chuộc
lại tất cả, Linda! Anh sẽ chuộc lại tất
cả, Linda! Anh sẽ đền lại...

LINDA: - Anh có gì mà phải chuộc. Công việc

anh thέ là tốt rồi. Còn hơn chán vạn
người khác...

VILI: (*Nhận thấy vợ đang mang tất*) - Cái gì
thé này?

LINDA: - Em mang tất. Tất đắt lắm...

VILI: (*Giận dữ giằng tất của vợ*) - Anh
không cho em mang tất! Quǎng đi
ngay lập tức!

*Linda nhét tất vào túi. Bécna chạy
vào bếp.*

BÉCNA: - Bíp đâu rồi, Bác? Nếu nó không chịu
học...

VILI: (*Ra phn trước sân khấu, giận dữ*) -
Thì my nhắc nó!

BÉCNA: - Chu vn nhắc nó luôn. Nhưng ky
ny c Hội đồng bảo trợ thi không
nhắc được. Vì đây là ky thi tốt nghiệp.
Lộ thi chu s bi tu.

VILI: - Nó đâu rồi? Tôi se cho nó một trận!

LINDA: - Và anh bảo nó trả quả bóng đi. Thế
không tốt.

VILI: - Bíp! Nó đâu rồi? Chuyên môn lấy
của người khác thôi!

- LINDA:** - Nó thô lỗ với bọn con gái lầm. Các bà mẹ hẽ nhắc tới nó là tò vò ghê tởm cả...
- VILI:** - Tôi sẽ cho nó một trận dù đòn!
- BÉCNA:** - Nó không có bằng mà dám lái xe.
- Tiếng cười của Người Đàm Bà vắng tối.*
- VILI:** - Câm ngay!
- LINDA:** - Các bà mẹ...
- VILI:** - Im ngay!
- BÉCNA:** (*Sợ hãi lánh xa*) - Thầy Biéchôm bảo nó cứ vênh cái mặt lên...
- VILI:** - Cút ngay!
- BÉCNA:** - Nếu Bíp không học đuổi cho kịp, thì nó trượt về môn toán mất. (*Ra*)
- LINDA:** - Bécna nó nói đúng. Vili ạ, anh phải...
- VILI:** (*Nối điện lên*) - Sao các người cứ quấy rầy nó nhỉ? Sao em lại cứ muốn nó lèo khoẻo như thằng Bécna ấy? Con mình nó hăng hái, không như những đứa khác...
- Linda cố nén khóc, đi ra phòng khách.
Còn lại một mình Vili trong bếp. Anh*

*khom lung, nhìn thẳng vào bóng tối.
Cành lá rậm rạp chung quanh nhà
biển mất. Trở lại ban đêm và những
khối nhà to lớn lại vây quanh tứ phía.*

Người ta cứ hành hạ, hành hạ mãi.
Thế mà gọi nó là ăn cắp à? Sau đó nó
trả lại người ta kia mà. Tại sao nó lại
ăn cắp? Tôi đã bảo nó thế nào rồi? Suốt
đời mình chỉ dạy nó toàn điều tốt cả.

*Héppi mặc quần áo ngủ xuống cầu
thang gác.*

Vili nhìn thấy con trai.

HÉPPI: - Thôi bố ngồi một mình lâu thế đủ
rồi. Đi lên nhà với con.

VILI: (*Ngồi xuống cạnh bàn*) - Lạy Chúa! Bà
áy lau sàn làm gì nhỉ? Cứ mỗi lần lau
lại một lần ngã. Mà bà áy biết thừa là
bà áy không nên làm những việc áy
rồi kia mà!

HÉPPI: - Suyt! Bố cứ bình tĩnh. Tại sao bố lại
về, không đi nữa.

VILI: - Bố sợ quá. Ở Iônkécxơ suýt nữa bố
cán phải một đứa trẻ con.

*Lạy Chúa! Tại sao hồi ấy bố lại không
đi cùng với bác Ben sang Aláthka nhỉ?
Bác Ben mới thật đúng là người tài
giỏi, thành công lớn! Sao mình lại dại
thê! Chính bác ấy mời bố đi kia mà!*

- HẾPPI:** - Thôi, bây giờ bố nhắc lại ích gì đâu...
- VILI:** - Còn chúng mày thì tài ba gì? Người ta như thế đây, ra đi hai bàn tay trắng, trở về có mấy mỏ kim cương.
- HẾPPI:** - Con muốn biết, bác ấy làm thế nào mà tài thế?
- VILI:** - Ấy đây, khó hiểu lắm. Bác ấy biết mình muốn gì nên đã thành đạt. Năm hai mươi mốt tuổi, bác bỏ đi vào miền rừng rậm nhiệt đới. Đến khi ở trong ấy ra, bác đã trở thành triệu phú. Cuộc sống gay lắm. Nằm trên nệm bông thì đừng hòng.
- HẾPPI:** - Bố ạ, con muốn nói với bố là bố cứ xin thôi việc!
- VILI:** - Thế ai sẽ nuôi tao? Mày à? Bằng cái số lương bây mươi đôla một mỗi tuần ấy à? Còn gái, còn ô tô, còn nhà riêng của mày nữa chứ? Mọi thứ đều chỉ

trông vào cái sổ bảy mươi đôla ấy thôi à? Lạy Chúa, hôm nay tôi không đi được tới Iōnkécxø. Con cái đâu cả rồi? Đến cứu tao với! Bố không còn cầm nổi tay lái nữa rồi!

Tsácli hiện ra ở ngưỡng cửa. Đó là một người to béo, nói năng chậm chạp. Trong mọi lời ông ta nói với Vili đều có đượm một tình thương sâu sắc và bây giờ thì lại có thêm một nỗi xúc động. Ông mặc chiếc áo ở nhà, trùm ra ngoài quần áo ngủ, chân đi giày nhẹ.

- TSÁCLI:** (Vào) - Bên này yên ổn cả chứ?
- HĒPPI:** - Thưa bác, yên ổn cả ạ.
- VILI:** - Có chuyện gì thế?
- TSÁCLI:** - Tôi nghe thấy có tiếng người. Tôi lại tưởng bên bác có chuyện gì. Cái tường khốn kiếp này. Chẳng lẽ lại không sửa gì được nữa nhỉ? Chỉ cần bên bác hắt hơi một cái, là bên tôi mū bay khỏi đầu ngay!
- HĒPPI:** - Thôi đi ngủ, bố.

- Tsácli ra hiệu cho Héppi tránh đi.*
- VILI:** - Lên đi. Bố không mệt đâu.
- HÉPPI:** (*Với Vili*) - Bố đừng nghĩ ngồi nhiều quá đấy nhé. (*Ra*)
- VILI:** - Sao bác chưa ngủ?
- TSÁCLI:** (*Ngồi đôi diện xuống cạnh bàn, đối diện với Vili*) - Tôi không sao chợp được mắt. Đau mồ ác.
- VILI:** - Tiện cái gì ăn cái ấy nhé...
- TSÁCLI:** - Người ta cho gì thì tôi ăn nấy.
- VILI:** - Bác chẳng biết gì hết! Thέ ra bác chẳng hiểu gì về vitamin và các thứ chất khác...
- TSÁCLI:** - Ta chơi một ván nào. May ra lại sē buồn ngủ.
- VILI:** (*Lưng lờ*) - Có lẽ... Bác có bài đấy không?
- TSÁCLI:** (*Móc cỗ bài ở túi ra*) - Có chứ. Lúc nào tôi cũng mang theo trong người. À bác nghe thấy nói những cái vitamin ấy ra làm sao?
- VILI:** (*Chia bài*) - Chúng nó làm cho xương cốt cứng cáp. Hoá học mà!

- TSÁCLI:** - Xương cốt cái gì, tôi bị đau mỏ ác kia mà.
- VILI:** - Bác chẳng hiểu gì cả!
- TSÁCLI:** - Thôi đi, đừng có bắt trâu chui qua ống nữa ⁽¹⁾.
- VILI:** - Còn bác, thì cũng đừng bàn đến những cái gì bác mù tịt.
- Họ đánh bài. Im lặng.*
- TSÁCLI:** - Sao bác lại ở nhà?
- VILI:** - Xe hơi hỏng một chút.
- TSÁCLI:** - À... (*Ngừng*). Tôi đang muốn đi Caliphoócní.
- VILI:** - Sao bỗng nhiên lại muốn?
- TSÁCLI:** - Nay, bác có muốn làm việc với tôi không?
- VILI:** - Tôi có công việc rồi. Tôi đã nói với bác bao nhiêu lần. (*Im một lúc*).
- Sao bác cứ muốn nhét cho tôi việc này việc nọ, hả?*
- TSÁCLI:** - Bác đừng bắt trâu chui qua ống nữa.

¹ Nguyên văn: "Đừng có thọc tay qua cổ chai", một câu nói quen miệng mà nhân vật dùng nhiều khi không hết nghĩa.

- VILI:** - Thị bác cũng đừng chọc tức người ta.
- TSÁCLI:** - Tôi không hiểu sao bác cứ đeo đuổi cái công việc ấy mãi. Tại sao bác cứ tự thân làm khổ đời mãi vậy.
- VILI:** - Công việc của tôi rất tốt. (*Im một lúc*). Mà bác sang đây làm cái gì kia chứ?
- TSÁCLI:** - Hay tôi về nhé?
- VILI:** (*Im lặng một lúc, buồn rầu*) - Nó lại quay về Tếchdát làm gì? Tại sao nhỉ? Thật khốn khổ...
- TSÁCLI:** - Thị cứ để nó đi.
- VILI:** - Tôi chẳng có gì cho nó cả, bác Tsácli à. Tôi nghèo xác xơ như con chó đói ấy.
- TSÁCLI:** - Không sao. Nó chẳng đói được đâu. Ở ta chẳng ai chết đói cả đâu mà lo. Thôi quên nó đi.
- VILI:** - Thế thì tôi còn nhớ tới cái gì được nữa?
- TSÁCLI:** - Bác cứ hay quá nghĩ ngợi. Mặc xác nó! Con làm con chịu, bố chả liên quan.

- VILLI:** - Bác nói nghe dẽ lắm.
- TSÁCLI:** - Không, cũng chẳng dẽ đâu.
- VILLI:** - Bác xem cái trần nhà tôi làm ở phòng khách chưa?
- TSÁCLI:** - Rồi, giỏi thật! Tôi mà làm thì chẳng ra cái gì cả. Nay bác làm thế nào mà đẹp thế?
- VILLI:** - Bác hỏi làm gì?
- TSÁCLI:** - À, tò mò thế thôi.
- VILLI:** - Bác cũng định làm lại trần à?
- TSÁCLI:** - Tôi làm thế nào được?
- VILLI:** - Thế thì bác quay rầy tôi làm gì, hả?
- TSÁCLI:** - Bác lại bắt trâu chui qua ống nứa rồi!
- VILLI:** - Người mà không biết sử dụng những dụng cụ thông thường thì không phải là người. Thật là ghê tởm!
- TSÁCLI:** - Sao bác lại ghê tởm tôi?

Từ góc nhà phía bên phải. Ben bước ra phần trước sân khấu. Ông cầm ô và xách vali. Đó là một người oai vệ và rất lạc quan, chừng ngoài sáu mươi

tuổi. Ông rất tin vào dự định của mình. Ông có một vẻ đặc biệt của con người giang hồ.

VILI: - Bác Ben ạ, tôi mệt mỏi ghê gớm.

Điệu nhạc của Ben vang lên. Ben nhìn chung quanh.

TSÁCLI: - Thôi, đánh đi, rồi khắc dẽ ngũ đât.
Sao bác lại gọi tôi là Ben?

Ben xem đồng hồ.

VILI: - Buồn cười thật. Tự nhiên bác lại làm tôi nhớ tới anh tôi, anh Ben ấy mà.

BEN: - Tôi chỉ nói chuyện với chú được vài phút thôi.

(Đi đi lại lại ngắm chung quanh).

Vili và Tsácli vẫn đánh bài.

TSÁCLI: - Bác không được tin tức gì của ông anh à? Suốt từ hồi ấy ư?

VILI: - Nhà tôi không nói chuyện với bác! Cách đây vài tuần, tôi có nhận được thư của bà vợ anh ấy. Từ châu Phi gửi về. Anh tôi mất rồi.

TSÁCLI: - À ra thế?

- BEN:** (*Cười hi hi*) . À cái khẩu Boruklin của bác như vậy đó hả?
- TSÁCLI:** - Có lẽ bác cũng sẽ được hưởng một số tiền nào đó của ông ấy để lại chứ?
- VILI:** - Đừng hòng! Anh ấy có những bảy đứa con. Đối với anh ấy thì, tôi chỉ tiếc là bỏ qua mất một cơ hội tốt...
- BEN:** - Tôi vội ra tàu, chú Vili ạ. Tôi phải đi xem một cái bất động sản ở Alátka.
- VILI:** - Đúng thế. Tôi mà đi Alátka với anh ấy thì cuộc đời tôi đã khác hẳn rồi.
- TSÁCLI:** - Thôi đừng tiếc nữa. Ra đây không khéo bác lại chết cóng thành cục nước đá ấy chứ lại.
- VILI:** - Nói nhảm!
- BEN:** - Ở Alátka có rất nhiều khả năng làm giàu! Nhiều vô cùng! Tôi lấy làm lạ tại sao chú vẫn chưa lên vùng ấy.
- VILI:** - Rất nhiều khả năng...
- TSÁCLI:** - Cái gì?
- VILI:** - Đó là người độc nhất nǎm bí quyết thành công.

- TSÁCLI:** - Ai?
- BEN:** - Chú thím có khoẻ mạnh không?
- VILI:** (*Rút tiền ở chỗ tiền góp⁽¹⁾ ra và mỉm cười*) - Khá, khá lắm.
- TSÁCLI:** - Sao hôm nay bác lát lỉnh thế?
- BEN:** - Thế mẹ vẫn ở chơi với chú đây à?
- VILI:** - Không, mẹ mất từ lâu rồi.
- BEN:** - Rất đáng tiếc. Mẹ thật là một người hiếm có.
- VILI:** (*Với Tsácli*) - Già cơ?
- BEN:** - Thế mà tôi cứ hy vọng về được gặp mẹ.
- TSÁCLI:** - Ai mất?
- BEN:** - Từ bấy giờ có tin tức gì của cha không?
- VILI:** (*Lúng túng*) - Sao, sao lại hỏi ai mất?
- BEN:** (*Nhin đồng hồ*) - Chú Vili, đã tám rưỡi rồi!
- VILI:** (*Như để che giấu sự lúng túng của mình, giận dữ túm lấy tay Tsácli*) -

¹ Đánh bài theo lối góp tiền, ai được thì tùy số điểm mà lấy một phần tiền trong số đã góp ấy ra.

Của tôi đấy mà!

- TSÁCLI: - Tôi vừa ra con át xong...
- VILI: - Nếu bác không biết chơi thì thôi, tôi không tung tiền ra như thế đâu!
- TSÁCLI: (*Đứng dậy*) - Nhưng, lạy Chúa, con át ấy là của tôi!
- VILI: - Tôi không đánh với bác nữa. Từ giờ xin chừa!
- BEN: - Mẹ mất hồi nào?
- TSÁCLI: (*Thu cõ bài lại, đi ra phía cửa*) - Thôi được. Lần này tôi sẽ đem cõ bài cho năm con át sang.
- VILI: - Thế ra bác bảo tôi đánh bịp à?
- TSÁCLI: (*Quay mặt về phía Vili*) - Bác phải biết xấu hổ chứ!
- VILI: - À, định gây sự đấy hẳn?
- TSÁCLI: - Thôi xin ông cái "định gây sự" ấy đi!
(Ra)
- VILI: (*Đóng sập cửa lại*) - Dốt nát, hỏi gì cũng mù tịt!
- BEN: (*Với Vili, lúc đó đi qua góc bếp nhà anh*) - A, chú Vili đấy à?

- VILI:** *(Bắt tay anh)* - Anh Ben. Em mong anh lâu quá rồi. Bí quyết thế nào, hở anh? Anh làm thế nào mà thành đạt được vậy?
- BEN:** - Chuyện dài lắm...
- Linda bấy giờ còn trẻ, ra phần trước sân khấu, tay cầm giỏ quần áo ướt.*
- LINDA:** - Anh là Ben phải không ạ?
- BEN:** *(Lịch sự)* - Thím có khoẻ không?
- LINDA:** - Anh đi đâu mà biết tăm ngần ấy năm trời? Nhà em cứ lấy làm lạ, không hiểu tại sao mãi anh...
- VILI:** *(Nóng ruột kéo Ben ra khỏi Linda)* - Cha đâu? Tưởng hồi ấy anh đi tìm cha kia mà? Đầu đuôi thế nào, anh?
- BEN:** - Không biết chú có còn nhớ hết không...
- VILI:** - Nhớ chứ, bấy giờ em còn nhỏ xíu, mới lên ba...
- BEN:** - Chú được ba năm mươi một tháng.
- VILI:** - Anh nhớ giỏi quá đấy, anh Ben ạ!
- BEN:** - Tôi có khá nhiều cơ sở kinh doanh,

mà tôi chả có thì giờ dòm ngó đến số sách kế toán.

VILI: - Em ngồi dưới gầm xe ngựa... Hồi ấy là ở đâu nhỉ, Nêborát phải không, anh?

BEN: - Ở miền Nam bang Đakôta. Tôi đem đến cho chú bồ hoa hái ở ngoài đồng.

VILI: - Em còn nhớ anh đi trên con đường vắng tanh...

BEN: (*Cười*) - Sau đó tôi đi Alátka tìm cha.

VILI: - Thế giờ cha ở đâu rồi?

BEN: - Hồi ấy địa lý tôi biết lờ mờ lắm. Đi được mấy ngày tôi mới hiểu ra rằng không phải mình đi lên phương Bắc mà là đi về phương Nam.

Đáng lẽ tới Alátka, loay hoay thế nào lại tới Phi châu!

LINDA: - Phi châu à?

VILI: - Tới Bờ Biển Vàng?

BEN: - Những mỏ kim cương!

LINDA: - Mỏ kim cương à?!

BEN: - Đúng, thím à. Nhưng hôm nay tôi

chỉ rẽ vào đây mấy phút thôi...

- VILI: - Không, không được! Các con đi!
Các con đâu rồi!

(*Hai thiếu niên Bip và Héppi ra*)

- VILI: - Các con nghe đấy nhé! Đây là bác Ben: Bác là một người phi thường! Anh kể cho các cháu nghe đi, anh!

- BEN: - Thôi được. Các cháu nghe nhé. Năm bác mươi bảy tuổi, bác bỏ nhà đi tới miền rừng nhiệt đới, và khi bác vừa hai mươi một tuổi, bác trở về... (*Cười*). Và, có trời chứng giám, bác đã phát tài rồi!

- VILI: (*Với các con*) - Bây giờ thấy bố vẫn nhắc các con điều gì chưa? Khi gặp vận may thì người ta đạt được thành công lớn!

- BEN: (*Liếc nhìn đồng hồ*) - Thứ năm tôi có hẹn người ta ở Kátsikan để bàn công việc.

- VILI: - Khoan đã, anh! Anh kể chuyện cha đi. Em muốn các cháu nó biết ông cha chúng là những người như thế nào.

Em chỉ nhớ cha có bộ râu rất rậm. Và ngày ấy em thường ngồi vào lòng mẹ, bên cạnh đống lửa trại và nghe một điệu nhạc du dương nào ấy...

BEN: - Tiếng sáo đấy. Ngày trước cha vẫn thổi sáo.

VILL: - Phải rồi, tiếng sáo. Em nhớ rồi!

*Lúc này tiếng nhạc vắng đến thật.
Những âm cao của một điệu nhạc giấu cốt.*

BEN: - Xưa cha là một người to lớn, có tâm hồn sôi nổi. Nhiều khi cha thắng ngựa vào xe ở Bottson, cho cả nhà lên, rồi quất ngựa cho chạy khắp các nơi trong nước, qua Ohio, Indiana, Nitsagan, Ilinôix và qua tất cả các bang miền Tây... Cứ gặp thành phố nào cha cũng ngừng xe, bán những chiếc sáo cha làm ở dọc đường. Cha là một người rất có tài tháo vát, có nhiều sáng kiến. Có khi chỉ một phát minh nhỏ cũng kiếm được trong một tuần nhiều tiền hơn là mình kiếm suốt cả đời.

- VILLI:** - Chính em giáo dục các cháu theo tinh thần ấy, anh Ben à. Cho các cháu khoẻ mạnh, lịch lâm, thạo các thú nghê...
- BEN:** - Thế à? (*Với Bíp*) - Nào, cháu đãm đi. Đãm hết sức vào! (*Chỉ vào bụng mình*).
- BÍP:** - Sao lại thế ạ?
- BEN:** (*Đứng kiểu đấu quyền Anh*) - Nào đãm đi! (*Cười*).
- VILLI:** - Đãm đi, Bíp! Cho bác thấy!
- BÍP:** - Nào thì đãm! (*Nắm tay và tấn công*).
- LINDA:** (*Với chồng*) - Sao lại để bác cháu đánh nhau thế, anh?
- BEN:** (*Đỡ các quả đấm của cháu*) - Giỏi! Ái chà giỏi!
- VILLI:** - Anh thấy sao, anh Ben?
- HÉPPİ:** - Cho cháu một quả trái, anh Bíp!
- LINDA:** - Sao bác cháu lại đánh nhau thế ạ?
- BEN:** - Giỏi lắm! (*Đột nhiên tiến lên và ngáng chân một cái. Bíp ngã, Ben đứng cạnh, chĩa mũi ô vào mặt cháu*).

- LINDA:** - Cẩn thận đấy, Bíp!
- BÍP:** - Ái!
- BEN:** (*Võ đâu gối Bíp*) - Với người lạ thì không bao giờ nên đấu tranh thật thà cả, cháu ạ. Nếu không thì đừng hòng thoát ra khỏi rừng thẳm. (*Cầm tay Linda, cui chào*). Tôi rất sung sướng được biết thím. Rất vinh dự cho tôi.
- LINDA:** (*Rụt tay, lạnh lung*) - Chúc bác đi đường bình an.
- BEN:** (*Với Vili*) - Tôi chúc chú tấn tới... À, mà chú làm nghề gì nhỉ?
- VILI:** - Nghề chào hàng.
- BEN:** - À ra thế! Thôi cũng được... (*Vẫy tay từ biệt*).
- VILI:** - Anh Ben ạ, em không muốn để anh nghĩ rằng... (*Kéo tay anh*). Anh nhìn xem, chúng em chỉ có mỗi một khẩu Boruklin, nhưng vẫn đi săn đấy!
- BEN:** - Chú cho...
- VILI:** - Đúng thế! Ở đây rắn cũng có mà thỏ cũng có... em mới chuyển về đây đấy chứ. Còn cháu Bíp, nó muốn là nó có

thể đốn ngã cây liêu! Các con ra ngoài
chỗ đang xây cái nhà to kia, đem một
ít cát về đây. Bố con mình sửa lại cái
hiên nhà đi. Anh Ben, nhìn xem đây!

BÍP: - Vâng ạ! Nào, Héppi, phóng nhanh!

HẾPPI: (*Chạy đi với Bíp*) - Con gầy đi, cha có
thấy không?

Tsácli vào, mặc quần soóc.

TSÁCLI: (*Với Vili*) - Đừng cho thằng Bíp đi lấy...
Ben cười rú rượt.

VILI: - Anh mà nhìn thấy đống gỗ các cháu
lôi về thì... Hơn một chục khúc to.
Khôi tiền đây!

TSÁCLI: - Nhưng nhỡ người gác kho..

VILI: - Tất nhiên là tôi đã cho chúng nó một
trận đòn rồi. Nhưng anh thấy quả
chúng nó táo tợn chưa?

TSÁCLI: - Trẻ con táo tợn như thế có khôi ở
trong nhà tù ấy.

BEN: (*Võ lunge Vili, cười chế nhạo Tsácli*) -
Cả ở sở Cung tiêu ngân khố nữa chử!

VILI: (*Cười với Ben*) - Ai lại xén cái quần

của anh thế kia Tsácli?

TSÁCLI: - Nhà tôi mua cho tôi quần ngắn như thế đấy chứ.

VILI: - Thế thì cầm gậy chơi gôn rồi đi mà ngủ! (*Với Ben*) Tay anh ta cao thượng lắm: hai bố con, không ai biết đóng cái đanh cho chặt cả.

Bécna chạy vào.

BÉCNA: - Ông gác kho đang đuổi theo thằng Bíp.

VILI: (*Bực tức*) - Im ngay! Nó có ăn cắp cái gì đâu!

LINDA: (*Lo lắng chạy về phía trái*) - Nó đâu rồi? Bíp, con ơi!

VILI: (*Ra xa Ben, về phía trái*) - Không có gì phải lo.

BEN: - Con chú sôi nổi đấy. Hăng hái thế là tốt.

VILI: (*Cười*) - Cháu Bíp nhà em có dây thần kinh bằng thép.

TSÁCLI: - Tôi thật không hiểu cứ thế rồi sẽ ra sao? Chỗ tôi có người đi Tân Anh Cát Lợi về, cứ như là chó cụp tai ấy. Anh

ta bị những vố liềng xiêng.

VILI: - Cái chính là ở tài bạt thiệp, quen biết
nhiều, Tsácli à! Như tôi chẳng hạn,
đâu tôi cũng có nhiều người quen.

TSÁCLI: (*Nói móc*) - Mừng cho anh. Lát nữa
sang tôi đánh ván bài. Tôi sẽ tước một
phần lương của anh cho mà xem.
(*Cười, ra*).

VILI: (*Quay về phía Ben*) - Làm ăn thua
thiệt lăm anh à. Tất nhiên không phải
là em có...

BEN: - Thôi, lúc về tôi rẽ vào chơi.

VILI: (*Buồn rầu*) - Anh không ở lại lấy được
vài ngày sao? Em đang rất cần đến
anh, anh Ben à... Tình cảnh của em
thật ra cũng khá, nhưng khi cha đi,
em còn bé quá, và em chưa được nói
chuyện với cha lần nào. Em vẫn cảm
thấy trong đời mình... nói thế nào cho
đúng nhỉ... như một người khách tro
áy...

BEN: - Tôi đi, không nhỡ tàu mất.

*Họ đứng đối diện nhau ở hai đầu sân
khấu.*

- VILI:** - Anh Ben ạ, các cháu nhà em... Anh không thể ở lại đây được ạ? Thực ra, chúng nó sẵn sàng nhảy vào nước sôi, lửa bỗng vì em được. Nhưng anh ạ, em...
- BEN:** - Chú Vili, chú giáo dục các cháu cù đây. Chúng nó sẽ là những con người xuất chúng, đáng mặt nam nhi.
- VILI:** (*Nuốt từng lời của anh một cách thèm khát*) - Anh Ben, em rất vui mừng mà thấy anh nghĩ như thế. Đôi khi tự nhiên em hoảng sợ, chỉ lo mình dạy con như thế không biết có đúng hướng chưa... Anh Ben, anh bảo em nên dạy con theo hướng nào?
- BEN:** (*Nhấn mạnh tầm quan trọng của từng chữ, với một vẻ táo tợn độc ác*) - Chú Vili ạ, khi tôi vào rừng thăm, tôi mới lên mười bảy. Khi tôi ở trong ấy ra, tôi vừa tròn hai mươi mốt tuổi. Nhưng xin Trời chứng giám, tôi đã phát tài! *Đi khuất vào góc tối của ngôi nhà.*
- VILI:** - Phát tài! Đây em muốn dậy cho các cháu hiểu được như thế: đừng sợ chui

vào rừng thẳm! Em đã nghĩ đúng!
Đúng rồi! Em nghĩ đúng rồi!

*Ben không đứng đây nữa, nhưng Vili
vẫn còn cứ nói chuyện với anh. Linda
vào bếp, mặc áo ngủ và khoác áo
choàng trong nhà. Bà tìm chồng, sau
đó lại gần cửa, nhìn ra sân.*

LINDA: (*Nhin thấy chồng*) - Ông Vili! Vili!

VILI: - Tôi làm thế là đúng rồi!

LINDA: - Ông ăn phó mát chưa?

Vili không đủ sức trả lời.

Khuya rồi. Đi ngủ đi, ông!

VILI: (*Ngẩng đầu nhìn trời*) - Ngửa gáy cả
cổ cũng chẳng nhìn thấy được một
ngôi sao nào trên cái sân này.

LINDA: - Ông có vào nhà không chứ?

VILI: - Cái chuỗi hạt kim cương làm dây đeo
đồng hồ ấy đâu rồi nhỉ?

*Bà có còn nhớ không, hồi anh Ben ở
châu Phi về, anh ấy cho dây. Có phải
hồi ấy anh Ben cho tôi cái dây đeo
đồng hồ có nạm kim cương không
nào?*

- LINDA:** - Ông đem cầm nó rồi. Mười hai mươi ba năm rồi còn đâu. Hồi đó đang cần tiền trả bài học vô tuyến điện hàm thụ cho thằng Bíp.
- VILI:** - Lạy Chúa, sao mà cái dây chuỗi ấy đẹp thế! Tôi đi dạo một chút đây.
- LINDA:** - Nhưng anh đi dép trong nhà kia mà!
- VILI:** (*Đi quanh nhà về phía bên trái*) - Tôi làm đúng! Đúng rồi! (*Lắc đầu, không biết với Linda hay với mình*). Người đâu mà tài thế! Nói chuyện với anh ấy mới đáng nói chứ! Tôi làm đúng rồi!
- LINDA:** (*Thét to gọi theo chồng*) - Ông đi dép trong nhà đấy, ông Vili ạ.
- VILI:** (*Đi khuất hẳn. Bíp xuống cầu thang gác. Anh mặc quần áo ngủ*).
- BÍP:** (*Vào bếp*) - Bố đang làm gì ngoài ấy thế?
- LINDA:** - Suyt!
- BÍP:** - Lạy Chúa tôi! Mẹ ạ, bố bị thế đã lâu chưa?
- LINDA:** - Khẽ chứ, kéo bố nghe thấy đấy.
- BÍP:** - Bố làm sao thế ạ? Thật đáng sợ!

- LINDA:** - Đến sáng là khởi thôi.
- BÍP:** - Thế không có cách nào chữa được ạ
- LINDA:** - Ôi, con! Lê ra phải làm bao nhiêu thứ từ trước kia: Bây giờ thì muộn quá, hết cách rồi. Con nên đi ngủ thôi.
Héppi cũng xuống thang gác, rồi ngồi xuống bậc thang.
- HÉPPI:** - Mẹ ạ, chưa lần nào con thấy bố nói mê to như thế.
- LINDA:** - Về luôn thì khắc nghe thấy. (*Ngồi xuống cạnh bàn, khâu lại lần lót chiếc áo vét tông của chồng*).
- BÍP:** - Sao viết thư cho con mẹ không nói gì chuyện ấy?
- LINDA:** - Làm sao viết cho con được? Hơn ba tháng trời con làm gì có địa chỉ!
- BÍP:** - Phải rồi, con cứ đi lang thang, hết nơi này đến nơi khác... Nhưng mẹ ạ, lúc nào con cũng nghĩ tới mẹ. Mẹ có tin con nói thật không?
- LINDA:** - Tin, mẹ tin. Mà bố thì sao mong thư con đến thế! Có nhận được thư con thì bố mới tin là rồi nhà ta khá giả...

- BÍP:** - Nhưng có phải xưa nay bố vẫn thế
đâu, mẹ?
- LINDA:** - Mỗi khi con về nhà là bệnh bố lại
nặng thêm.
- BÍP:** - Mỗi khi con về nhà?
- LINDA:** - Khi con viết thư báo tin sắp về, bố
vui hẳn lên, lúc nào cũng bàn chuyện
tương lai... trông thật phấn khởi!
Nhưng càng gần tới ngày con về, bố
càng lẩn thẩn, và khi con về rồi, là bố
cứ lúc nào cũng lẩm nhẩm một mình
và cau có với con. Có lẽ vì bố chưa
dám thổ lộ tâm sự với con chăng. Tại
sao hai bố con cứ xung khắc nhau
thế? Tại sao, hở Bíp?
- BÍP:** (*Lảng*) - Con đáng ghét lắm phải
không mẹ?
- LINDA:** - Cứ về đến nhà y như rằng hai bố con
lại bắt đầu gầm gù nhau!
- BÍP:** - Con cũng không hiểu tại sao. Vì con
đang muốn chữa mình. Con hết sức cố
gắng, mẹ có hiểu không?
- LINDA:** - Con về ở hẳn nhà chứ?

- BÍP:** - Con chưa biết. Còn xem thế nào đã...
- LINDA:** - Bíp, không nên suốt đời cứ xem với xét đâu.
- BÍP:** - Con không làm sao báu víu vào cái gì cả mà. Không sao tìm được đường đi.
- LINDA:** - Nhưng người có phải là chim đâu. Không thể từng mùa bay đi bay về được.
- BÍP:** - Tóc mẹ... (*Sờ tóc mẹ*). Tóc mẹ bạc trắng cả rồi...
- LINDA:** - Trời! Mẹ bắt đầu bạc tóc từ lúc con còn đi học kia mà. Chỉ có là bây giờ mẹ thôi không nhuộm nữa. Thế thôi.
- BÍP:** - Thế mẹ lại nhuộm đi nhé? Con không muốn người con yêu quý phải già đi. (*Mỉm cười*).
- LINDA:** - Con làm như còn bé lăm ấy! Con cứ tưởng chừng đi vài năm nữa trở về, ở nhà cũng vẫn không có gì thay đổi cả... Con phải biết rằng sẽ đến lúc con trở về, gõ cửa nhà này, con sẽ thấy người lạ ra mở cửa đấy...

- BÍP:** - Đừng nói thế, mẹ! Mẹ đã đến sáu mươi đâu.
- LINDA:** - Thế bõ?
- BÍP:** (*Nguợng nghịu*) - Vâng, con nói cả bố nữa đấy chứ.
- HẾPPI:** - Anh ấy quý bố lắm.
- LINDA:** - Bíp, nếu con không yêu bố, tức là con cũng không yêu cả mẹ nữa.
- BÍP:** - Con rất yêu mẹ, mẹ à.
- LINDA:** - Không. Con không thể về nhà với mẹ thôi. Bởi vì mẹ yêu bố con.
- (*Trong giọng nói có đượm một chút nước mắt, chỉ một chút thôi*) - Bố con là người yêu quý mẹ nhất trên đời này, và mẹ không bao giờ để cho bố con cảm thấy bị lạnh nhạt, bị hắt hủi. Con nên quyết định ngay đi. Không còn cách nào khác nữa đâu. Một là phải kính yêu bố, hai là đi đi, và đừng bao giờ trở lại đây nữa! Mẹ biết lúc này bố đang khổ tâm lắm... Ai hiểu được tâm trạng đó hơn mẹ? Nhưng...
- VILI:** (*Từ phía bên trái, cười*) - È, Bíp!

- BÍP:** (*Nhóm dậy định đi ra*) - Bố làm sao thế nhỉ?
Héppi giữ anh lại.
- LINĐA:** - Đừng! Đừng gấp bố!
- BÍP:** - Mẹ đừng có giữ gìn cho bố nữa. Bao giờ ông cụ cũng xô mũi mẹ. Bố chẳng tôn trọng mẹ chút nào!
- HẾPPI:** - Bao giờ bố cũng tôn trọng mẹ...
- BÍP:** - Mày có hiểu gì về chuyện đó đâu?
- HẾPPI:** (*Cau có*) - Nhưng cũng đừng bảo bố là điên!
- BÍP:** - Bố hoàn toàn nhu nhược... Bác Tsácli không bao giờ chịu như thế cả. Trong gia đình của bác ấy... Phải tẩy cho hết cái thứ nhu nhược đi mới được!
- HẾPPI:** - Bác Tsácli xưa nay chưa phải chịu đựng nhiều như bố.
- BÍP:** - Lắm người còn khổ hơn bố nhiều. Mày cứ tin tao. Tao đã thấy nhiều người khổ lắm ồi.
- LINĐA:** - Thế sao không sang bác Tsácli nhận bác ấy làm bố đi! Sao, không được à? Mẹ không bảo là bố hơn người. Bố

chưa bao giờ kiếm được nhiều tiền.
Báo chí chẳng bao giờ đăng tên bố.
Tính nết bố cũng chẳng phải dễ dãi
hơn mọi người khác... Nhưng bố là
một con người, và lúc này đang lâm
vào tình trạng đáng thương. Đối với
bố phải hết sức nhẹ nhàng. Không thể
để bố thế này rồi chết được... Chết
như một con chó hoang không ai ngó
ngàng gì đến... Con người ấy đáng
được ta đối xử ân cần chu đáo, hiểu
chưa? Con gọi bố là kẻ điên...

BÍP:

- Nào con có ý nghĩ gì...

LINDA:

- Rất nhiều người cho rằng bố đã
mất... mất trí. Đâu cần thông minh gì
lắm mới thấy được tình trạng này do
đâu mà ra! Chỉ là tại bố kiệt sức thôi.

HÉPPI:

- Đúng!

LINDA:

- Người thấp hèn cũng có thể bị kiệt
sức như người cao sang chứ. Tháng ba
tới là vừa tròn ba mươi sáu năm, kể từ
ngày bố vào làm cho h้าง này. Bố đã
đem lại cho h้าง biết bao thị trường
mới. Đến khi bố già thì họ lại truất

mất lương của bố đi.

HÉPPI: (Không hiểu) - Sao ạ? Con chưa biết đây.

LINDA: * - Thì con có hỏi đâu mà biết. Bây giờ con đi làm kiếm ăn được rồi, không phải ăn nhờ vào bố nữa, nên con có lo lắng gì cho bố đâu?

HÉPPI: - Nhưng con có đưa tiền về nhà...

LINDA: - Dịp lỄ Nôen chứ gì? Phải, năm mươi đô la. Nhưng nguyên việc có nước nóng dùng, cũng đã phải trả chín mươi bảy đôla rưỡi rồi. Đã năm tuần nay, bố chỉ sống vào có mỗi một món tiền hoa hồng, chẳng khác gì một người mới xin vào học việc!

BÍP: - A, bạn vô ơn bội nghĩa! Quân khốn nạn!

LINDA: - Mà bố có chịu thua các con cái gì đâu? Hồi trẻ lúc bố còn làm lợi cho hàng, thì bố được ông chủ quý mến. Đến bây giờ, những bạn bè ngày trước, những khách hàng cũ vẫn quý mến bố, vẫn cố đặt thêm hàng cho bố vào những lúc gay go. Nhưng họ chết

hoặc về hưu cả rồi. Trước kia, một ngày bố có thể giao dịch với sáu bảy hàng buôn ở Bốtơn rất dễ dàng. Böyle giờ thì chỉ vác vali ra rồi vác vali vào cũng đủ làm bố mệt nhoài rồi. Đáng lẽ đi, thì bố lại nói. Đi được một ngàn cây số rồi, bỗng nhiên bố chợt thấy rằng không còn ai quen biết bố nữa, không thấy đâu có tiếng chào hỏi mình nữa cả. Chẳng được một xu nào, về tay không, ngồi trên xe một ngàn cây số để về nhà, thì làm sao không nghĩ ngợi được? Thế là tự nhiên bố bắt đầu tự mình nói chuyện với mình! Hàng tuần bố sang nhà bác Tsácli, vay năm chục đôla, rồi về bảo với mẹ rằng đó là tiền bố làm ra. Liệu tình thế này có kéo dài được nữa không? Các con có thấy vì sao mẹ lại ngồi đây đợi bố chưa? Con lại bảo mẹ rằng bố là người nhu nhược à? Suốt đời bố làm việc vì các con, mà giờ con lại nói bố thế à? Bao giờ bố sẽ được tặng huy chương? Đến nay, khi bố sáu mươi ba tuổi, thì phần thưởng của bố là gì

nào? Là thấy các con mà mình yêu quý hơn cả cuộc sống đã... Một đứa thì tính tình dâm đãng...

HÉPPI: - Mẹ!

LINDA: - Ấy đấy, tưởng thế nào, bây giờ thành đúng như thế đó! (*Với Bíp*). Còn đứa nữa thì sao? Lòng thương yêu bố mất đâu rồi? Ngày trước bố con thân nhau thế kia mà! Hai bố con cứ tối nào cũng nói chuyện điện thoại với nhau, con có còn nhớ không? Con đi vắng, bố ở nhà nhớ con biết chừng nào!

BÍP: - Thôi được, mẹ. Con sẽ sống ở đây với bố mẹ, con đã tìm được việc làm. Con sẽ cố không dính dáng gì với bố nữa, thế là yên.

LINDA: - Không, Bíp. Con không thể sống ở đây và cứ suốt ngày cãi cọ với bố được.

BÍP: - Mẹ đừng quên là chính bố đã đuổi con ra khỏi nhà.

LINDA: - Vì lý do gì nhỉ? Đến giờ mẹ cũng vẫn chưa hiểu tại sao đấy.

BÍP: - Con thì con biết! Bố có tính ưa bíp,

thấy ai biết chuyện thì bố không thích người ta.

LINDA: - Bịp à? Bịp thế nào? Con định bảo gì?

BÍP: - Mẹ đừng buộc tội mình con. Con chỉ nói vậy thôi. Con sẽ đưa cho bố mẹ phần của con. Một nửa số tiền con kiếm được. Như thế thì bố còn băn khoăn gì nữa? Rồi sẽ yên cả thôi. Böyle giờ con đi ngủ đây. (*Ra cầu thang*).

LINDA: - Chẳng yên được đâu.

BÍP: (*Tới bậc thang còn quay lại, giận dữ*) - Con cấm cái thành phố này, nhưng con sẽ ở lại. Mẹ còn muốn gì nữa?

LINDA: - Bố chết mất, Bíp ạ.

(*Héppi sợ hãi nhìn mẹ*).

BÍP: (*Im lặng một chút*) - Chết à? Vì sao?

LINDA: - Bố muốn tự tử.

BÍP: (*Hoảng hốt*) - Sao?!

LINDA: - Böyle giờ mẹ sống thế này đây: cứ qua một ngày là ơn Chúa một ngày!

BÍP: - Mẹ nói lạ!

LINDA: - Con còn nhớ mẹ có viết thư cho con

bảo rằng bố mới đâm hỏng xe không?
Hồi tháng hai ấy?

BÍP:

- Thế sao?

LINDA:

- Nhân viên kiểm tra bảo hiểm đến.
Họ bảo rằng họ có đủ người làm
chứng. Tất cả các vụ tai nạn trong
năm ngoái... đều là do cố ý cả.

HÉPPI:

- Sao họ lại có thể biết được nhỉ? Nói
láo!

LINDA:

- Chẳng là có một người đàn bà... (*Cố
họng bà nghẹn lại*).

BÍP:

(*Cố néng ngạc nhiên ngắt lời mẹ*) -
Người đàn bà nào ạ?

LINDA:

(*Cũng nói một lúc với con*) - Người đàn
bà ấy... Con bảo sao?

BÍP:

- Không, mẹ nói đi.

LINDA:

- Con vừa bảo gì?

BÍP:

- Không ạ. Con chỉ hỏi: Người đàn bà
nào?

HÉPPI:

- Thế người đàn bà ấy thế nào ạ?

LINDA:

- Người đàn bà ấy bảo bà ta đang đi ở
đường, có nhìn thấy xe của bố. Bố cho

xe chạy chậm thôi, rất chậm. Xe tối gần cầu thì bố cố tình đâm vào thành cầu... May thoát chết là vì sông cạn quá.

BÍP: - Chắc bố lại ngủ quên trên xe chứ gì.

LINDA: - Mẹ cố tin là bố ngủ quên.

BÍP: - Thế tại sao ạ?

LINDA: - Tháng trước... (*Căng thẳng hơn*). Các con ạ, nói chuyện áy thật là đau lòng! Vì đối với mẹ con ta thì bố chỉ là một ông già dại dột... Nhưng nghe mẹ nói đây này: bố còn hơn rất nhiều người khác... (*Nuốt nước mắt, lau mắt*). Có một lần cháy cầu chì. Đèn tắt và mẹ xuống dưới hầm coi tại sao. Thì ra, sau cái cầu chì... cầu chì chỉ bị bật ra thôi... thấy ai giấu một mẩu ống cao su...

HÉPPI: - Mẹ không đùa chứ!

LINDA: - Mẹ liền hiểu ngay. Và đúng thế thật, ở cái ống đốt ga dưới nồi đun nước thấy có dính một miếng đệm nhỏ mới.

HÉPPI: (*Tức giận*) - Mẹ không đùa chứ!

- LINDA:** - Mẹ liền hiểu ngay. Và đúng thế thật, ở cái ống đốt ga dưới nồi đun nước thấy có dính một miếng đệm nhỏ mới.
- HÉPPI:** (*Tức giận*) - Sao bố lại quẫn trí thế nhỉ?
- BÍP:** - Thế mẹ bắt bố bỏ cái mẫu ống cao su ấy đi rồi chứ?
- LINDA:** - Mẹ thấy... xấu hổ. Mẹ nỡ nào nói với bố? Cứ mỗi ngày mẹ lại xuống và đem cát mẫu ống cao su ấy đi. Nhưng khi bố về đến nhà, mẹ lại đặt nó vào chỗ cũ. Mẹ đâu dám làm cho bố ngượng? Thật mẹ không còn biết làm thế nào nữa, không còn biết sống cách nào cho được đến sáng hôm sau. Trời, các con ơi, giá các con hiểu được!... Vì mẹ biết hết những gì bố suy nghĩ. Mẹ biết mọi ý nghĩ của bố. Có thể điều mẹ nói đây là đần độn, là cổ lỗ, nhưng thực là bố đã hiến cả cuộc đời cho các con, thế mà nay các con lại đi oán trách bố. (*Gục đầu xuống đầu gối và khóc, úp mặt vào hai bàn tay*). Bíp, mẹ cam đoan với con, con cố nghe thấy không,

Bíp? Số mệnh bõ đang nằm trong tay con đây.

HẾPPI: (*Với Bíp*) - Anh thấy thích cái lão già ngu xuẩn ấy không?

BÍP: (*Hôn mẹ*) - Thôi được rồi, mẹ ạ. Thế là quyết định rồi, con xin hứa. Con hiểu, mẹ ạ. Con sai. Nhưng bây giờ con sẽ ở lại và xin thề với mẹ, con sẽ làm ăn đúng đắn. (*Quỳ xuống trước mặt mẹ, điên lên vì hối hận*). Chính chỉ vì... Mẹ ơi, mẹ có hiểu không. con không thích nghề buôn bán. Nhưng mẹ đừng nghĩ là con sẽ chịu đầu hàng, sẽ không cố gắng đâu. Con sẽ cố gắng và sẽ đạt được ý muốn!

HẾPPI: - Tất nhiên là anh sẽ thành đạt. Anh làm nghề buôn bán chưa kết quả gì vì anh chưa cố gắng làm vừa lòng người ta.

BÍP: - Tôi biết, tôi...

HẾPPI: - Thí dụ như, anh còn nhớ hồi anh làm cho Harixon không? Lúc đầu lão ta bảo anh thuộc hàng rất giỏi. Nhưng về sau anh làm lăm chuyện vô lý đến

mức quái dị! Huýt sáo cả trong thang máy cứ như thằng hề ấy!

BÍP: (*Giận dữ*) - Thì đā sao? Tao thích huýt sáo.

HẾPPI: - Chẳng ai lại giao việc quan trọng cho người thích huýt sáo trong thang máy cả!

LINDA: - Thôi, cãi nhau làm gì về cái chuyện ấy?

HẾPPI: - Thế rồi, giữa giờ làm việc, dùng một cái anh bô đi bơi, đúng thế không nào?

BÍP: (*Càng bức mình hơn*) - Thế mày, thỉnh thoảng mày cũng bỏ việc đi chơi đáy thôi! Mày cũng kiểm cách lanh công chứ gì? Trong những ngày hè đẹp trời ấy?

HẾPPI: - Nhưng em không bị họ bắt quả tang bao giờ!

LINDA: - Các con ơi!

HẾPPI: - Nếu em định chuồn thì em biết lão chủ có thể gọi điện đến bắt cứ nơi nào nghĩ rằng em có thể tới được. Và ở đâu họ cũng quả quyết với lão rằng em

vừa ở đây đi xong. Em không muốn nói điều này ra với anh đâu, anh Bíp à, nhưng trong giới thương mại, họ cho anh là người không bình thường.

BÍP: (*Nổi xung*) - Tao cần cóc gì cái giới thương mại của mày!

HÉPPI: - Đúng! Vì vậy chỉ cần chùi mép cho sạch thôi!

LINDA: - Héppi! Héppi!

BÍP: - Họ nghĩ gì về tao, tao cóc cần. Lúc này họ cũng chê giễu cả bố, mày có biết vì sao không? Vì chúng mình xa lạ với cái trò hề trong chợ phiên này! Chúng mình phải làm cái việc trát xi-măng ở chỗ nào thoáng khí kia, hay là... hay là làm thợ mộc cũng được. Thợ mộc có quyền tha hồ huýt sáo!

Vili hiện ở bên trái lôi vào nhà.

VILI: - Đến cụ tổ mày ngày xưa cũng không phải đi làm thợ mộc đâu. (*Ngừng*).

Mọi người nhìn, theo dõi Vili.

Đến giờ mày vẫn chưa nêu người! Tao tin rằng Bécna chẳng bao giờ huýt sáo

ở thang máy, mà cũng chẳng hề nghĩ đến việc đó.

BÍP: (*Muốn làm bõ vui và muốn biến mọi chuyện thành chuyện đùa*) - Vâng, nhưng bố cũng huýt sáo đấy chứ!

VILLI: - Chưa bao giờ tao huýt sáo trong thang máy cả! Và trong giới thương mại có ai bảo tao là người không bình thường đâu!

BÍP: - Con không định nói thế. Thôi, ta đừng đem chuyện bé xé ra to làm gì!

VILLI: - Thôi, xin anh quay về miền Tây đi cho! Ở đây tha hồ, muốn làm gì thì làm: thợ mộc, chăn bò, tuỳ thích!

LINDA: - Ông ạ, con nó vừa mới bảo...

VILLI: - Tôi nghe thấy nó bảo gì rồi.

HÉPPI: (*Cố gắng làm Vili dịu nóng*) - Cha ạ, thôi, cha đừng...

VILLI: (*Ngắt lời Héppi*) - Người ta chế giễu tao à? Mày cứ thử đi Bốtton, rẽ vào nhà Phalin, nhà Hép, nhà Xéclátteri... rồi mày nói tên tao lên, xem họ bảo xem nào nào!... Vili là một nhân vật

nổi tiếng!

- BÍP:** - Thôi, bố ạ.
- VILI:** - Nổi tiếng, nghe rõ chưa?
- BÍP:** - Thôi được.
- VILI:** - Tại sao lúc nào mày cũng cứ sỉ nhục tao thế?
- BÍP:** - Nhưng con có nói một chữ nào sỉ nhục bố đâu! (*Với Linda*) Con có nói gì đâu, hả mẹ?
- LINDA:** - Con nó không nói điều gì xấu cho ông cả đâu.
- VILI:** (*Đến gần cửa vào buồng khách*) - Thôi được. Chúc ngủ ngon. Chúc ngủ ngon.
- LINDA:** - Ông này, con nó vừa mới bảo là nó quyết định..
- VILI:** (*Với Bíp*) - Nếu mày ngồi rồi mai chán rồi thì mai đi quét vôi lại cái trần phòng khách.
- BÍP:** - Ngày mai con phải đi từ sáng sớm.
- HÉPPI:** - Anh Bíp định gặp ông Olive, bố ạ.
- VILI:** (*Chú ý*) - Gặp Olive à? Để làm gì?
- BÍP:** (*Cố gắng hết sức để nén mình lại*) -

Ông ấy có hứa là sẽ giúp đỡ con. Con định lập một cơ sở kinh doanh nào đó. Có thể ông ấy sẽ tham gia...

- LINDA: - Thế có tuyệt không?
- VILI: - Bà đừng ngắt lời nó. Có gì mà tuyệt kia chứ? Ở Nữu-Ước này có sẵn dăm chục người vui lòng cấp vốn cho nó. (*Với Bíp*). Dụng cụ thể thao à?
- BÍP: - Có thể là như thế. Con có hiểu biết chút ít về loại hàng ấy, mà...
- VILI: - Nó hiểu biết chút ít! Lạy Chúa, con hiểu biết về hàng dụng cụ thể thao hơn cả bản thân Xupôndinh nữa ấy chứ. Olive sẽ đưa con bao nhiêu tiền?
- BÍP: - Con chưa biết. Con chưa gấp, nhưng...
- VILI: - Thế thì mày nói cái gì vậy?
- BÍP: (*Bắt đầu câu*) - Con nói cái gì à? Con bảo rằng con định gấp ông ta, có vậy thôi!
- VILI: (*Quay đi*) - Lại chưa đỡ ông nghè đã đe hàng tổng!
- BÍP: (*Đi ra phía cầu thang*) - Con khỉ! Con

đi ngủ đây.

VILI: *(Nói đuổi theo)* - Đừng có nói bậy!

BÍP: *(Quay đầu lại)* - Bố thành người lương thiện từ bao giờ thế?

HĒPPI: *(Cố giảng hòa hai người)* - Khoan đã...

VILI: - Không được nói với tao như thế! Tao căm mày!

HĒPPI: *(Nắm lấy tay Bíp thét)* - Khoan một phút đã! Em có ý kiến! Ý kiến loại thượng hạng! Lại đây, anh Bíp, ta bàn xem, bàn một cách bình tĩnh mới được. Lần trước, đi Phølorit, em có nảy ra một ý nhỉ về cách bán hàng dụng cụ thể thao. Bây giờ anh làm em nhớ lại... Em và anh, anh Bíp ạ, chúng mình sẽ có một thứ chuyên môn. Ta sẽ buôn bán theo kiểu riêng... Đặt tên là hæng buôn Lomen. Ta luyện tập độ vài tuần, rồi tổ chức hai trận đấu thi. Anh hiểu chưa?

VILI: - Ý kiến hay đấy!

HĒPPI: - Khoan đã. Ta tổ chức hai đội bóng rổ, anh hiểu chưa? Sau đến hai đội

bóng nước. Ta cho đáu với nhau. Anh thử hình dung xem, ta sẽ quảng cáo thế nào? Hai anh em đáu với nhau, anh hiểu chưa? Hai anh em nhà Lômen. Ta làm tờ quảng cáo thật ác, rồi để vào trong tủ kính ở hiệu "Những cây dừa hoàng gia", ở tất cả những khách sạn lớn nhất... Rồi ta làm cả biển quảng cáo trong sân vận động: "Anh em nhà Lômen". Đấy nhé, thế mới gọi là buôn hàng dụng cụ thể thao chứ!

VILI: - Chỉ riêng cái ý kiến ấy cũng đủ trả một triệu đô la rồi!

LINDA: - Tuyệt!

BÍP: - Ý kiến ấy tao cũng thích, nếu như thực hiện được.

HÉPPI: - Thứ nhất là hoàn toàn khác hẳn kiểu buôn bán thông thường.

Cứ như chúng mình trở lại thành trẻ con, lại chơi đá bóng như ngày xưa ấy...

BÍP: (*Bóc theo*) - Ủ mà đúng đay!...

HÉPPI: - Anh cũng sẽ không thấy chán, mà

gia đình lại được đoàn tụ. Lại thân mật giúp đỡ nhau, y như ngày trước. Còn lúc nào anh thích chuồn đi bơi, thì cứ việc, xin mời, quyền của anh kia mà! Chẳng ai dám tóm anh lại nữa!

- VILI:** - Ôi! Và rồi các con sẽ vượt xa tất cả mọi người! Các con ạ, các con cùng chung lưng đấu cật nhau, thì muốn vượt ai, các con cũng vượt được tất!
- BÍP:** - Mai con sẽ gặp Olive. Trời, Héppi ạ, giá mà làm được thì...
- LINDA:** - Nhờ trời, có thể sẽ thành...
- VILI:** (*Phản khởi như điên, với Linda*) - Đừng có nói xen vào! (*Với Bíp*) Nhưng đến gặp Olive thì con đừng có mặc quần áo thể thao đấy!
- BÍP:** - Không, con...
- VILI:** - Mặc một bộ quần áo làm việc thật đứng đắn, nói thật ít, thật nghiêm chỉnh, không có đùa cợt gì hết!
- BÍP:** - Trước nay ông ấy vẫn mến con. Rất mến ấy chứ!

- LINDA:** - Ông ấy phục con lăm!
- VILI:** (*Với vợ*) - Bà có im đi không? (*Với Bíp*). Bước vào cho từ tốn. Chứng chắc. Không phải con đến xin việc mà. Đây là chuyện tiền nong lớn. Thái độ cho thật đường hoàng. Nói ít nhé. Người ta ai cũng thích nghe chuyện khôi hài, nhưng không ai tin cậy vào những người hay khôi hài đâu.
- HÉPPI:** - Em cũng cố xoay thêm tiền nữa, anh Bíp à. Và chắc em xoay được.
- VILI:** - Các con ạ, tương lai các con thật huy hoàng! Bây giờ là chấm dứt thời kỳ cay đắng rồi. Nhưng các con hãy nhớ rằng: thuyên to thì phải dai sức bơi. Cứ hỏi xin mười lăm ngàn. Con định xin bao nhiêu?
- BÍP:** - Lạy Chúa, con chưa biết...
- VILI:** - Đừng có viện Chúa, nghe không được chứng chắc. Người đã xin vốn mười lăm ngàn đô-la thì ăn nói không có viện Chúa.
- BÍP:** - Theo con thì mười ngàn, không thể xin hơn được...

- VILI:** - Con đừng khiêm tốn quá. Con bao giờ cũng cả nể, không chịu xin nhiều. Lúc bước vào thì tươi mặt lên. Đừng lộ vẻ xúc động hồi hộp. Lúc đầu kể cho ông ta nghe vài mẩu chuyện để cho công việc được trôi chảy. Nói gì thì không quan trọng mà cái quan trọng là nói thế nào. Phẩm chất cá nhân, duyên dáng con người, có nó thì bao giờ cũng thành công!
- LINDA:** - Ông Olive quý con lắm đây.
- VILI:** - Bà có để tôi nói không nào?
- BÍP:** - Bố đừng có quát mẹ như thế!
- VILI:** (*Cáu*) - Tao đang nói chuyện đấy chứ, có phải không?
- BÍP:** - Nhưng con không thích bố cái lối cứ quát mẹ luôn như thế.
- VILI:** - Mày là chủ cái nhà này hả?
- LINDA:** - Ông Vili...
- VILI:** (*Mắng dồn luôn vợ*) - Sao bà lúc nào cũng cứ bênh nó chàm chạp ấy thế, cút đi cho rảnh.
- BÍP:** (*Cáu*) - Bố không được quát mẹ như thế!

- VILI:** (*Đột nhiên im bặt, như người thua trận, thấy lương tâm bị cắn rứt*) - Cho bố gửi lời chào ông Olive, có lẽ ông ta còn nhớ bố. (*Ra lối phòng khách*).
- LINDA:** (*Thấp giọng*) - Con lại cứ gây chuyện làm gì nữa?
- Bíp quay mặt đi.*
- Con không thấy ư, con mới hé được cho bố thấy một chút hy vọng là bố lại tốt ngay như thế đấy. (*Lại gần Bíp*). Lên gác với mẹ đi, lên chúc bố ngủ ngon. Không nên để bố đi ngủ trong tâm trạng như thế.
- HÉPPI:** - Đi đi, anh Bíp. Cho ông cụ phán khởi!
- LINDA:** - Nào, con, lên chúc bố ngủ ngon đi. Bố chỉ cần có một ít như thế thôi. Đi đi con. (*Vào phòng khách và nói to lên gác*). Bộ quần áo ngủ của ông ở trong buồng tắm ấy!
- HÉPPI:** (*Nhin theo mẹ*) - Thế mới là phụ nữ chứ! Nay giờ không còn có những người phụ nữ như thế nữa. Phải

không, anh Bíp?

BÍP: - Bố bị tước mất lương rồi. Chỉ còn trông vào có mỗi tiền hoả hồng thôi!

HẾPPI: - Ta phải tỉnh táo nhìn vào sự vật mới được, anh ạ. Là nhân viên đi chạy hàng, bố đã quá lúta rồi. Thật ra cũng cần công nhận là bố vẫn còn biết cách thu hút người khác.

BÍP: (*Quả quyết*) - Đưa tao vay mươi đô la, được không? Tao muốn mua một đôi cà-vạt.

HẾPPI: - Em sẽ dẫn anh đến một cửa hàng rất tốt. Mai anh lấy chiếc áo sơ-mi kẻ sọc của em mà mặc.

BÍP: - Tóc mẹ bạc quá. Mẹ già đi nhanh quá. Lạy Chúa, đúng là ngày mai mình phải đến lão Olive và cố xoay cho được...

HẾPPI: - Lên gác đi anh. Nói ý định ấy cho bố biết. Bố sẽ thấy trong lòng dễ chịu hơn. Ta đi thôi.

BÍP: (*Phán khởi*) - Này Héppi ơi, chúng mình mà xoay được mươi ngàn đô-la

áy thì tuyệt!

Héppi và Bíp đi vào phòng khách.

HÉPPI:

- Thế mới gọi là chuyện trò chứ. Em lại thấy hăng hái như ngày trước rồi! (*Từ trong phòng khách vọng ra, mỗi lúc mỗi xa dần*). Anh ạ, hai anh em mình cần phải sống với nhau. Anh muốn con bé nào, anh chỉ cần bảo em một tiếng... (*Bây giờ chỉ có hơi nghe thấy tiếng Héppi*).

Linda vào phòng ngủ.

LINDA:

(*Vừa trải khăn lên giường, vừa nói với chồng lúc này đang ở trong buồng tắm*) - Ông liệu có chữa được cái hoa sen áy không, nó lại chảy rồi.

Tiếng VILI:

(*Trong buồng tắm*) - Mỗi một ngày, bao nhiêu thứ cùng hùa nhau vào và đều hỏng cả. Bọn bác ống dẫn nước thật là đồ khốn kiếp. Phải đưa chúng nó ra tòa mới đáng! Chưa kịp sửa xong chỗ này thì chỗ kia đã lại hỏng... (*Lầm bầm tiếp giùp đó, nghe không rõ*).

LINDA:

- Mà không biết ông Olive có nhận ra nó không nhỉ? Ông cho rằng Olive có

còn nhớ nó không?

VILI:

- Nó ấy à? Bà làm sao thế, dở người rồi à? Nếu như nó không thôi việc thì giờ nó thành cánh tay phải của Olive rồi. Chỉ cần Olive nhìn nó một cái thôi. Bà chẳng biết gì cả. Böyle giờ bọn thanh niên như thế đấy!... (*Nằm vào giường*). Không đáng giá một xu! Chỉ có biết ăn hại thôi.

Bíp và Héppi vào buồng ngủ. Ngừng một chút.

VILI:

(*Đang nói dở thì ngừng bắt, nhìn Bíp*)
- Bố rất mừng cho con.

HÉPPI:

- Anh ấy muốn lên chúc bố ngủ ngon.

VILI:

(*Với Bíp*) - Tốt! Con cứ quật cho nó ngã chỏng bốn vỏn lén. Con định nói gì với bố thê?

BÍP:

- Bố đừng lo buồn gì cả. Chúc bố ngủ ngon! (*Định đi*).

VILI:

(*Không kìm được*) - Lúc con ngồi ở đó, nếu có thứ gì trên bàn rơi xuống, một gói hàng hay bất kỳ một món gì khác, thì nhớ đừng có nhặt lên. Việc đó đã

- có những người khác lo rồi.
- LINDA:** - Mai mẹ sẽ dọn bữa ăn lót dạ cho có chất một chút...
- VILI:** - Bà có cho tôi nói không nào? (Với Bíp) bảo ông ta rằng ở miền Tây, không phải con làm ở trại chăn nuôi, mà làm thương mại nhé.
- BÍP:** - Vâng, được ạ.
- LINDA:** - Tôi hy vọng bây giờ mọi sự...
- VILI:** - Cẩn thận đừng có lúi xùi. Cứ hỏi xin mười lăm ngàn.
- BÍP:** (*Không đủ sức chịu đựng nữa*) - Được ạ! Chúc mẹ ngủ ngon. (*Đi ra cửa*).
- VILI:** - Nhớ là con có tư thế đấy. Bíp ạ, con làm ăn với đời được. Con có tư thế... (*Mệt quá ngả xuống gối*).
Bíp ra khỏi phòng.
- LINDA:** (*Nói theo*) - Ngủ cho ngon, con nhé.
- HÉPPI:** - Con định lấy vợ, mẹ ạ. Báo cho mẹ biết trước.
- LINDA:** - Thôi đi ngủ, con.
- HÉPPI:** (*Ra rồi*) - Con chỉ muốn báo cho mẹ

biết thế thôi.

VILI: - Hành động đi nhé.

Héppi ra.

Lạy Chúa!... Bà có còn nhớ trận đấu ở sân vận động "Ép bét" không? Giải vô địch thành phố ấy mà?

LINDA: - Ngủ đi. Ông có muốn tôi hát cho không?

VILI: - Ủ, hát cho tôi nghe đi.

Linda khẽ hát một bài ru con.

Lúc đội chúng nó ra bāi... nó là đứa cao nhất, bà nhớ không?

LINDA: - Có. Và càng choé...

*Bíp vào bếp tối om, móc lấy thuốc lá,
bước qua người cửa, ra chỗ có một
mảng sáng màu vàng. Anh hút thuốc
và nhìn màn sương đêm.*

VILI: - Y như một vị thần trẻ tuổi Hécquyn⁽¹⁾ hay một vị nào vào loại ấy. Và nắng rời chung quanh, cứ như có hào quang chiếu vào nó. Bà có nhớ lúc nó vẫy tôi

¹ Vị thần lực sĩ trong thần thoại cổ Hy Lạp.

không? Nó đúng ngay đây, ở trên bāi mà vầy, ngay ở chōi có đại biểu của ba trường đại học. Hôm ấy có cả các khách hàng của tôi. Tôi mời họ tới... Khi nhạc sĩ ra, ôi chao! Sao người ta gọi nó ghê thế "Bíp Lômen! Bíp Lômen!". Lạy Chúa, nó còn có thể trở thành một người danh giá được. Một ngôi sao sáng như thế mà lại có thể tắt đi không để lại dấu vết gì được ư?

Ánh sáng trong phòng ngủ của Vili tắt. Ở trên tường bếp, cạnh cầu thang một ngọn lửa của bếp ga-dơ⁽¹⁾ cháy sáng rực. Những ngọn lửa xanh từ chiếc ống bị nung đỏ bốc lên.

LINDA: (*Rut rè*) - Ông này, thế có cái gì mà nó không bằng lòng ông như thế đấy?

VILI: - Tôi mệt l้า rồi. Bà đừng nói nữa.

Bíp từ từ quay vào bếp. Anh dừng lại, nhìn ngọn lửa chăm chú.

LINDA: - Ông sẽ bảo Hôvác cho ông một công việc gì ở Nữu-Ước chứ?

¹ Chất khí đen để đốt.

VILI: - Ngày mai, ngay từ sớm, tối sẽ đi làm việc ấy trước tiên. Mọi việc sẽ ổn cả.

Bíp đưa tay về phía bếp lửa, móc trong đó ra mẫu ống cao su. Anh hoảng sợ nhìn về phía phòng ngủ lúc này vẫn còn sáng mờ mờ và trong đó đưa ra tiếng hát đều đều, buồn té của Linda.

VILI: (*Đăm đăm nhìn qua cửa sổ ra ngoài ánh trăng*) - Kìa bà nhìn xem, mặt trăng đang lượn chơi giữa những tòa nhà kia.

Bíp quấn ống cao su vào tay rồi vội vã leo lên thang gác.

HỒI HAI

Một điệu nhạc vui tươi, phấn khởi. Khi nhạc khẽ dần, màn bắt đầu mở. Vili mặc sơ-mi trắn, ngồi cạnh bàn ăn, đang nhấp cà phê. Mū đê trên đầu gối. Linda chờ chồng uống vời lại rót thêm cà phê vào cho đầy.

- VILI: - Cà phê tuyệt vời! Lại rất bổ!
- LINDA: - Tráng túng cho ông nhé?
- VILI: - Thôi. Bà cứ ngồi đây.
- LINDA: - Trông ông có vẻ khoẻ khoắn đây.
- VILI: - Đêm qua tôi ngủ cứ như chết ấy. Đã bao nhiêu tháng nay, mới lại có một đêm ngủ được ngon thế. Bà tính, hôm nay thứ ba mà mười giờ tôi mới dậy! Các con đi từ sớm, hả?
- LINDA: - Đi từ trước tám giờ kia.
- VILI: - Khá lắm!
- LINDA: - Nhìn thấy chúng nó cùng đi với nhau như xưa thật thích mắt! Tôi

thấy tim như thắt lại. Cả nhà sực mùi kem cạo râu!

VILI: (*Mỉm cười*) - Ủm ừm ừm...

LINDA: - Sáng nay trông thằng Bíp thay đổi hẳn! Giọng nói và khoé mắt của nó chứa bao nhiêu là niềm hy vọng. Nó chỉ sốt ruột đi cho mau vào nội thành để gặp Olive thôi.

VILI: - Bây giờ thì rồi nó sẽ thay đổi hẳn. Có những người thành đạt rất muộn. Nó ăn mặc ra sao?

LINDA: - Mặc một bộ xanh, trông thật bánh trai. Mặc bộ quần áo ấy vào thấy nó quá hơn người!

Vili đứng dậy. Linda đưa vét-tông cho chồng.

VILI: - Đúng, đúng thế. Chính thế... Lúc đi về, phải mua hạt giống mới được...

LINDA: (*Cười*) - Hay lắm! Nhưng bây giờ vườn nhà mình ít khi được nắng đợi tới quá. Tôi sợ gieo cái gì cũng không mọc lên được đâu.

VILI: - Bà cứ chịu khó ít lâu, rồi ta sẽ mua

một mảnh đất ở nông thôn, tôi sẽ trồng rau, nuôi gà...

LINDA: - Tất nhiên sẽ thế.

Vili rút tay ra khỏi hai ống tay áo rồi nhích ra một chút. Linda nhìn theo chồng.

VILI: - Các con rồi chúng nó sẽ lấy vợ. Và cứ thứ bảy chúng nó sẽ về chơi với chúng mình, chủ nhật lại đi. Tôi sẽ xây một nhà ngang nhỏ để tiếp khách. Sẵn bao nhiêu dụng cụ tốt, chỉ cần ít gỗ và tâm hồn thư thái một chút thôi!

LINDA: (*Vui vẻ*) - Tôi đã khâu lót cho ông xong rồi...

VILI: - Có thể ta xây hai cái nhà ngang, để cả hai đứa cùng đến một lúc được. Thế cuối cùng thì nó quyết định xin Olive bao nhiêu, hả bà?

LINDA: (*Đưa áo cho chồng*) - Nó không bảo gì tôi cả. Nhưng chắc là mười hay mười lăm ngàn. Thế ngày hôm nay ông sẽ đến gặp Hôvác chứ?

VILI: - Ủ. Tôi sẽ đặt thảng vấn đề. Ông ta

phải cho tôi thôi công việc chạy này để
chuyển sang công việc khác.

- LINDA:** - Ông đừng quên đề nghị cho lịnh một
số tiền ứng trước... Chúng mình còn
phải trả tiền cho quỹ bảo hiểm. Giai
đoạn ưu tiên sắp hết rồi.
- VILI:** - Mất một trăm...
- LINDA:** - Một trăm linh tám đô la sáu hào
tám. Chúng ta lại còn nợ mất một ít.
- VILI:** - Sao lại nợ?
- LINDA:** - Anh chẳng mang xe đến sửa...
- VILI:** - Ối, cái xe Xtuđobêke khốn kiếp ấy!
- LINDA:** - Và còn phải trả góp lần cuối cùng
cho xong cái tủ ướp lạnh...
- VILI:** - Nhưng nó lại hỏng nữa kia mà!
- LINDA:** - Biết làm sao được. Nó cũ lắm rồi!
- VILI:** - Tôi đã bảo là phải mua các loại có
tiếng mới được. Tsácli hắn mua hiệu
"Người thợ điện chuếch", dùng hai
mươi năm rồi mà vẫn còn chạy tốt!
- LINDA:** - Đúng, nhưng...
- VILI:** - Có ai nghe nói đến tủ ướp lạnh

Hétxinh bao giờ đâu? Tiền góp trả chưa hết thì đồ đã hỏng rồi. Bao giờ cũng thế. Chưa bao giờ được dùng một thứ gì còn nguyên vẹn cho đến khi trả xong tiền cả. Mình suốt đời chịu số phận của cái thùng rác. Chưa kịp trả hết tiền cho cái xe thì nó đã hỏng sắp phải vứt đi rồi. Tủ ướp lạnh thì ngốn các bộ phận dự trữ như hổ đôi ấy. Họ cố tình làm hỏng như vậy, để khi trả xong tiền mua thì hàng cũng vừa vứt đi.

LINDA: (*Cài khuy áo vét-tông lại cho chồng vì Vili vừa mới cởi khuy ra*) - Nói chung chúng ta sẽ được yên ổn nếu có được một số tiền, thôi thì cũng chỉ mong có lấy độ hai trăm đôla. Nhưng ấy là tính cả số tiền trả dần lần cuối cùng cho cái nhà này. Trả xong lần này, thì cái nhà hoàn toàn thuộc về mình.

VILI: - Đã được hai mươi lăm năm đâu!

LINDA: - Thế cũng tốt quá rồi.

VILI: - Còn bao nhiêu xi măng, gỗ và công sức mình đổ thêm vào cái nhà này.

Bây giờ không còn một vết rạn nứt nào nữa cả.

LINDA: - Đúng, nó cũng đã được việc cho chúng mình nhiều.

VILI: - Được việc... Chẳng bao lâu nữa sẽ có người khác dọn đến, thế là xong. Nếu như thằng Bíp nó lấy cái nhà này rồi để con đẻ cái... (Sửa soạn đi). Thôi tôi đi, kéo muộn mất.

LINDA: (*Bỗng sực nhớ*) - Quên băng đi mất! À, ông phải đến gấp chúng nó đấy. Chúng nó muốn mời ông đi ăn hiệu một bữa.

VILI: - Mời tôi ấy à?

LINDA: - Ở khách sạn Phoran phố Bốn mươi tám cạnh đại lộ số Sáu.

VILI: - Thế à? Thế còn bà?

LINDA: - Không, ba bố con ông thôi. Các con chúng nó quyết định thết ông một bữa ra trò!

VILI: - Bà làm ơn bảo cho tôi biết, đứa nào nghĩ ra cái việc ấy thế?

LINDA: - Sáng nay Bíp nó đến bảo tôi: "Mẹ nói

với bố là chúng con muốn thết bố một bữa ra trò". Ông phải đến đấy đúng sáu giờ. Ăn cơm cùng với các con ông.

VILI: - Giỏi! Hay lắm! Thôi bây giờ tôi đến Hôvác đây! Tôi sẽ đòi tiền tạm ứng và đòi phải cho tôi việc làm ở Nữu ước. Bây giờ tôi đòi nhất định là phải được.

LINDA: - Đúng đấy ông ạ, phải làm thế mới được!

VILI: - Từ nay trở đi, không bao giờ tôi ngồi lái xe đi đâu nữa!

LINDA: - Thời vận đổi thay rồi, ông ạ. Tôi cảm thấy là thời vận đang thay đổi đấy!

VILI: - Tất nhiên là thế! Thôi tôi đi, kéo muộn. (*Lại đi ra lối cổng*).

LINDA: (*Gọi chồng lại, chạy đến bàn ăn, cầm chiếc khăn tay*) - Ông không quên kính đấy chứ?

VILI: (*Sờ túi, sau đó quay trở lại*) - Không, đây rồi.

LINDA: (*Đưa chồng chiếc khăn*) - Cầm lấy khăn.

VILI: - Phải rồi, khăn.

- LINDA:** - Còn xakharin⁽¹⁾ của ông đâu?
- VILI:** - À phải, xakharin...
- LINDA:** - Xuống kho thì phải cẩn thận đấy!
(Hôn chồng).
- VILI:** (*Nhin thấy tay vợ có chiếc tất lụa đang mang*) - Bà có chịu thôi cái việc mang tất ấy không nào? Ít nhất thì cũng tránh những lúc tôi có nhà. Tôi cứ nhìn thấy là không chịu nổi. Tôi van bà đấy.
- LINDA:** (*Nhét tất vào túi rồi đi theo chồng*) - Ông nhớ đấy: khách sạn Phoren.
- VILI:** (*Đi qua phần trước sân khấu*) - Chỗ này có lẽ gieo được củ cải nho?
- LINDA:** (*Cười*) - Thì ông đã thử gieo ngần ấy bận rồi còn gì!
- VILI:** - Đúng. Này! Cẩn thận nhé hôm nay bà đừng có làm lung nhiều quá đấy.
Đi khuất phía góc phải ngôi nhà.
- LINDA:** - Cẩn thận đấy! (*Vãy theo chồng*).

¹ Một thứ đường hoá học dùng cho những người có bệnh không ăn được đường.

Chuông điện thoại.

(Chạy qua sân khấu tới bếp rồi nhắc ống điện thoại). Alô, con đây à, Bíp? Con gọi điện về thế, mẹ mừng quá. Vừa đúng lúc mẹ... Ủ, tất nhiên, mẹ bảo rồi... Ủ, bố sẽ đến đây đúng sáu giờ... Không, sao mẹ lại quên được! Nay, mẹ muốn kể cho con nghe quá... Con còn nhớ, mẹ kể chuyện cái ống cao su ấy không? Cái ống cao su lắp vào miệng bếp gadơ ấy mà? Sáng hôm nay mẹ quyết định là sẽ vứt nó đi. Nhưng mẹ tìm thì không thấy nữa rồi! Con hiểu chưa? Bố lấy đi rồi, không còn thấy cái ống ấy nữa! (*Nghé*) À, con lấy đấy à? Không, không sao... Mẹ cứ mừng, tướng bố tự lấy đi... Không, bây giờ thì mẹ sẽ không lo lắng gì nữa, con à. Sáng nay bố đi, mặt mũi phấn khởi lắm, y như ngày xưa ấy. Mẹ không sợ gì nữa. Ông Olive tiếp con rồi chứ? ... không sao, chịu khó đợi một chút. Con cố làm thế nào để ông ta có ăn tượng tốt nhé. Con đừng hồi hộp quá. Chúc mấy bố bố con vui vẻ. Có thể hôm nay

bố con cũng sẽ có tin vui!... Đúng, chính thế, một công việc ở Nữu Ước. Mẹ xin con hôm nay ân cần với bố hơn một chút. Cho bố thấy là con yêu bố.

Vì bố như một con tàu nhỏ đang cần tìm một bến êm á đê thả neo. (*Trong niềm vui của bà có chen vào một nỗi buồn, giọng bà run run*). A, giỏi lắm, Bíp à! Con sẽ cứu sống bố đây. Cảm ơn con! Khi thấy bố bước vào, hãy ôm hôn bố. Hãy mỉm cười với bố. Mẹ chỉ cần con làm như thế thôi. Thôi được, con à... Chào con yêu của mẹ... Con không quên mang theo lược dây chứ?... Tốt. Chào con, Bíp.

Trong lúc bà nói chuyện ở máy điện thoại thì Hôvác vào. Hôvác độ ba mươi sáu tuổi đang đầy cái bàn có bánh xe để máy chữ. Trên bàn có một chiếc máy ghi âm. Hôvác vẫn nút cho máy chạy. Cảnh này xảy ra ở phần trước sân khấu, bên trái. Luồng ánh sáng chiếu vào Linda tối dần và chuyển sang chiếu sáng Hôvác. Hôvác loay hoay cho máy chạy và khi Vili

vào, chỉ liếc nhìn Vili qua vai mình.

- VILI:** - Tôi vào được không ạ?
- HÔVÁC:** - Chào ông Vili, mời ông vào!
- VILI:** - Tôi muốn thưa với ông vài câu thôi.
- HÔVÁC:** - Xin lỗi ông đợi cho một phút. Một phút thôi.
- VILI:** - Cái gì thế ạ?
- HÔVÁC:** - Ông chưa nhìn thấy bao giờ à? Máy ghi âm đấy!
- VILI:** - À... Có thể nói chuyện với ông được chứ ạ?
- HÔVÁC:** - Nó ghi được tất cả những gì ta muốn. Họ mới chở về cho tôi hôm qua. Tôi mê nó từ lâu rồi. Vì đây là phát minh quái quỷ nhất mà tôi được thấy từ trước tới nay. Chỉ vì nó mà suốt đêm tôi không ngủ được.
- VILI:** - Cái máy này để làm gì ạ?
- HÔVÁC:** - Tôi mua để đọc những bức thư cần viết, rồi thư ký chép lại. Nhưng máy này còn dùng được đủ thứ việc. Ông nghe thử đây này! Đêm qua tôi đem nó về nhà. Ông nghe thử xem tôi đã

ghi được những gì nào. Đầu tiên là con gái tôi. Đây nhé. (*Văn nút và ta nghe rõ có tiếng người huýt sáo bài "Lăn thùng rượu xuống thuyền"*). Con bé huýt sáo giỏi đấy chứ, nhỉ?

- VILI:** - Y như người thật ấy.
- HÔVÁC:** - Cháu mới có bảy tuổi. Ông nghe xem giọng cháu giọng gì nào?
- VILI:** - A! Tôi muốn đề nghị ông một việc.
Tiếng sáo ngừng bắt và nghe rõ tiếng con gái Hôvác nói.
- Tiếng con gái HÔVÁC:** - Bây giờ đến lượt bố.
- HÔVÁC:** - Cháu quý bố nó lắm.
Lại nghe thấy lượt nữa tiếng huýt sáo bài ban nãy.
- Tôi đây! Ha ha ha! (*Nháy mắt*).
- VILI:** - Tuyệt quá!
- Tiếng huýt sáo ngừng bắt. Máy chạy lăng lê một phút.*
- HÔVÁC:** - Suyt! Ông nghe cho kỹ. Tiếng con trai tôi đây!
- Tiếng con trai HÔVÁC:** - Thủ phủ của bang Alvama

là Mônggômêri, thủ phủ của bang Aridôn là Phinic, thủ phủ của bang Ackandát là Litơn Rốc, thủ phủ của bang Kaliphooócnia là Xakramentô. (*Tiếp tục kê tên thủ phủ của các bang*).

HÔVÁC: (*Giơ 5 ngón bàn tay*) - Cháu mới có năm tuổi thôi đấy, ông Vili ạ!

VILI: - Cậu ấy muốn thành phát thanh viên thì dễ như trở bàn tay thôi!

Tiếng con trai HÔVÁC: (*Tiếp tục*) - Thủ phủ của bang Ôhaiô...

HÔVÁC: - Ông có nhận ra không? Theo thứ tự abc đấy nhé!

Máy bỗng ngừng chạy.

Ông đợi một chút. Chị phục vụ không biết nên đến rút cái phích cắm điện ra!

VILI: - Thật quá là...

HÔVÁC: - Khẽ chứ, ông!

Tiếng con trai HÔVÁC: - Lúc này đồng hồ của con chỉ đúng chín giờ. Vì vậy con phải đi ngủ.

- VILI:** - Quả thật là...
- HÔVÁC:** - Ông hãy đợi một chút đã, bây giờ đến nhà tôi.
Họ đợi.
- Tiếng HÔVÁC:** - Kìa em, sao thế? Nói gì đi chứ!
(Ngừng) Em có nói hay không nào?
- Tiếng vợ HÔVÁC:** - Em chẳng nghĩ ra được cái gì để nói cả...
- Tiếng HÔVÁC:** - Thôi nói đi, để dây nó chạy không mãi.
- Tiếng vợ HÔVÁC:** (*Rụt rè, nhin nhục*) - Alô! (*Ngừng*)
 Ôi, anh Hôvác, em không thể nào nói vào cái máy này được...
- HÔVÁC:** (*Tắt mạnh máy lại*) - Đó là nhà tôi.
- VILI:** - Cái máy kỳ lạ thật! Có lẽ tôi...
- HÔVÁC:** - Ông Vili ạ, tôi thề là bây giờ tôi sẽ quẳng tất cả các thứ đồ chơi của tôi đi, quẳng cả máy ảnh, cả cưa dây, cả mọi thứ khác nữa. Vì đây là trò giải trí hấp dẫn nhất mà người ta có thể nghĩ ra được.
- VILI:** - Tôi cũng phải mua một cái máy như thế này mới được.

- HÔVÁC:**
- Tất nhiên. Giá có trăm rưỡi đôla thôi. Thiếu nó không được đâu. Thí dụ ông muốn ghe Giéch Benni hát. Nhưng khi dài phát thanh phát tiết mục ấy thì ông lại không có nhà. Thế là ông chỉ việc bảo cô hầu gái mở dài thu thanh, rồi khi Giéch Benni hát, máy ghi âm sẽ tự động ghi lại...
- VILI:**
- Rồi khi nào về nhà...
- HÔVÁC:**
- Ông có thể về nhà vào mười hai giờ đêm, một giờ sáng, bất cứ lúc nào cũng được... Ông mở một chai côka-côla, ngồi xuống, vặn nút, là giữa đêm khuya ông vẫn nghe được toàn bộ chương trình biểu diễn của Giéch Benni!
- VILI:**
- Thế nào tôi cũng phải kiểm một cái máy như thế này mới được. Bao nhiêu thời giờ tôi bị mất vào công việc lưu động. Rồi tôi cứ tiếc phải bỏ qua bao nhiêu cái hay đã phát thanh trong dài!
- HÔVÁC:**
- Thế trong xe của ông không có dài à?
- VILI:**
- Có nhưng ai nghĩ đến chuyện vặt dài?

- HÔVÁC:** - À này, hình như hôm nay ông phải có mặt ở Bottơn kia mà?
- VILI:** - Tôi muốn nói chuyện với ông chính là về việc đó, ông Hôvác ạ. Ông có thời giờ không ạ, tôi chỉ xin một phút thôi. (*Lấy ghế ở sau cánh gà ra*).
- HÔVÁC:** - Có chuyện gì thế? Ông đến đây làm gì nhỉ?
- VILI:** - Thưa ông...
- HÔVÁC:** - Có chuyện gì thế? Ông đến đây làm gì nhỉ?
- VILI:** - Thưa ông...
- HÔVÁC:** - Tôi hy vọng là ông lại không dâm xe vào đâu nữa chứ?
- VILI:** - Không đâu... nhưng...
- HÔVÁC:** - Trời! Thế mà ông làm tôi hết cả hồn. Thế có chuyện gì vậy?
- VILI:** - Ông Hôvác ạ, tôi sẽ nói thật với ông. Tôi thấy rằng tôi không nên đi lưu động nữa.
- HÔVÁC:** - Không nên đi lưu động nữa? Thế ông định làm việc gì?
- VILI:** - Ông có còn nhớ hôm lê Thiên chúa

giáng sinh, tất cả chúng tôi tụ họp ở đây... ông có hứa là sẽ cố tìm cho tôi một công việc nào đó ở trong thành phố này.

- HÔVÁC:** - Ở hang chúng ta ấy à?
- VILI:** - Vâng ạ! Tất nhiên thế ạ.
- HÔVÁC:** - Tôi còn hơi nhớ. Đúng, nhưng tôi không tìm ra được một việc gì cho ông cả, ông Vili ạ.
- VILI:** - Thưa ông Hôvác, ông cho tôi nói. Các con tôi khôn lớn cả rồi. Tôi cũng chẳng cần gì nhiều đâu. Nếu mỗi tuần tôi kiếm được độ... sáu mươi lăm đôla đem về nhà thì cũng tạm đủ.
- HÔVÁC:** - Phải rồi, nhưng ông xem...
- VILI:** - Ông hiểu giúp cho tôi, ông Hôvác ạ. Tôi xin thành thật nói riêng với ông rằng, tôi đã thấy hơi đuối sức rồi.
- HÔVÁC:** - Tôi hiểu, ông Vili ạ. Nhưng ông làm công việc chào hàng mà hang buôn của chúng ta lại giao dịch với các tinh. Bộ phận văn phòng ở đây chỉ có độ sáu bảy người thôi.

- VILI:** - Có Chúa làm chứng, tôi chưa hề xin
xỎ, nhờ vả ai cái gì bao giờ. Nhưng tôi
đã vào làm ở hĂng nĂy từ khi cụ thân
sinh ra ông còn bế ông trên tay...
- HÔVÁC:** - Tôi biết...
- VILI:** - Cụ thân sinh ra ông, cầu trời phù hộ
cho vong hồn cụ! Đúng vào cái hôm
ông ra đời, cụ đã đến gặp tôi và hỏi
xem tôi có thích cái tên Hôvác không.
- HÔVÁC:** - Tôi rất trọng ông, ông Vili ạ. Nhưng
tôi chẳng còn có một chӦ trống nào cả.
Nếu có chӦ nào trống thì tôi cử ông
vào chӦ đó ngay lập tức, nhưng, quả
thật, không còn một chӦ nào cả. (*Tìm
bật lửa*).
- Vili đưa bật lửa cho Hôvác. Ngừng*
- VILI:** (*Cơn giận mỗi lúc một tăng*) - Ông
Hôvác ạ, mỗi tuần tôi chỉ cần năm
mươi đôla là đủ sống được thôi.
- HÔVÁC:** - Nhưng tôi biết nhét ông vào cái chân
nào kia chứ, ông bạn?
- VILI:** - Nhưng ông thừa biết là tôi bán hàng
được chứ?

- HÔVÁC: - Đúng, ông bạn ạ. Nhưng làm ăn là làm ăn. Ông phải có gì chứng minh khả năng của ông chứ?
- VILI: (*Tuyệt vọng*) - Ông nghe tôi kể một chút.
- HÔVÁC: - Nhưng ông có công nhận rằng làm ăn là làm ăn không nào.
- VILI: (*Nỗi cău*) - Tất nhiên làm ăn là làm ăn rồi. Nhưng xin ông nghe tôi nói đã. Xem chừng ông chưa biết hết. Nay từ khi còn bé, độ mươi tám mươi chín tuổi, tôi đã làm chân chạy hàng rồi. Ngày bấy giờ tôi đã bắn khoăn, làm nghề áy liệu tôi có tiền đồ hay không. Bấy giờ tôi rất muốn đi Alátka. Ở đây chỉ trong một tháng người ta khám phá được ba nơi có mỏ vàng, thế là tôi mơ ước đến Alátka. Ít nhất thì cũng được nhìn thấy tận mắt...
- HÔVÁC: (*Lạnh lùng*) - Ra thê!
- VILI: - Chính cha tôi đã sống ở Alátka khá lâu. Tính cha tôi rất táo bạo. Hình như anh tôi và tôi đều giống ông cụ, lông bông, nay đây mai đó. Suốt đời

chạy hết nơi này đến nơi khác tìm nơi sinh sống. Tôi đã định cùng với anh tôi đi đến đó, tìm cha tôi, rất có thể, sẽ ở lại đây với ông cụ. Xuýt nữa thì tôi đi thật, nếu như tôi không gặp một người chào hàng. Tên ông ta là Xingolomen. Bấy giờ ông ta đã tám mươi tư tuổi và ông chạy hàng cho nhiều hàng buôn khác nhau ở ba mươi mốt bang. Thường là thế này, Xingolomen về buồng riêng, xỏ chân vào đôi dép bằng nhung xanh, tôi cứ nhớ mãi đôi dép ấy, rồi nhắc ống điện thoại, nói chuyện với các khách hàng. Cứ thế, chẳng phải ra khỏi cửa, ông ta cũng vẫn kiếm được những món tiền kέch xù... Mà tuổi đã tám mươi tư... khi tôi nhìn thấy thế, tôi mới hiểu ra rằng thương mại là nghề tốt nhất. Còn gì sung sướng bằng, đã tám mươi tư tuổi, chẳng cần phải lặn lội đi hàng vài ba chục thành phố, mà chỉ nhắc ống điện thoại là biết mình được bao nhiêu người quen bao nhiêu người nhớ và giúp đỡ mình? Có phải thế

không nào? Rồi đến khi ông ta chết, thì đúng là cái chết của một người chào hàng thực thụ: lúc tắt nghỉ, chân ông cụ vẫn đi đôi dép nhung xanh, ông cụ vẫn ngồi trong toa tàu dành cho những người khách hút thuốc lá, trên quãng đường Nữu-ước - Niu Hâyven - Hácpho, trên đường đi Bốtton. Khi cụ ấy chết có hàng trăm người chào hàng và khách hàng từ khắp các nơi về đưa đám. Ngày hôm ấy, trên rất nhiều chuyến tàu, có bao nhiêu người rò nước mắt tiếc thương. (*Đúng đây*).

Hôvác không nhìn Vili.

Thời đó, trong nghề chúng ta, quan trọng nhất là cá tính con người, ông Hôvác à. Trong nghề thương mại chúng ta bấy giờ còn có sự tôn trọng lẫn nhau, còn có tình bạn và lòng biết ơn. Còn bây giờ thì chỉ còn sự tính toán đơn thuần, không còn tình bạn. Và cá tính con người không còn có tác dụng gì nữa. Ông có biết tôi định nói

gì không? Bây giờ không còn ai biết đến tôi nữa.

HÔVÁC: (*Lảng ra xa Vili*) - Chính là như thế đấy ông Vili ạ.

VILI: - Tôi chỉ mong kiếm được bốn mươi đôla mỗi tuần thôi, tôi chẳng cần nhiều hơn... Có mỗi bốn chục đôla thôi, ông Hôvác ạ.

HÔVÁC: - Nhưng làm sao vắt đá ra nước được kia chứ, ông bạn...

VILI: (*Đã hoàn toàn thất vọng*) - Cái năm mà ngài Xưmít được bầu làm tổng thống, cụ thân sinh ra ông có đến gặp tôi và...

HÔVÁC: (*Sửa soạn đi*) - Tôi có việc phải đi. Người ta đang chờ tôi.

VILI: (*Giữ Hôvác lại*) - Nhưng tôi đang kể chuyện về cụ thân sinh ra ông kia mà! Chính ở cái bàn này bảo tôi đã kiếm được hàng núi tiền.

Sao ông lại có thể bảo rằng có người đang chờ ông, ông phải đi! Tôi đã cống hiến ba mươi tư năm cho hàng này,

thế mà bây giờ đến tiền góp quỹ bảo hiểm tôi cũng không có! Tôi như quả chanh, ông vắt hết nước rồi đem vứt vào sọt rác chứ gì? Nhưng con người đâu phải là quả chanh! (*Im lặng một chút*). Ông nghe tôi nói đây, nghe cho kỹ vào! Cụ thân sinh ra ông... Năm hai mươi tám là năm tôi gặp vận may, riêng tiền hoả hồng tôi đã kiếm được mỗi tuần một trăm bảy mươi đô la...

HÔVÁC: (*Sốt ruột*) - Thôi đi, xin ông, chưa bao giờ ông kiếm được ngàn áy đâu.

VILI: (*Đấm mạnh xuống bàn*) - Năm hai mươi tám, tôi kiếm được mỗi tuần một trăm bảy mươi đôla. Rồi cụ thân sinh ra ông đến gặp tôi... nói cho đúng hơn thì lúc ấy tôi đang ở văn phòng, cụ nói chuyện với tôi ở đây, ở ngay cạnh chiếc bàn này. Cụ đặt tay lên vai tôi...

HÔVÁC: (*Đứng dậy*) - Ông tha lối cho, tôi có người cần gặp thật. Ông nên bình tĩnh lại đi. (*Ra khỏi buồng*). Tôi sẽ quay lại ngay.

Sau khi Hôvács ra, ánh sáng chiếu lên

*chiếc ghế của hắn bỗng sáng rực lên
một cách kỳ diệu.*

VILI:

- "Ông hãy bình tĩnh lại đi"!... Mà mình đã nói những gì với ông ta nhỉ? Lạy Chúa, hình như mình còn quát ông ta nữa kia! Sao mình lại đâm ra như thế nhỉ? (*Nhin chăm chú vào ánh sáng chói rực trên chiếc ghế, làm chiếc ghế như biết động đây. Vili bước lại gần chiếc ghế thêm một chút rồi dừng lại*). Ông Vácne, ông nói những gì hôm đó, chẳng lẽ ông đã quên rồi ư? Ông chẳng đặt tay lên vai tôi là gì? Ông Vácne... (*Chóng khuỷu tay xuống bàn và vừa đúng lúc đó Vili nói tới tên người đã khuất thì tay ông cũng ấn vào nút mở máy ghi âm*).

Tiếng con trai HÔVÁC: (*Trong máy ghi âm đưa ra*) -
... của bang Nữu ước là Oubani, thủ phủ của bang Ôhaiô là Xinxinnati, thủ phủ của bang Rốt Ailen... (*Kết tiếp*).

VILI:

(*Hốt hoảng nhảy ra khỏi máy, thét to*)
- Ối! Ông Hôvác! Ông Hôvác! Ông

Hôvác!

Hôvác chạy vào.

- HÔVÁC:** - Cái gì thế?
- VILI:** (*Chỉ chiếc máy ghi âm vẫn đang phát ra tiếng trẻ con theo giọng mũi kể tên thủ phủ các bang của nước Mỹ*) - Ông tắt đi hộ! Ông tắt đi!
- HÔVÁC:** (*Kéo phích ra khỏi công tắc điện*) - Đừng nên, ông Vili...
- VILI:** (*Lấy hai tay che mắt*) - Tôi phải đi uống một tách cà phê... Tôi phải uống một chút cà phê mới được... (*Ra phía cửa*).
- HÔVÁC:** (*Ngăn Vili lại, tay vẫn cuộn dây điện*) - Ông Vili, nghè tôi đã...
- VILI:** - Tôi sẽ đi Böttön.
- HÔVÁC:** - Ông Vili, ông đừng đi Böttön nữa.
- VILI:** - Sao vậy?
- HÔVÁC:** - Tôi không muốn để ông đại diện cho häng ở đây nữa. Từ lâu tôi đã định nói với ông điều đó.
- VILI:** - Ông Hôvác, thế ra ông đuổi tôi à?

- HÔVÁC:** - Tôi thấy ông cần được nghỉ ngơi tĩnh dưỡng hẳn ít lâu.
- VILI:** - Ông Hôvác...
- HÔVÁC:** - Đến khi nào ông thấy khoẻ khoắn, mời ông đến đây, rồi tôi sẽ nghĩ xem nên giao cho ông công việc gì.
- VILI:** - Nhưng tôi phải kiểm ăn chứ. Tôi không có cửa cải gì hết...
- HÔVÁC:** - Thế các con ông đâu? Sao họ không giúp ông?
- VILI:** - Các con tôi đang thu xếp mở một cửa hiệu lớn.
- HÔVÁC:** - Nay giờ không phải lúc sĩ diện hão nữa, ông Vili à. Ông nên tìm đến các con ông, bảo với các anh ấy rằng ông đã mệt mỏi rồi, không còn đủ sức làm việc nữa. Hai con trai ông lớn rồi kia mà, có phải không nhỉ?
- VILI:** - Phải, nhưng trong khi...
- HÔVÁC:** - Ta thoả thuận với nhau như vậy là xong nhé?
- VILI:** - Thôi được, ngày mai tôi sẽ đi Bottan.
- HÔVÁC:** - Không!

- VILLI:** - Tôi không thể ăn bám vào các con tôi
được. Tôi có đui què gì đâu!
- HÔVÁC:** - Ông hãy nghe tôi đã, tôi đã bảo ông
rằng hôm nay tôi bận...
- VILLI:** (*Nắm tay Hôvác*) - Ông Hôvác, ông
phải cho tôi đi Bottson.
- HÔVÁC:** (*Cố nén mình, lạnh lùng*) - Sáng nay
tôi cần gặp rất nhiều người. Ông hãy
ngồi xuống, tôi cho ông ở đây năm
phút để trấn tĩnh lại, rồi mời ông về
nhà. Ông hiểu chứ? Tôi cần đến cái
phòng giấy này (*Định ra, sau bỗng
quay lại, sức nhớ tôi máy ghi âm, đây
chiếc bàn con để máy*). À, trong tuần
này ông đem trả hàng các mẫu hàng
nhé. Khi nào ông... ông sẽ khoẻ lại
thôi, tôi tin là như thế. Đến lúc ấy, ta
sẽ lại bàn chuyện làm ăn. Cố trấn
tĩnh lại đi, ông bạn ạ, kéo bên cạnh
người ta nghe thấy.

Đây chiếc bàn con, đi về bên trái.

*Vili nhìn vào khoảng không bằng đôi
mắt ngơ ngác. Ông hoàn toàn bất lực.
Tiếng nhạc vang lên, nét nhạc của*

Ben, lúc đầu còn ở xa, sau mỗi lúc một gần. Khi Vili bắt đầu nói thì Ben từ bên phải bước vào. Tay xách vali và cầm ô.

VILI: - A, anh Ben! Anh làm thế nào mà thành công lớn như vậy? Anh truyền cho em bí quyết đi! Anh thu xếp ổn thỏa công việc ở Alátka rồi chứ?

BEN: - Một khi đã biết hướng đi rồi thì cần gì nhiều nữa đâu? Chỉ cần một chuyến đi ngắn để thu xếp công việc thôi. Một tiếng nữa, tôi lại đi. Tôi rẽ vào tạm biệt chú.

VILI: - Anh Ben, em cần nói chuyện với anh một chút.

BEN: (*Liếc nhìn đồng hồ*) - Tôi vội lăm, chú Vili ạ.

VILI: (*Đi ngang qua phần trước sân khấu*) - Anh Ben, em làm ăn chẳng ăn thua gì cả. Em chẳng biết làm thế nào bây giờ.

BEN: - Chú ạ, tôi có tậu một khoảnh rừng ở Alátka, tôi đang cần một người trông nom.

- VILLI:** - Lạy Chúa, đúng là một khu rừng thật sự! Bố con nhà em có thể sống ở đó thoải mái, phóng khoáng!
- BEN:** - Ngay ở bên ngoài ngưỡng cửa là những miền đất đai mới mẻ, chú Vili à. Thôi bỏ nơi thành thị này đi. Ở đây chỉ rặt có nói chuyện tào lao, suốt đời chỉ lo trả dần tiền đồ đạc mua chịu, hay kiện cáo dây dưa... Hãy mím môi lại, nǎm chặt tay mà đoạt lấy của cải ở nơi xa xôi kia.
- VILLI:** - Phải rồi! Đúng rồi! Linda! Linda!
- Linda còn trẻ, vào, tay xách giỏ quần áo mới giặt xong.*
- LINDA:** - Sao, anh đã về rồi à?
- BEN:** - Tôi vội quá.
- VILLI:** - Khoan đã, nghe đã! Linda à, anh Ben rủ anh đi Alátka.
- LINDA:** - Nhưng anh... (*Với Ben*). Ở đây nhà em có việc làm rất tốt rồi.
- VILLI:** - Em à, ở Alátka anh có thể...
- LINDA:** - Anh Vili à, ở đây anh cũng sung sướng chán kia mà!

BEN: (*Với Linda*) - Sung sướng đến thế kia à, thím?

LINDA: (*Sợ và bức với Ben*) - Anh đừng nói với nhà em những chuyện như thế! Böyle giờ nhà em đang sung sướng, thế là đủ rồi, có cần gì hơn đâu? (*Nói với Vili, có cho át tiếng cười của Ben*). Đâu phải ai cũng cần chinh phục thế giới? Anh được mọi người quý mến, các con kính yêu, rồi sẽ đến một ngày mà... (*Với Ben*). Ông cụ Vácne mới hứa cho nhà em nếu cứ làm việc tốt như thế này thì ông cụ sẽ cho làm hội viên công ty của h้าง. Chính ông cụ hứa như thế, phải không anh?

VILI: - Chú sao! Anh Ben ạ, em đã đặt nền móng cho tiền đồ của em ở cái h้าง buôn này rồi. Và khi con người xây dựng được một cái gì đó, tức là đã tìm được con đường đi đúng đắn rồi chứ gì?

BEN: - Chú xây dựng được cái gì rồi nào? Chú thử lấy tay sờ xem có thấy không?

- VILI:** (*Ngập ngừng*) - À mà thật, em Linda à, mình có sờ thấy gì đâu?
- LINDA:** - Sao vậy? (*Với Ben*). Nếu một con người đến tầm mươi tư tuổi vẫn...
- VILI:** - Đúng, ấy đúng như thế đấy! Một khi em nghĩ tới ông cụ, em chẳng thấy lo sợ gì nữa!
- BEN:** - Ha!
- VILI:** - Đúng như thế đấy, anh Ben à! Ông ta chỉ làm mỗi việc này thôi: đến bất cứ thành phố nào, nhắc ống điện thoại lên, thế là kiếm ăn được dễ dàng ngay. Mà anh có biết tại sao không?
- BEN:** (*Nhắc vali*) - Tôi phải đi đây!
- VILI:** (*Giữ Ben lại*) - Anh nhìn cháu kìa!
Bíp mặc áo len dài tay, xách vali vào.
Héppi mang áo choàng vai, mũ vàng và quần cầu thủ của anh.
- Thằng bé chẵng có một xu dính túi, ấy thế mà ba trường Đại học nổi tiếng đang lục đục tranh nó về đấy! Một thanh niên như thế liệu có ngăn trở được bước tiến của nó không nào? Và

tại sao vậy? Tại vì điều quan trọng nhất là ở cá tính con người, ở nụ cười, ở sức hấp dẫn, ở những quan hệ cá nhân của mình. Tất cả của cải xứ Alátka sẽ chuyển từ tay người này sang tay người khác trong bữa tiệc ở khách sạn "Kômôđo". Chính nó là đặc điểm thú vị của nước ta, là sự kỳ diệu của nước ta. Ở nước ta, chỉ cần có sức hấp dẫn, có duyên dáng là sẽ kiếm được hàng mỏ kim cương! (*Quay về phía Bipo*). Vì vậy con đã thấy việc con ra bãi bóng hôm nay quan trọng đến mức nào chưa? Hàng ngàn người sẽ chào đón con, sẽ thán phục con! (*Với Ben, lúc này đã đi ra phía cổng*). Anh Ben, anh nghe rõ chưa? Đến khi cháu nó bước vào nghề buôn bán, mọi người sẽ rung chuông lên đón chào nó, mọi cánh cửa sẽ mở ra mời nó vào! Anh Ben ạ, nhất định sẽ như thế, em đã hình dung thấy trước viễn cảnh đó hàng ngàn lần rồi! Cái đó không sờ bằng tay được, đó không phải là cái cây trong rừng, nhưng cái đó vẫn cứ

tồn tại!

- BEN:** - Thôi chào chú, tôi đi.
- VILI:** - Anh hãy nói đi: em nói đúng không nào? Anh có cho là em nói đúng không? Em rất trọng ý kiến của anh.
- BEN:** - Ngay bên ngoài ngưỡng cửa của chú sẽ là những miền đất đai mới mẻ, chú Vili ạ. Ở đây chú sẽ làm giàu! Làm giàu! (*Ra*).
- VILI:** - Ở đây chúng em vẫn làm giàu được, anh Ben ạ! Ở đây chúng ta vẫn làm giàu được.
Bécna chạy vào. Vang lên điệu nhạc của lũ trẻ con.
- BÉCNA:** - Lạy Chúa, cháu sợ quá, tưởng các bác đi mất rồi!
- VILI:** - Sao vậy? Mấy giờ rồi?
- BÉCNA:** - Một ruồi!
- VILI:** - Thế à, thôi ta đi! Thắng tiến đến ga "Sân vận động Épbét!".
- Cờ đâu nhỉ? (Chạy qua tường bếp vào phòng khách).*

- LINĐA:** (*Với Bíp*) - Con lấy quần áo sạch chưa?
- BÍP:** (*Làm động tác khởi động*) - Ta đi thôi!
- BÉCNA:** - Bíp ơi, cậu để mình cầm mũ cho cậu nhé?
- HẾPPI:** - Không! Để em cơ!
- BÉCNA:** - Bíp, cậu đã hứa để tớ cầm rồi kia mà!
- HẾPPI:** - Em cầm!
- BÉCNA:** - Thế tớ làm thế nào để lọt vào buồng thay quần áo của các cậu được?
- LINĐA:** - Thôi để nó cầm áo choàng (*Mặc áo păngtô và đội mũ*).
- BÉCNA:** - Được không, Bíp? Chứ không... vì mình trót đi kề với mọi người là mình sẽ được thay quần áo mất rồi!
- HẾPPI:** - Anh Bíp!
- BÍP:** (*Im lặng một lúc rồi nói ra vẻ rộng lượng*) - Thôi để Bécna cầm áo choàng.
- HẾPPI:** (*Đưa Bécna áo choàng*) - Bây giờ thì chú ý đi gần vào.
Vili mang cờ ra.
- VILI:** (*Chia cờ cho mọi người*) - Lúc Bíp ra bãi thì phát mạnh vào nhé!

(Héppi và Bécna chạy đi).

- VILI: - Xong chưa, các cậu?
- (Tiếng nhạc tắt dần).*
- BÍP: - Xong rồi à. Tất cả các bắp thịt đều căng cả rồi.
- VILI: *(Ở rìa sân khấu)* - Con có hiểu việc này quan trọng cho con như thế nào không?
- BÍP: - Có à!
- VILI: *(Sờ các bắp thịt của con)* - Tôi nay con về nhà với chức vụ đội trưởng đội tuyển của các trường trung học thành phố Nữu ước.
- BÍP: - Vâng! Nhất định thế. Và bố nhớ nhé, khi nào con nhắc mū ra, tức là con chào riêng bố đấy nhé!
- VILI: - Đi thôi! *(Ra phía cửa, ôm vai Bíp).*
- Tsácli vào, mặc quần soóc.*
- Tsácli tôi không còn chõ trống cho anh nữa.
- TSÁCLI: - Chõ à? Chõ gì?
- VILI: - Chõ trong xe ấy.

- TSÁCLI:** - Anh đưa cả nhà đi chơi đây à? Tôi đang định rủ anh đánh ván bài.
- VILI:** (*Nỗi cău*) - Đánh bài à? (*Còn ngờ tai mình nghe lầm*). Thế anh không biết hôm nay là ngày gì à?
- LINDA:** - Tất nhiên là anh ấy biết rồi. Anh ấy trêu anh đấy.
- VILI:** - Anh ấy trêu anh làm gì?
- TSÁCLI:** - Quả thật tôi chưa biết, chị Linda à. Có chuyện gì thế?
- LINDA:** - Hôm nay cháu Bíp dự trận đấu bóng ở sân vận động "Epbét".
- TSÁCLI:** - Thời tiết này mà chơi bóng à?
- VILI:** - Nói với anh ta làm gì? Ta đi thôi! (*Đẩy mọi người ra cửa*).
- TSÁCLI:** - Khoan đã, thế anh chị chưa nghe thấy tin gì à?
- VILI:** - Tin gì?
- TSÁCLI:** - Anh chị không nghe đài à? Sân vận động "Epbét" vừa nổ tung mắt rồi.
- VILI:** - Thôi đi anh.
- Tsácli cười.*

Ta đi thôi! Chậm mất rồi.

TSÁCLI: (*Nói theo mọi người*) - Cố cho một quả lợt vào lưới bên cháu ấy nhé, Bíp ạ, bên cháu ấy!

VILI: (*Đi sau cùng, quay lại phía Tsácli*) - Nhật chưa! Hôm nay là ngày quyết định cả cuộc đời của thằng Bíp đấy.

TSÁCLI: - Đến khi nào anh mới thành người lớn đấy, Vili?

VILI: - Sao? Cái gì? Thằng Bíp sẽ là một Rết Grêngiơ thứ hai đấy. Mỗi năm nó sẽ kiếm hai mươi lăm ngàn đôla!

TSÁCLI: (*Giēu cợt*) - Thế rồi sao?

VILI: - Rồi anh sẽ thấy sao!

TSÁCLI: - À nếu vậy thì xin lỗi. Nhưng xin hỏi anh một câu...

VILI: - Gi?

TSÁCLI: - Rết Grêngiơ là ai thế nhỉ?

VILI: - Cút ngay đi, rõ chưa? Câm ngay, đồ xỏ lá!

Tsácli cười khúc khích, lắc lư đầu và đi về phía góc trái sân khấu. Vili theo sau. Nhạc vang to. Trong tiếng nhạc

có nét giễu cợt tàn nhẫn.

Thế anh thì là gì, anh thử nói xem nào? Anh tưởng anh hơn tất cả mọi người hắn? Nhưng anh chẳng biết cái gì hết, anh dốt nát, đần độn, ngu ngốc... Cảm mồm đi, rõ chưa.

Bên góc phải của phần trước sân khấu, đèn bật lên, chiếu sáng một cái bàn nhỏ trong phòng tiếp khách của Tsácli. Tiếng ôn ào ở ngoài phố đưa vào. Lúc này Bécna đã lớn, anh ngồi huýt sáo bên cạnh bàn. Gần anh, trên mặt sàn có đôi vợt tenit và các thứ phụ tùng khác.

Tiếng VIII: (*Trong hậu trường*) - Anh định trốn tôi đi đâu hả? Đừng hòng! Định nói gì thì nói đi, nói thẳng vào! Tôi biết anh đang chế giễu sau lưng tôi. Sau trận đấu bóng này thì anh chỉ có mà khóc ra máu áy, cho biết xấu! Sút! Sút! Tám vạn khán giả! Tổng một quả vào giữa lưới áy!

Bécna là một thanh niên ít nói, nghiêm nghị, nhưng hoàn toàn có vẻ

tự tin. Tiếng Vili từ góc phải sân khấu đưa vào. Bécna đưa chân từ trên mặt bàn xuống đất và lắng nghe. Cô Giêni, thư ký của Tsácli bước vào.

- GIÊNI:** *(Xúc động) - Anh Bécna, mời anh ra ngoài cửa một chút!*
- BÉCNA:** *- Ôn ào gì ngoài ấy thế? Ai đấy?*
- GIÊNI:** *- Ông Vili. Ông ấy vừa ở thang máy ra.*
- BÉCNA:** *(Đứng dậy) - Ông ấy cãi nhau với ai thế?*
- GIÊNI:** *- Chẳng có ai cả. Ông ấy đứng một mình. Tôi không thể giảng giải cho ông ấy được. Mà cha anh thì cứ mỗi lần ông Vili đến, ông nhà lại buồn phiền. Tôi đang còn bao nhiêu thứ phải đánh máy, cha anh thì đang đợi giấy tờ để ký. Anh chịu khó tiếp ông Vili một chút vậy.*
- Vili vào.*
- VILI:** *- Cú phạt! Phạt... (*Nhin thấy Giêni*). Chị Giêni, chào chị! Chị ở đây làm gì? Văn còn làm việc ở đây, hay đã trở về*

sống lương thiện rồi?

- GIÊNI:** - Tôi vẫn đang làm việc. Ông có được khoẻ không ạ?
- VILI:** - Không được khoẻ lắm! Ha ha! (*Ngạc nhiên nhìn đôi vợt*).
- BÉCNA:** - Chào bác Vili ạ.
- VILI:** (*Sững sót*) - Bécna! Không ngờ lại được gặp cháu! (*Như thấy mình có lỗi, vội vã lại gần Bécna và bắt tay, lắc mạnh*).
- BÉCNA:** - Bác có được khoẻ không ạ? Cháu rất mừng được gặp lại bác.
- VILI:** - Cháu làm gì ở đây thế?
- BÉCNA:** - Cháu rẽ vào thăm ba cháu. Nghỉ một chút trước khi ra tàu. Cháu sắp đi Hoa-thịnh-đốn.
- VILI:** - Thế ba không có nhà à?
- BÉCNA:** - Ba cháu ở phòng giấy đang nói chuyện với ông kế toán. Mời bác ngồi chơi.
- VILI:** (*Ngồi xuống*) - Cháu đi Hoa-thịnh-đốn làm gì?
- BÉCNA:** - Cháu phải trình bày một vụ án.

- VILI:** - Thế à? (*Chỉ cây vợt*). Cháu định chơi bóng ở đấy à?
- BÉCNA:** - Cháu sẽ về vào nhà một người bạn. Anh ta có sân bóng riêng.
- VILI:** - Vô lý! Có sân bóng riêng kia à? Chắc là nhà giàu lắm.
- BÉCNA:** - Vâng, gia đình ấy rất đáng mến. Ba cháu có nói là Bíp đã về à?
- VILI:** (*Mỉm cười tươi tắn*) - Phải, Bíp vừa về. Nó đang chạy mở một cửa hiệu buôn lớn, cháu à.
- BÉCNA:** - Thế hiện nay Bíp đang làm gì à?
- VILI:** - Ở miền Tây Bíp làm ăn khá giả lắm. Nay giờ nó định lập cơ nghiệp ở đây. Đồ sộ đấy. Hôm nay nó mời bác đi ăn. Vợ cháu đẻ con trai thật đấy à?
- BÉCNA:** - Vâng. Đứa thứ hai rồi.
- VILI:** - Hai đứa con trai! Thật không ngờ!
- BÉCNA:** - Bíp định mở cửa hiệu gì à?
- VILI:** - Chẳng là thế này. Ông Olive có một cửa hiệu buôn hàng dụng cụ thể thao rất lớn. Ông ta rất muốn Bíp cộng tác, thế là ông ta mời Bíp ở miền Tây về.

Tin nhau tuyệt đối, mà các tinh điện
về đặt hàng tới tấp. Đại lý độc quyền
cơ đáy... Bạn cháu có sân bóng riêng
kia à?

BÉCNA: - Còn bác vẫn làm ở hằng ngày trước
ấy chứ ạ?

VILI: (*Im lặng một chút*) - Bác... Bác thành
thực chúc mừng những thành tựu của
cháu. Bécna ạ, thật sung sướng được
thấy một thanh niên thực sự... thực
sự... Bíp cũng đang ổn định dần... có
vẻ... có vẻ cũng sê... (*Ngừng*). Bécna
ạ... (*Xúc động quá, Vili lại ngừng,
không nói được*).

BÉCNA: - Bác Vili, bác làm sao thế ạ?

VILI: (*Rất bé nhỏ và rất cô đơn*) - Bí quyết
thế nào hở cháu?

BÉCNA: - Bí quyết gì ạ?

VILI: - Cháu... cháu làm thế nào mà thành
công được? Tại sao con bác lại không
đạt được nhỉ?

BÉCNA: - Cháu không biết, bác ạ.

VILI: (*Giọng tin cẩn và tuyệt vọng*) - Xưa

cháu là bạn của nó, bạn từ thuở nhỏ. Có điều bác vẫn chưa hiểu. Cả cuộc đời của nó bắt đầu xuống dốc từ sau trận đấu bóng ở sân vận động "Ephét". Từ năm nó mười bảy tuổi tới nay, nó chẳng còn làm ăn gì được nữa.

BÉCNA: - Anh ấy chưa hề chuẩn bị làm việc gì cho hẳn hoi cả.

VILI: - Không đúng, nó có chuẩn bị! Sau khi ở trường trung học ra, nó theo học đủ các thứ lớp hàm thụ, nào kỹ thuật vô tuyến điện, vô tuyến truyền hình... Còn thiếu thứ gì nó chưa học nữa nào? Ấy thế mà nó chẳng thành công việc gì cả.

BÉCNA: (*Tháo kính ra*) - Bác ạ, bác có muốn nghe cháu nói thật không nào?

VILI: (*Đứng dậy và nhìn thẳng vào mặt Bécna*) - Bécna ạ, bác coi cháu là một người giỏi giang và bác rất quý các lời khuyên của cháu.

BÉCNA: - Khốn khổ, nào cháu dám khuyên bảo gì đâu! Cháu không khuyên bác được điều gì đâu. Đã từ lâu cháu chỉ

muốn hỏi bác một điều. Hồi Bíp thi tốt nghiệp trường trung học và bị thầy dạy toán đánh trượt...

VILI: - A, quân khốn nạn, hắn làm hại cả cuộc đời thằng bé.

BÉCNA: - Vâng, nhưng bác nhớ lại xem, bấy giờ Bíp chỉ cần làm có mỗi một việc, là ngồi học hè để thi lại môn toán!

VILI: - Đúng, đúng.

BÉCNA: - Có phải bác không cho anh ấy học hè không?

VILI: - Bác ấy à? Bác đã van lạy nó học. Bác bắt ép nó phải học thì có.

BÉCNA: - Thế sao anh ấy lại không học ạ?

VILI: - Tại sao à? Tại sao nhỉ?... Chính câu hỏi đó đã dần vặt bác suốt mười lăm năm trời. Nó thi trượt, nó bỏ học, thế là cứ xuống dốc dần.

BÉCNA: - Nhưng bác đừng xúc động quá, cháu xin bác!

VILI: - Cho bác nói chuyện với cháu một chút. Bác chẳng còn biết nói với ai được nữa. Bécna ạ, có lẽ đó là lỗi tại

bác. Cháu hiểu chưa? Bác cứ nghĩ māi... Hay là bác đã có điều gì sai? Hay là bác đã làm điều gì độc ác với nó? Và bác không còn cách nào chuộc được lỗi cả.

- BÉCNA:** - Bác đừng buồn, bác ạ.
- VILI:** - Tại sao nó lại chịu đau hàng thế nhỉ? Có chuyện gì xảy ra không? Bấy giờ cháu là bạn của nó kia mà.
- BÉCNA:** - Cháu còn nhớ, bấy giờ là tháng sáu. Chúng cháu đi lindh bằng tú tài. Bíp bị trượt vì môn toán.
- VILI:** - Thằng giáo viên khốn nạn thật!
- BÉCNA:** - Không phải lỗi ở ông ta đâu. Cháu còn nhớ là Bíp rất cát và quyết định hè sẽ học để thi lại.
- VILI:** - Nó quyết định học à?
- BÉCNA:** - Anh ấy đã tuyệt vọng gì đâu. Nhưng sau đó anh ấy đi đâu vắng nhà tới gần trọn một tháng. Bấy giờ cháu cứ nghĩ là anh ấy đi lên chỗ bác ở Tân Anh-cát-lợi. Anh ấy có tìm thấy bác không, có thưa chuyện với bác không?

*Vili không trả lời, mắt vẫn nhìn
Bécna không chớp.*

Thế nào, bác Vili?

VILLI: *(Có vẻ khó chịu rõ ràng)* - Đúng, nó có tới Böttson. Thế sao?

BÉCNA: - Chỉ có là khi Bíp về nhà... Cháu không bao giờ quên là bấy giờ cháu ngạc nhiên đến chừng nào. Cháu rất quý Bíp, dù anh ấy đôi khi có khinh cháu. Bác Vili ạ, cháu rất mến Bíp. Bấy giờ anh ấy đi đến một tháng mới về, lấy đôi giày đá bóng - bác còn nhớ đôi giày có chữ "Trường đại học Viécgini" chứ? Anh ấy vẫn hanh diện với đôi giày ấy, mang nó luôn... Thế mà anh ấy đem đôi giày xuống hầm, chõ đun nước ấy, rồi đem đốt. Hôm đó cháu đánh nhau với anh ấy ở dưới hầm. Đánh nhau rất lâu, có đến nửa tiếng đồng hồ. Chẳng có ai ở đây, chỉ có hai đứa... Chúng cháu thụi nhau một hồi, rồi cùng khóc cả. Sau này nghĩ lại, cháu cứ lấy làm lạ sao lúc đó cháu đã hiểu ngay rằng anh ấy không

thiết gì sống nữa. Có chuyện gì xảy ra ở Bottan đây, hở bác Vili?

Vili nhìn Bécna bằng mắt giận dữ khác thường.

Cháu nói chuyện này ra chỉ vì bác đã hỏi cháu.

VILI: (*Tức giận*) - Có chuyện gì xảy ra được? Mà quan hệ gì đến sự nghiệp của nó kia chứ?

BÉCNA: - Thôi được, xin bác đừng nóng.
VILI: - Anh định đổ lỗi cho tôi. Nó bỏ cuộc là lỗi tại tôi à?

BÉCNA: - Nghe cháu nói đã, bác đừng...
VILI: - Mà anh cũng đừng có... đừng có dở cái giọng ấy ra với tôi nữa! Anh muốn nói gì? Anh định ám chỉ cái gì? Có chuyện gì xảy ra...

Tsácli vào. Ông mặc áo gilê, không có véttông, tay cầm chai rượu vitki.

TSÁCLI: - Con đi đi, không nhỡ tàu con ạ! (*Vung chai rượu*).
BÉCNA: - Vâng! Con đi đây. (*Cầm chai rượu*) Cảm ơn ba. (*Nhắc các đồ đặc và đôi*

vợt) Chào bác Vili. Bác đừng nghĩ ngợi làm gì māi. Bác có nhớ câu phuong ngôn: "Thua trận đầu thì...".

- VILLI: - Bác cũng tin là như thế.
- BÉCNA: - Nhưng cũng có khi sau đó người ta nên đi xa.
- VILLI: - Đi xa?
- BÉCNA: - Vâng ạ, đi xa.
- VILLI: - Nếu không đi được?
- BÉCNA: (*Im lặng một giây*) - Thì quả thực là gay go. (*Chìa tay*) Chào bác!
- VILLI: (*Bắt tay Bécna*) - Chào cháu.
- TSÁCLI: (*Đặt tay lên vai con*) - Bác có thấy thích thằng bé này không? Nó đi cãi ở Toà án tối cao đấy!
- BÉCNA: (*Không bằng lòng*) - Ba!
- BÉCNA: - Cháu phải đi ngay mới kịp. Chào ba!
- TSÁCLI: - Phải trổ tài cho họ biết, con ạ. (Rút ví).
- Bécna đi ra.*
- VILLI: - Ở Toà án tối cao! Thế mà nó không nói gì cả!

- TSÁCLI:** (*Đếm tiền trên bàn*) - Nói làm gì? Chỉ cần làm thôi.
- VILI:** - Mà bác có phải dạy dỗ nó đâu, chẳng cần quan tâm đến nó bao giờ.
- TSÁCLI:** - Tôi được cái sướng là chẳng bao giờ bạn tâm việc gì hết. Đây, có một ít tiền... năm chục đôla. Anh kế toán đang ngồi chờ tôi.
- VILI:** - Tsácli ạ, tôi đang... (*Cố gắng mới nói nên lời*). Tôi phải góp tiền bảo hiểm. Nếu có thể... bác... Tôi cần một trăm mươi đô la.
- Tsácli im lặng nghe, đường như ông lặng người đi.*
- Tôi định lấy tiền ở nhà băng ra, lại sợ Linda biết, mà tôi thì...
- TSÁCLI:** (*Im lặng một chút*) - Bác Vili, bác ngồi đây đã.
- VILI:** (*Đến gần ghế*) - Bác cứ yên tâm, tôi ghi cả vào sổ. Tôi sẽ hoàn lại bác đầy đủ, không thiếu một xu. (*Ngồi xuống*).
- TSÁCLI:** - Bác nghe tôi nói đây...
- VILI:** - Bác cứ yên trí tôi là người rất biết ơn...

- TSÁCLI:** (*Ngồi ghé vào mép bàn*) - Bác Vili, bác nói đi, bác làm sao thế? Đầu óc bác làm sao vậy?
- VILI:** - Bác bảo sao? Tôi chỉ...
- TSÁCLI:** - Tôi đưa việc cho bác. Mỗi tuần bác lĩnh năm chục đôla. Và tôi không bắt bác phải nay đây mai đó.
- VILI:** - Tôi có việc làm rồi.
- TSÁCLI:** - Việc không lương chứ gì? Làm không công thì sao gọi là có việc được? (*Đừng dây*). Thôi, anh bạn, đối với tôi thế là đủ rồi. Tôi tuy chẳng khôn lanh gì, nhưng khi người ta khinh tôi, tôi cũng hiểu được.
- VILI:** - Khinh anh à?
- TSÁCLI:** - Thế tại sao bác không chịu làm việc cho tôi?
- VILI:** - Tôi không hiểu bác đấy. Tôi có việc rồi thôi!
- TSÁCLI:** - Thế sao tuần nào bác cũng tới đây vay tiền?
- VILI:** (*Đừng dây*) - Nếu bác muốn tôi đừng đến đây nữa, thì...

- TSÁCLI:** - Tôi mời bác làm việc cho tôi.
- VILI:** - Tôi không cần công việc của bác!
- TSÁCLI:** - Khốn khổ, bao giờ bác mới thành người lớn, hả?
- VILI:** (*Nỗi cău*) - Bác là đồ ngu đần, dốt nát! Bác mà còn mở miệng nói câu áy lẩn nữa thì tôi cho bác một trận... Dù bác có là con voi tôi cũng chẳng sợ đâu! (*Định sán vào đánh*).
- Ngừng*
- TSÁCLI:** (*Lại gần bạn triều mến*) - Bác cần bao nhiêu?
- VILI:** - Tsácli ạ, chúng nó giết tôi rồi. Chúng nó giết tôi rồi! Tôi không còn biết làm thế nào bây giờ... Tôi bị đuổi rồi.
- TSÁCLI:** - Hôvác đuổi bác rồi à?!
- VILI:** - Đúng, cái thằng nhãi ranh áy. Bác có tướng tượng được không? Tôi gần như cha đỡ đầu của nó. Chính tôi đã đặt cho nó cái tên Hôvác.
- TSÁCLI:** - Lạy Chúa, đến bao giờ bác mới hiểu được rằng chuyện áy chẳng có nghĩa lý gì hết? Ủ, thì bác đặt tên cho hắn.

Nhưng cái đó liệu có bán được không?
Ở xã hội chúng ta, chỉ có thứ gì bán
được thì mới có giá trị thôi. Suốt đời,
bác làm nghề buôn bán, mà đến nay
bác vẫn chưa hiểu ra, thật buồn cười!

VILI:

- Lúc nào tôi cũng cố nghĩ rằng ở nước
ta khác kia. Tôi tưởng rằng nếu một
người gây được cảm tình tốt, được mọi
người yêu mến thì chẳng còn phải sợ
gi nữa cả...

TSÁCLÍ:

- Được mọi người yêu mến thì ích lợi
quái gì? Liệu có ai yêu mến lão
Moócgan ⁽¹⁾ không? Dẽ lão gây được
cảm tình tốt đấy? Lão mà bỏ bộ cánh
ra thì trông chẳng khác gì anh đồ tể.
Nhưng khi túi lão đầy tiền thì sao lão
dẽ gây cảm tình thế! Bác Vili, bác
nghe tôi nói đây. Bác chẳng thích gì
tôi, mà tôi cũng chẳng mê gì bác.
Nhưng tôi cho bác công ăn việc làm...
tôi làm thế là vì... mà tôi cũng chẳng
hiểu vì sao nữa. Bác trả lời tôi thế
nào?

¹ Tên tên tư bản kinh xù Mỹ.

- VILI:** - Tôi không thể... tôi không thể làm việc dưới quyền bác được.
- TSÁCLI:** - Bác ganh tị tôi chứ gì?
- VILI:** - Tôi không thể làm việc cho bác được. Có vậy thôi. Đừng hỏi tôi là tại sao.
- TSÁCLI:** (*Tức giận rút thêm vài tờ giấy bạc nữa*) - Suốt đời bác ganh tị tôi. Bác thật là ngu ngốc và khốn khổ! Này cầm lấy mà đi trả tiền bảo hiểm. (*Dùi tiền vào tay Vili*).
- VILI:** - Tôi có ghi rất tỉ mỉ từng xu nợ bác.
- TSÁCLI:** - Tôi đang bận lắm. Cẩn thận đấy. Và đóng tiền bảo hiểm đi.
- VILI:** (*Đi xa xa khỏi ban*) - Thật là buồn cười nhỉ? Suốt đời đi hết nơi này đến nơi nọ, vượt qua bao nhiêu cây số đường, bước vào bao nhiêu ngôi nhà, ấy thế mà giờ đây lại giống cái xác chết, hơn là giống người sống.
- TSÁCLI:** - Bác Vili à, xác chết thì chẳng đáng giá gì hết. (*Im lặng một giây*). Bác có nghe thấy tôi bảo gì không?
- Vili đứng không động đậy, vẫn còn*

đang mải suy nghĩ gì đó? Vili!

VILI: - Khi nào bác gặp Bécna, bác xin lỗi anh ấy hộ tôi. Tôi có định cãi nhau đâu. Anh ấy tốt thật. Tất cả ba đứa đều tốt cả, và rồi sẽ làm nên cả. Sẽ có lúc chúng nó lại chơi tennít với nhau. Tsácli, bác hãy chúc tôi được may mắn đi. Ngày hôm nay cháu Bíp đến gặp Ôlive.

TSÁCLI: - Chúc bác may mắn.

VILI: (*Cố né nước mắt*) - Tsácli, thì ra bác lại là người bạn duy nhất của tôi. Thật là buồn cười nhỉ? (*Ra*).

TSÁCLI: - Lạy Chúa! (*Nhin theo Vili rồi đi ra theo*).

Sân khấu tôi đen lại. Bỗng nhiên có tiếng nhạc âm ī và ở tâm màn bên phải sáng lên màu đỏ. Bồi bàn Xtênlì vào. Xtênlì còn trẻ, tay bê cái bàn con. Héppi đi theo, cắp hai cái ghế.

HÉPPI: (*Hơn hở*) - Ở đây tuyệt hơn nhiều.

XTÊNLÌ: - Tất nhiên rồi. Ngoài kia ôn ào quá! Mỗi khi cậu định mồi ai, cậu cứ báo

tôi trước. Héppi ạ, và thế nào tôi cũng xếp được vào trong góc này. Khách hàng của chúng tôi phần lớn không thích ngồi chỗ vắng. Họ đã chen chân được vào xã hội thì họ cần thấy mọi vật quay cuồng chung quanh họ kia. Họ ngán cái không khí vắng vẻ ở trong xó buồng của họ lắm rồi. Nhưng cậu thì không phải như họ, cậu có hiểu ý tôi nói không?

HẾPPI: (*Ngồi xuống ghế cạnh bàn*) - Thế nào, Xtenli, cuộc sống ra sao?

XTÊNLI: - Đời thật là chó má, Héppi ạ. Tiếc quá, hồi chiến tranh họ không lấy tôi vào quân đội. Nếu không ít nhất tôi cũng lên được cấp tử sĩ.

HẾPPI: - Anh tôi vừa mới về.

XTÊNLI: - Thật à? Ở miền Tây về à?

HẾPPI: - Đúng, anh tôi là một tay đại kỵ nghệ gia về chăn nuôi. Liệu mà săn sóc ông ta nhé? Cả cha tôi cũng sê tối.

XTÊNLI: - Cả ông cụ nữa ạ?

HẾPPI: - Anh có tôm hùm ngon không?

- XTÊNLI:** - Loại hảo hạng. To lăm.
- HẾPPI:** - Nhưng đừng ngắt bỏ càng đấy nhé.
- XTÊNLI:** - Cậu đừng lo. Tôi không cho thịt chuột vào đâu.
- Héppi cười.*
- Thế còn rượu? Khẩu vị hoàn toàn khác với thức ăn chứ ạ?
- HẾPPI:** - Không cần. Anh có còn nhớ cái thực đơn tôi đem từ ngoại quốc về không? Có sâm-banh ấy mà?
- XTÊNLI:** - Tất nhiên là còn nhớ rồi! Tôi vẫn còn đính vào tường ở bếp. Nhưng, thứ rượu ấy đất lăm, mỗi người phải mất một đôla.
- HẾPPI:** - Được rồi!
- XTÊNLI:** - Cậu vừa trúng số hay sao đấy?
- HẾPPI:** - Không, hôm nay gia đình tổ chức một bữa ăn mừng thắng lợi. Anh tôi... ngày hôm nay vừa lo xong một việc kinh doanh lớn. Có thể ông ấy với tôi sẽ mở một hiệu buôn.
- XTÊNLI:** - Hay quá! Cái chính là bó tròn trong phạm vi gia đình, cậu có hiểu ý tôi

định nói gì rồi chứ? Bao giờ thế cũng
vẫn hơn.

- HẾPPI:** - Tôi cũng nghĩ như vậy.
- XTÊNLI:** - Khác nhau xa lắm! Thí dụ như có anh chàng nào đó giờ trò xoáy... thì cũng chỉ người trong gia đình biết thôi. Cậu có hiểu ý tôi định nói gì rồi chứ? (*Hạ thấp giọng*). Ý như lão quản đốc cái tiệm ăn này. Ông chủ cứ điên đầu lên vì lão, lúc nào cũng thấy trong két hụt tiền! Cho tiền vào két thì được, mà lấy ra thì lại chẳng thấy còn đồng nào nữa.
- HẾPPI:** (*Ngẩng đầu*) - Suyt!...
- XTÊNLI:** - Gi thế ạ?
- HẾPPI:** - Anh có để ý tôi không nhìn bên phải mà cũng chẳng nhìn bên trái chứ? Có thấy thế không?
- XTÊNLI:** - Có.
- HẾPPI:** - Và tôi nhăm mắt nhé?
- XTÊNLI:** - Cậu nói gì vậy?
- HẾPPI:** - Có một món rất bở!
- XTÊNLI:** (*Hiểu ngay, nhìn quanh*) - Đâu ạ? Tôi

chưa nhìn thấy... (*Ngừng bắt khi thấy
một thiếu nữ ăn mặc sang trọng,
khoác lông thú bước vào phòng và
ngồi bàn bên cạnh*).

*Héppi và Xtênli đưa mắt theo dõi cô
gái.*

XTÊNLI: - Lạy Chúa, sao cậu lại khám phá
ngay được nhỉ?

HẾPPI: - Tôi có máy *rađa* riêng. (*Chăm chú
nhìn nghiêng cô gái*). Ủ ừ... Xtênli...

XTÊNLI: - Cô này có vẻ vừa ý cậu đây, Héppi à.

HẾPPI: - Nhìn cái miệng xem kia! Lạy Chúa!
Đôi mắt nữa!

XTÊNLI: - Đời cậu vẫn còn sung sướng thật,
cậu Héppi à!

HẾPPI: - Ra tiếp cô ta đi.

XTÊNLI: (*Đến gần bàn cô gái*) - Bà cần thực
đơn chứ à?

CÔ GÁI: - Tôi còn đợi đâ...

HẾPPI: - Sao không đem thực đơn ra cho cô...
Xin lỗi cô! Tôi buôn rượu sâm banh,
và tôi muốn mời cô nếm thử rượu của
hang chúng tôi. Xtênli, đem sâm banh

- ra đây.
- Xtēnli ra.*
- CÔ GÁI:** - Ông tốt bụng quá.
- HẾPPI:** - Có gì đâu ạ! Hàng rượu sẽ chịu phí tổn mà! (*Cười*)
- CÔ GÁI:** - Ông buôn thứ hàng thật tuyệt diệu.
- HẾPPI:** - Gi rồi cũng chán cả thôi. Dù sao cũng chỉ là một món hàng thôi, cô ạ.
- CÔ GÁI:** - Có lẽ ông nói đúng.
- HẾPPI:** - Thưa cô, nhân tiện xin hỏi, cô không buôn bán thứ gì chứ ạ?
- CÔ GÁI:** - Không ạ.
- HẾPPI:** - Xin lỗi cô, vì chưa quen mà quá đường đột, chứ khuôn mặt cô đưa lên bìa tạp chí nào đó thì tuyệt.
- CÔ GÁI:** (*Liếc nhìn Héppi, hơi làm dáng*) - Thì đã có rồi ạ!
- Xtēnli mang cốc rượu sâm banh vào.*
- HẾPPI:** - Anh thấy tôi nói đúng chưa? Này nhé, cô đây từng làm mẫu để chụp đăng lên báo ảnh.
- XTÊNLI:** - Vâng! Trông biết ngay! Biết ngay lập

túc!

- HÉPPI:** - Báo nào đáy ạ?
- CÔ GÁI:** - Rất nhiều thứ báo khác nhau. (*Cầm cốc*). Cảm ơn.
- HÉPPI:** - Cô có biết ở Pháp người ta nói thế nào không? Sâm banh là thứ thuốc bôi má hồng tốt nhất.
- Bíp vào.*
- Lại đây, anh Bíp!
- BÍP:** (*Ngồi xuống cạnh Héppi*) - Xin chào!
Xin lỗi, tôi đến hơi muộn.
- HÉPPI:** - Em cũng vừa mới tới... À... cô?...
- CÔ GÁI:** - Phoócxai.
- HÉPPI:** - Thưa cô Phoócxai, đây là anh tôi.
- BÍP:** - Bố chưa tới à?
- HÉPPI:** - Tên anh ấy là Bíp. Có thể cô đã nghe tiếng anh ấy. Anh tôi là một cầu thủ bóng đá nổi tiếng.
- PHOÓCXAI:** - Thế nào? Ở đội nào ạ?
- HÉPPI:** - Cô có thuộc tình hình đá bóng không?
- PHOÓCXAI:** - Không, rất tiếc! Tôi không biết gì mấy.

- HẾPPI:** - Bíp là một trung vệ ở đội tuyển "Những tay không lồ ở thành phố Nữu ước".
- PHOÓCXAI:** - A, hay quá! (*Uông*).
- HẾPPI:** - Chúc cô sức khoẻ!
- PHOÓCXAI:** - Sung sướng được làm quen với ông!
- HẾPPI:** - Tên tôi là Héppi. Chính tên là Harôn kia, nhưng ở Viện hàn lâm quân sự anh em gọi tôi là thằng Héppi! Số đỏ⁽¹⁾.
- PHOÓCXAI:** (*Bắt đầu lễ phép*) - Ra thế đấy ạ! Rất sung sướng ạ!
- Quay nghiêng về phía Héppi để khoe nét mặt trông nghiêng của mình.*
- BÍP:** - Thế nào, bố không tới à?
- HẾPPI:** - Nếu anh ưng ý thì mời anh!
- BÍP:** - Tao không thích dùng người như thế.
- HẾPPI:** - Ngày xưa anh có dát như thế đâu! Tính xông xáo của anh mất đâu rồi, anh Bíp?
- BÍP:** - Tao vừa ở nhà Olive ra.

¹ Héppi (happy) tiếng Anh có nghĩa là may mắn.

- HẾPPI:** - Khoan đã. Em đang hỏi: ngày trước anh nợ lầm kia mà? Anh có thích con bé này không? Chỉ cần vẫy tay là nó đi theo ngay thôi...
- BÍP:** - Không. (*Quay đầu nhìn cô gái*).
- HẾPPI:** - Em nói thật đây. Đây nhé! Cô em ơi! Cô có bạn gì không?
- PHOÓCXAI:** (*Quay về phía Héppi*) - Đúng ra thì có... Nhưng cũng có thể gọi điện thoại từ chối người ta được.
- HẾPPI:** - Thế thì cô đi gọi điện thoại đi nhé, được không? Kéo thêm một cô bạn nào nữa nhé. Chúng tôi đợi ở đây đây. Anh Bíp là một tay cầu thủ bóng tròn nổi tiếng vào bậc nhất của chúng ta đây.
- PHOÓCXAI:** (*Đứng dậy*) - Thực tôi rất sung sướng được làm quen với các ông.
- HẾPPI:** - Trở lại ngay nhé!
- PHOÓCXAI:** - Vâng, xin cố gắng!
- HẾPPI:** - Cố lên, cô em ạ. Đôi khi cần phải cố gắng...
- Cô gái Phoócxai ra. Xtênli kinh ngạc*

đi theo cô gái, lắc đầu vẻ thán phục.

HẾPPI:

- Thật không biết xấu hổ! Con bé xinh đến thế! Chính vì vậy mà em cứ ngại không muốn lấy vợ. Trong hàng ngàn đứa, không kiếm lấy một đứa nào đúng đắn. Ở Nữu ước thứ gái kiêu này vô thiên lủng!

BÍP:

- Héppi này...

HẾPPI:

- Em đã bảo là chỉ cần vẫy tay là nó theo ngay thôi!

BÍP:

(*Dần giọng một cách khác thường*) - Mày có im đi không nào? Tao muốn kể cho mày nghe...

HẾPPI:

- Anh gặp lão Olive rồi chứ?

BÍP:

- Có! Khoan đã! Tao muốn nói cho bố hiểu một chuyện, mày phải giú tao...

HẾPPI:

- Chuyện gì? Thế lão ta có hứa cấp tiền cho anh không?

BÍP:

- Có vẻ mày loạn óc rồi! Mày điên rồi!

HẾPPI:

- Tại sao? Có chuyện gì vậy?

BÍP:

(*Thở hồn hển*) - Tao vừa làm một veto xấu xa quá. Hôm nay là ngày kỳ quái nhất trong đời tao. Tao xin thề là

người ta chỗ nào cũng đau như dần. Ý
như vừa bị một trận đòn ấy.

HÉPPI: - Lão ta không chịu tiếp anh à?

BÍP: - Tao đợi lão ta sáu tiếng đồng hồ ròng
rã, may hiểu chưa? Suốt cả một ngày.
Cứ chốc chốc lại nhớ cô thư ký chuyển
tên tao vào. Tao còn tán tỉnh để cô ấy
cho tao vào gặp lão chủ, nhưng không
ăn thua...

HÉPPI: - Anh mất lòng tự tin rồi. Nhưng lão
ta còn nhớ anh chứ, chẳng lẽ lại
không còn nhớ anh nữa ư?...

BÍP: (*Giơ tay ngăn Héppi lại*) - Mãi tối gần
năm giờ chiều lão ta mới ra. Lão
chẳng còn nhớ tao là ai, tao là cái
thằng quái nào. Rõ ràng tao là một
thằng ngốc!

HÉPPI: - Anh có kể cho lão nghe mưu đồ của
mình về chuyện Photorít không?

BÍP: - Lão đi ngang qua mặt tao. Tao trông
thấy lão vừa đúng một phút đồng hồ.
Tao tức quá, tức đến mức tao có thể
đập vỡ hết đồ đạc ở chỗ ấy! Căn cứ vào
đầu mà dám tự nhận là có thể đi buôn

mới được chứ? Mình cứ mải tin còn có thể vào làm cho lão ta được! Nhưng chỉ thoảng nhìn mặt lão là tao hiểu ngay rằng cả cuộc đời tao chỉ là một sự bịa đặt, lừa dối. Suốt mười lăm năm nay chúng mình chỉ tự an ủi bằng cách nói dối lẫn nhau thôi...

HẾPPI: - Thế anh đã làm gì ở đây?

BÍP: (*Tập trung tư tưởng cố tìm hiểu xem chuyện gì vừa xảy ra ở nhà Olive*) - Nay nhé, lão chuồn đi đâu mất... Rồi cả con thư ký cung đi về mất. Tao đứng chờ một mình ở cái phòng tiếp khách ấy. Tao không còn nhớ là đầu óc tao lúc ấy điên lên mức độ nào. Chỉ biết là khi tao định thần lại được thì tao đã ở trong phòng giấy của lão. Hếppi ạ, cái phòng giấy ấy thật là lộng lẫy, chân tường lợp toàn gỗ sồi quý... Tao không hiểu tại sao nữa... Tao... tao lấy ngay cái bút để săn thường xuyên trên bàn của lão!

HẾPPI: - Trời! Thế lão ta có bắt được không?

BÍP: - Tao bỏ chạy. Đâm đầu xuống thang,

qua hết mười một tầng gác. Cứ chạy, chạy miết như bị ma đuổi ấy...

HÉPPI: - Đại dột quá! Mà sao anh lại làm thế?

BÍP: (*Hoang mang, đau khổ*) - Tao chẳng biết, lúc ấy tao chỉ muốn... nắm lấy một cái gì vào tay thôi. Tao không hiểu. Mày giúp tao với. Héppi, tao phải kể chuyện ấy cho bố biết.

HÉPPI: - Anh điên rồi! Kể làm gì?

BÍP: - Phải để bố hiểu rằng tao là thứ người mà không ai dám cho vay một số tiền lớn đâu. Bố vẫn cứ tưởng rằng thời gian vừa qua tao sống như vậy là để làm khổ bố, chính ý nghĩ đó đã làm cho bố không thiết sống nữa.

HÉPPI: - Được rồi! Anh hãy kể cho bố nghe chuyện gì vui vui thôi.

BÍP: - Không làm thế được, mày ạ.

HÉPPI: - Anh cứ nói rằng Olive mời anh ngày mai tới ăn cơm.

BÍP: - Thế ngày mai tao sẽ nói sao với bố đây?

HÉPPI: - Anh cứ đi đâu chơi, khuya sẽ về. Rồi

bảo rằng Olive còn suy nghĩ thêm. Cứ thế, cho Olive suy nghĩ một vài tuần. Thế rồi mọi sự sẽ nhạt đi và bố cũng sẽ quên dần thôi...

BÍP: - Nhưng làm thế vẫn không bao giờ chấm dứt được cái trò ấy!

HẾPPI: - Bố chỉ sung sướng khi nào có được chút hy vọng gì đó mà thôi.

Vili chào.

A, chào bố à!

VILI: - Lạy Chúa, đã bao nhiêu năm nay bố chẳng được đặt chân vào đây.

Xtênli đưa Vili tới cạnh bàn, đặt ghế sau lưng Vili rồi định ra.

HẾPPI: - Xtênli!

Xtêli đứng lại, chờ.

BÍP: (*Vẻ mặt như một người có lỗi, đến gần bố như đến gần một người ôm*) - Mời bố ngồi. Bố uống chút rượu không à?

VILI: - Được.

BÍP: - Thôi bố con mình chén nào.

VILI: - Con có chuyện gì không vui đấy?

- BÍP:** - Không à... (*Với Xtêli*). Vítki cả! Mỗi người hai xuất.
- XTÊNLI:** - Vâng à. Mỗi người hai xuất vítki. (*Ra*).
- VILI:** - Các con uống chưa?
- BÍP:** - Có uống một chút rồi à.
- VILI:** - Nào, Bíp, con kể bố nghe đầu đuôi thế nào đi! (*Gật gật đầu, mỉm cười*). Tất nhiên là mọi việc ổn thoả cả chứ?
- BÍP:** (*Hít hơi lấy đà, rồi túm lấy tay Vili*) - Bố à... (*Mỉm cười một cách can đảm và Vili cũng mỉm cười đáp lại*). Con hôm nay thật vất vả!...
- HẾPPI:** - Thật kinh khủng, bố à!
- VILI:** - Thế à? Sao nào?
- BÍP:** (*Bị kích động nhưng say rượu, như lơ lửng trên mây*) - Con sẽ kể bố nghe tỉ mỉ đầu đuôi. Hôm nay quả là một ngày kỳ lạ... (*Im lặng. Liếc nhìn hai cả người, rồi có trán tinh lại, hơi thở hồn hển làm lời nói của anh lúc nhanh lúc chậm*). Con phải chờ ông ta khá lâu và...

- VILI:** - Chờ Olive ấy à?
- BÍP:** - Vâng, chờ ông Olive. Nói thẳng ra thì con chờ ông ta suốt cả một ngày. Và trong thời gian đó, bố ạ, con nhớ lại tất cả mọi biến cố trong đời từ ngày con còn nhỏ tới nay. Ai bảo ngày trước con làm phái viên cho ông Olive nhỉ?
- VILI:** - Chính con bảo thế chứ ai.
- BÍP:** - Không phải đâu, con chỉ làm nhân viên vận tải cho ông ta thôi.
- VILI:** - Nhưng thực tế thì con...
- BÍP:** (*Quả quyết*) - Bố ạ, con không biết ai là người đầu tiên đã bịa ra, chứ quả thực con chưa bao giờ được ông Olive tin cậy cả.
- VILI:** - Mày nói thế để làm gì, hả?
- BÍP:** - Ngày hôm nay con đề nghị phải nhìn thẳng vào sự thật. Cứ mò mām mãi thì chẳng tính chuyện gì thành công được đâu... Con làm nhân viên vận tải cho ông ta, chỉ thế thôi.
- VILI:** (*Tức giận*) - Được, thế bây giờ cho bố nói...

BÍP: - Sao bố không để con nói nốt đĩ?

VILI: - Vì tao hoàn toàn không quan tâm gì đến các thứ lai lịch vớ vẫn cả... Các con ạ, lửa cháy lan đến chân chúng ta rồi. Đám cháy to lắm. Hôm nay bố bị đuổi ra ngoài hăng buôn ấy rồi.

BÍP: (*Sững sót*) - Vô lý!

VILI: - Bố bị đuổi, mà bố lại cần về nói với mẹ các con một lời an ủi cho mẹ khỏi đau đớn. Mẹ các con đã khổ nhiều rồi, đã chờ đợi nhiều rồi, có phải không nào? Mà trong đầu của bố bây giờ rỗng tuếch, chẳng có lấy một điều gì để nói với mẹ cả. Bố chẳng còn nghĩ ra được cái gì hết. Vì vậy, các con đừng lên lớp bố về ảo tưởng và thực tại nữa. Bố chẳng cần gì đến những thứ đó. Thôi, bây giờ các con nói gì với bố đây?

Xtênli mang tới ba cốc rượu. Ba người im lặng chờ cho Xtênli ra hẳn.

VILI: - Con có gặp Olive không?

BÍP: - Lạy Chúa tôi!

VILI: - Nghĩa là con không đến đây?

- HÉPPI:** - Tất nhiên có chứ ạ.
- BÍP:** - Con có đến đấy. Con có gặp ông ta... Sao chúng nó lại đuổi bố ra được nhỉ?
- VILLI:** (*Nóng ruột, nhích ra ngồi vào mép ghê*) - Thế thái độ ông ta thế nào?
- BÍP:** - Thế bố làm không lương, chỉ hưởng hoả hồng thôi, mà hắn cũng không nhận à?
- VILLI:** - Bố đang thất nghiệp, con hiểu chưa nào? (*Năn nỉ*). Con nói đi, kể đi, Olive tiếp đãi ân cần chứ?
- HÉPPI:** - Tất nhiên rồi, bố ạ!
- BÍP:** (*Bị đồn vào thế bí*) - Thì cũng...
- VILLI:** - Thế mà bố cứ lo mãi, sợ ông ta không nhận ra con! (*Với Héppi*). Này nhé, sau mười hai năm mới gặp lại thì chắc ông ta vui thích đến ngần nào chứ!
- HÉPPI:** - Đúng thế đấy ạ!
- BÍP:** (*Cố tìm cách chuyển sang thế tấn công*) - Bố ạ, để con nói đã...
- VILLI:** - Thế con có biết tại sao ông ta không quên con không? Bởi vì ngay từ phút

đầu con đã gây được ấn tượng tốt.

- BÍP:** - Đêm nghị ta bình tĩnh hơn và nhìn thẳng vào sự thật hơn.
- VILI:** (*Làm như bị Bíp ngắt lời luôn*) - Thế kể đi, ông ta tiếp dãi ra sao? Hay lầm, Bíp! Thật là tuyệt! Ông ta mời con vào phòng giấy hay nói chuyện với con ngay ngoài phòng khách?
- BÍP:** - Bố ạ, ông ấy đi ra, rồi...
- VILI:** (*Mỉm cười rất tươi*) - Ông ta bảo sao? Bố tin là ông ta ôm con hôn!
- BÍP:** - Ông ta...
- VILI:** - Ông ta tốt bụng lắm đấy! (*Với Héppi*). Ông ta dễ dãi lắm, con có biết không?
- HÉPPI:** - Khỏi phải nói!
- VILI:** (*Với Bíp*) - Con uống rượu ở đấy chứ gì?
- BÍP:** - Vâng, ông ấy mời con... không, không!
- HÉPPI:** (*Chen vào*) - Anh Bíp có kể ông nghe dự kiến của con về Photorit.
- VILI:** - Đừng có nói chen vào. (*Với Bíp*). Ông

áy có ý kiến gì về đề nghị của các con?

BÍP: - Bố ạ, để con nói rõ cho bố nghe.

VILI: - Thì từ nãy đến giờ tao chỉ chờ có thể thôi! Thế nào nào? Ông áy mời con vào phòng làm việc này, rồi sao nữa?

BÍP: - Rồi... con nói chuyện. Còn ông áy thì... nghe, bố ạ...

VILI: - Ông áy nổi tiếng là người biết lắng nghe. Rồi sao nữa? Ông áy trả lời ra sao?

BÍP: - Ông áy trả lời... (*Im bắt, rồi bỗng nhiên nổi giận*). Bố ạ, bố không để con nói theo như ý con muốn!

VILI: (*Tức giận vạch mặt*) - Mày chưa gấp ông áy!

BÍP: - Không, con có gấp!

VILI: - Hay mày lăng mạ ông áy? Mày lăng mạ ông áy chứ gì, nói thật đi!

BÍP: - Bố để con yên. Thôi, xin bố hãy để con yên nào!

HÉPPI: - Đến khổ!

VILI: - Kể đi, xem đâu đuôi thế nào?

- BÍP:** *(Với Héppi)* - Tao không thể nói chuyện với ông cụ được!
- Trong khi họ nói chuyện, thỉnh thoảng xen vào tiếng kèn đồng the thé đến chói tai: Đám cành lá xanh lại phủ lên ngôi nhà yên tĩnh và tôi tăm.*
- Bécna (tuổi thiếu niên) vào và gõ cửa.*
- BÉCNA:** *(Thát thanh)* - Bác Linda! Bác Linda!
- HÉPPI:** - Thị kể cho bố nghe đâu đuôi thế nào nào!
- BÍP:** *(Với Héppi)* - Im ngay, để mặc tao!
- VILI:** - Không! Chỉ tại mày thi hỏng môn toán!
- BÍP:** - Toán nào nhỉ? Bố nói gì vậy!
- BÉCNA:** - Bác Linda! Bác Linda!
- Linda thời còn trẻ bước vào.*
- VILI:** *(Hét to)* - Môn toán! Môn toán!
- BÍP:** - Bố bình tĩnh lại đi, bố!
- BÉCNA:** - Bác Linda!
- VILI:** *(Cáu)* - Mày không thi trượt thì đã làm nên từ lâu rồi!
- BÍP:** - Nếu vậy thì con sẽ kể bố nghe, sự

- thật là thế nào. Bố nghe đây!
- BÉCNA:** - Bác Linda!
- BÍP:** - Con đợi ông ta sáu tiếng đồng hồ ròng rã...
- HÊPPI:** - Anh nói lăng nhăng gì thế?
- BÍP:** - Con cứ chốc chốc lại nhờ cô thư ký báo với ông ta là con đang đợi. Nhưng ông ấy không muốn tiếp con. Mãi sau cùng ông ấy... (*Tiếp tục nhưng ta không nghe thấy tiếng Bíp nữa*).
- Ánh sáng ở khách sạn tắt dần.*
- BÉCNA:** - Bíp bị trượt về môn toán rồi!
- LINDA:** - Vô lý!
- BÉCNA:** - Thầy Biécbôm đánh trượt anh ấy! Anh ấy không được nhận bằng tốt nghiệp!
- LINDA:** - Nhưng họ đâu có quyền làm như thế! Bíp nó phải được vào học Đại học! Nó đâu rồi? Bíp! Bíp!
- BÉCNA:** - Anh ấy đi rồi. Anh ấy ra nhà ga chính.
- LINDA:** - Nhà ga chính à? Thế tức là nó đi

Böttcher đây.

BÉCNA: - Thế bác Vili đang ở Böttcher à?

LINDA: - Có lẽ bác giai sẽ can thiệp với thầy giáo cho nó... khổ thân, tội nghiệp thằng bé.

Ánh sáng trong nhà tắt.

BÍP: (*Vẫn ngồi cạnh bàn, lúc này ta lại nghe thấy tiếng anh. Tay anh cầm chiếc quản bút...*) - Bây giờ thì giữa con và ông Olive thế là hết, không còn hy vọng gì nữa, bố hiểu chưa? Bố có nghe con nói không đây?

VILI: (*Hoang mang*) - Có, có. Đúng thế... Nếu con không thi trượt...

BÍP: - Trượt gì? Bố nói gì vậy?

VILI: - Đừng đổ cả lỗi cho tao! Không phải tao trượt môn toán mà là mày! Cái bút nào kia?

HÉPPI: - Dớ dẩn, anh Bíp! Cái bút ấy thì đáng giá không bằng...

VILI: (*Lúc này mới nhìn thấy cái bút*) - Mày lấy cái bút của Olive đây à?

BÍP: (*Mệt mỏi*) - Bố ạ, con vừa kể cho bố

nghe thôi...

- VILI: - Mày ăn cắp cái bút của Olive?
- BÍP: - Thực ra thì không phải là ăn cắp. Con đã nói cho bố rồi kia mà!
- HÉPPI: - Lúc Olive vào thì anh Bíp đang cầm bút ở tay. Anh lấy lúng túng, quên, đem nhét vào túi.
- VILI: - Lạy Chúa tôi...
- BÍP: - Con có định ăn cắp đâu!..
- TIẾNG NỮ ĐIỆN THOẠI VIÊN:** - Khách sạn "Xtêđisơ". Chào ngài!
- VILI: (Thét) - Tôi không có nhà! Tôi đi vắng rồi!
- BÍP: (Sợ hãi) - Bố làm sao thế ạ?
Bíp và Héppi đứng dậy.
- TIẾNG NỮ ĐIỆN THOẠI VIÊN:** - Mời ông Vili ra nói chuyện!
- VILI: - Tôi có nhà đâu nào, đừng gọi thê!
- BÍP: (Hoảng sợ, quỳ xuống trước mặt Vili) - Bố ạ, con xin tu tính, từ nay sẽ không như thế nữa!
Vili cố đứng dậy, nhưng Bíp giữ chặt

lấy bố.

Khoan đã, bố hãy bình tĩnh lại đi...

VILI: - Mày là một thằng vô tích sự, mày thật vô tích sự...

BÍP: - Bố ạ, con sẽ tìm được chỗ đứng trong cuộc đời, con sẽ tìm được một việc gì đó, bố hiểu chưa? Con xin bố bình tĩnh lại đi! (*Đưa hai bàn tay ôm lấy mặt bố*). Bố nói đi, nói cho con một lời!

TIẾNG NỮ ĐIỆN THOẠI VIÊN: - Phòng ông Vili Lômen không trả lời. Có cần cho người đến tìm không ạ?

VILI: (*Cố đứng dậy để lao tới bắt nữ điện thoại viên không được nói nữa*) -
Đừng, đừng!

HẾPPI: - Anh ấy còn có thể gặp vận may, bố à!

VILI: - Đừng, đừng!...

BÍP: (*Tuyệt vọng*) - Bố ạ, nghe con nói đã!
Nghe con nói đã! Con muốn nói điều này cho vui lòng bố. Ông Olive có bàn với người chung vốn về dự định của chúng con. Bố có nghe con nói không?
Ông ấy... ông ấy bàn xong rồi ra gấp

con... Con sē làm ăn được, bố có nghe rõ không?

Bố ạ, ông ấy bảo là chỉ còn mỗi cái khó là vấn đề tiền.

VILI: - Thế ông ấy... ông ấy có cấp tiền cho con không?

HĒPPI: - Ôi trời, rồi anh ấy sē giàu cho mà xem bố ạ!

VILI: (*Cố đúng dây*) - Nghĩa là ông ấy sē cấp vốn cho con chứ gì? Con sē có vốn buôn bán!

BÍP: (*Đau đòn, cố giữ Vili lại*) - Chưa đâu, chưa! Bố ạ, ông ấy bảo ngày mai con sē tới ăn cơm với ông ấy. Con muốn cho bố hiểu rằng con có thể gây được cảm tình với ông ta... Con sē thành công, con sē làm nên! Nhưng ngày mai, ngày mai con sē không đến đấy được, bố hiểu chứ?

VILI: - Sao lại không đến được? Mày chỉ muốn...

BÍP: - Cái bút, bố ạ, vì cái bút này...

VILI: - Trả lại cho ông ta và bảo là mày

quên, vô tình bỏ vào túi.

HÉPPI: - Tất nhiên rồi. Mai anh cứ đến ăn cơm với ông ấy!

BÍP: - Con không đến được...

VILI: - Cứ bảo ông ấy là mày cầm bút giải câu đố ở báo, rồi bỏ nhầm vào túi.

BÍP: - Bố ạ, lại ngày trước con có ăn cắp bóng của ông ta. Bây giờ bố lại muốn con cầm cái bút này đến đây... Chẳng lẽ bố không hiểu là con không còn hy vọng gì vào ông ta nữa à? Con không thể đến đây được nữa! Con cố xoay việc ở chỗ nào khác vậy thôi...

TIẾNG NGƯỜI ĐIỆN THOẠI: - Ông Vili!

VILI: - Thế mày không muốn trở nên người à?

BÍP: - Bố ạ, con quay lại đây thế nào được nữa?

VILI: - Mày không muốn nên người, chỉ có vậy thôi.

BÍP: (*Lúc này nói câu với bố vì thấy bố không tin vào lòng thương xót của mình*) - Sao bố lại nói thế? Lỗi như

vậy rồi mà còn vác mặt tới đây, bố
tưởng dễ lăm à? Không, không ai bắt
con đến gặp Olive lần nữa được đâu!

- VILLI: - Thế hôm nay mày đến đây làm gì?
- BÍP: - Làm gì à? Đến làm gì à? Bố thử nhìn
lại bố xem. Nhìn thử xem tình trạng
của bố bi đát đến chừng nào.
- Từ phía trái tiếng cười của Người Đàn
bà vọng ra.*
- VILLI: - Bíp, ngày mai mày phải đến dự bữa
cơm với ông ta, nếu không...
- BÍP: - Con không đi. Không có ai mời con
ăn cả!
- HÉPPÍ: - Anh Bíp, anh phải...
- VILLI: - Mày lại cố tình nói thế để làm khổ
tao phải không?
- BÍP: - Đừng có vu cho con như thế! Bố thật
là tồi...
- VILLI: (*Tát một cái vào mặt con, rồi loạng
choạng bước ra xa khỏi bàn*) - À, đồ
hèn... Mày lại cố tình làm khổ tao chứ
gi?

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh Vili, có ai đứng ngoài cửa đây!

BÍP: - Đúng đấy, con là đồ hèn, bố không thấy rằng con luôn luôn chỉ là một thằng vô tích sự hay sao?

HẾPPI: (*Gõ hai người ra*) - Thôi, cũng đang ở hiệu ăn kia mà. Thôi con xin bố, xin anh!

Hai cô gái vào.

A, chào hai cô! Mời hai cô ngồi xuống đây.

PHOÓCXAI: - Chúng em sẽ ngồi. Đây là Léttta.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Vili, anh có dậy không nào?

BÍP: (*Không chú ý tới Vili*) - Thế nào, vui vẻ chứ, các cô? Các cô uống gì nào?

LÉTTA: - Sáng mai em phải dậy sớm: em được chọn làm dự thẩm ở Toà án! Thú vị lắm! Còn các anh, các anh có làm dự thẩm bao giờ chưa?

BÍP: - Chưa, nhưng lắm lần tôi được nghe họ tuyên án rồi!

Các cô gái cười.

Xin giới thiệu, đây là cha tôi.

LÉTTA: - Quý hoá quý! Mời bác ngồi với chúng

cháu ạ.

- HẾPPI:** - Mời bố ngồi vào, anh Bíp!
- BÍP:** (*Lại gần Vili*) - Bốơi, ngồi vào đi, bố
trổ tài uống rượu đi nào! Thôi, đừng
nghĩ ngại gì nữa! Ngồi vào bàn với
chúng con đi!
- Vili đã sắp đến gần ghế để ngồi.*

NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Giọng nỉ non*) - Anh Vili, anh ra
mở cửa đi, có người gõ cửa đây!

*Vili bối rối đi theo tiếng gọi của Người
Đàn bà.*

- BÍP:** - Bố đi đâu đấy?
- VILI:** - Mở cửa.
- BÍP:** - Cửa nào ạ?
- VILI:** - Cửa nhà xí... cửa đâu nhỉ?
- BÍP:** (*Kéo Vili sang phía bên trái*) - Bố đi
thẳng xuống dưới ấy.
- Vili đi sang phía bên trái.*

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh Vili, anh có dậy không nào?
Vili ra.

LẾTTA: - Quý hoá thật, các anh lại rủ cả ông
cụ cùng đi chơi.

PHOÓCXAI: - Thôi, các anh nói thật đi, đây có phải cha các anh đâu!

BÍP: (*Quay về phía cô gái, vẻ khó chịu*) - Cô Phoócxai! Người vừa đứng bên cạnh cô chính là một ông hoàng thực thụ. Một ông hoàng rất giỏi giang, chỉ phải cái tội hơi đăm chiêu thôi. Một ông hoàng làm việc như trâu, mà chẳng được đời biết đến... Tóm lại đó là một người bạn tốt nhất, cô hiểu chưa? Một người bạn tốt nhất đấy. Suốt đời hy sinh cho các con, cô hiểu chưa?

LẾTTA: - Quý hoá quá nhỉ!

HẾPPI: - Thôi, các cô ơi, ta làm gì bây giờ nhỉ? Không phí mất thời giờ. Anh Bíp này, tập hợp bàn xem nên đi đâu nào?

BÍP: - Sao mày không thương ông cụ chút nào à?

HẾPPI: - Em không hiểu. Anh nói gì vậy? Có phải em...

BÍP: - Mày chẳng thiết gì đến ông cụ cả? (*Móc một ống cao su ở túi ra đặt lên bàn trước mặt Héppi*). Trời ơi, mày thử nhìn xem, tao đã tìm thấy cái gì

đây? Sao mày có thể thản nhiên nhìn vật này được nhỉ?

HẾPPI: - Em áy à? Thế ai bỏ nhà đi suốt bao nhiêu năm qua? Thế ai bỏ mặc bố mẹ chẳng thèm nhòm ngó đến, em à?

BÍP: - Nhưng đối với mày thì bố chẳng có nghĩa lý gì cả. Mày có thể giúp bố được, còn tao thì tao có cách gì đâu! Mày không hiểu tao định nói gì à? Ông cụ định tự tử, mày chưa hiểu à?

HẾPPI: - Em mà không hiểu? Em áy à?

BÍP: - Héppi, mày giúp ông cụ một chút! Trời ôi... giúp ông cụ một chút... Hãy giúp tao! Giúp tao đây này! Tao không thể nhìn thẳng vào mặt ông cụ được. (*Gắn như khóc, chạy về bên phải*).

HẾPPI: (*Chạy đuổi theo anh*) - Anh đi đâu?

PHOÓCXAI: - Anh áy câu chuyện gì thế?

HẾPPI: - Ta đi thôi, các cô, đuổi cho kịp anh áy!

HẾPPI: - Anh áy hơi nóng nảy thế thôi. Chỉ một lúc là hết ngay.

Tiếng VILI: (*Từ phía bên trái, trả lời tiếng cười của Người đàn bà*) - Im ngay! Đừng

trả lời gì cả!

LÊTTA: - Thế các anh không nói gì với ông cụ...

HẾPPI: - Đây không phải là cha tôi đâu. Chỉ là người quen thôi. Ta đuổi theo anh Bíp đi... Cô em ạ, chúng ta sẽ chén cho túy lúy... Xtênlì, tính tiền đi. È, Xtênlì!

Họ ra, Xtênlì vào, nhìn sang bên trái.

XTÊNLÌ: (*Khó chịu gọi Héppi*) - Cậu Héppi! Cậu Héppi! (*Cầm ghế chạy theo họ*).

Bên trái có tiếng gó cửa. Người đàn bà vừa cười vừa bước vào. Vili vào theo. Người đàn bà mặc quần áo ngủ (áo liền quần) màu đen. Vili đang cài lại khuy áo sơ mi. Một điệu nhạc đậm đàt đệm theo lời đồi thoại của họ.

VILI: - Đừng cười nữa! Im đi! Nghe chưa!

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh không chịu mở cửa à? Người ta sẽ đánh thức cả cái khách sạn này mất.

VILI: - Không phải họ tìm tôi đâu! Tôi có hẹn ai đến đâu!

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh ơi, sao anh không uống thêm
một cốc rượu nữa? Có thể may ra anh
mới bớt nghĩ đến mình đôi chút.

VILLI: - Sao tôi thấy buồn thế...

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh Vili ạ, anh đã huỷ thoại thân
tôi rồi. Nhưng anh cứ đến văn phòng
của tôi bất kỳ lúc nào, tôi cũng sẽ giới
thiệu khách hàng cho anh. Anh sẽ
không phải chờ đợi mất công nữa.
Anh huỷ hoại tôi hoàn toàn rồi.

VILLI: - Cô thật là tốt với tôi...

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Nhưng lạy Chúa, sao mà anh ích
kỷ thế! Mà sao anh buồn vậy? Người
buồn bã và ích kỷ nhất trên đời này.
(*Cười*).

Vili hôn Người đàn bà.

Vào buồng đi, anh yêu quý. Giữa đêm
hôm thế này, mặc quần áo vào làm gì.

Lại có tiếng gõ cửa.

Sao anh không chịu mở cửa.

VILLI: - Họ lầm đây. Không phải họ tìm
chúng mình đâu.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Không. Họ gõ cửa tìm chúng mình

đấy. Và họ nghe rõ chúng mình nói chuyện với nhau. Hay là cháy khách sạn?

VILI: (*Ngày càng thêm hoảng sợ*) - Họ lầm buồng đấy!

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Thế anh ra bảo họ đi đi!

VILI: - Ngoài ấy có ai đâu.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Tôi thấy ròn rọn. Có người đang đứng ngoài cửa. Tôi thấy ròn rọn!

VILI: (*Đẩy Người đàn bà ra*) - Thôi được, cô trốn vào buồng tắm kia và đừng có ló ra đấy nhé. Hình như ở Maxatxusét có điều luật quy định về chuyện này thì phải... Trốn đi thì hơn! Có thể là người gác cổng mới gõ cửa. Anh ta có bộ mặt rất khả ố. Đừng ló ra đây, cô hiểu chưa? Chắc họ lầm đấy, chứ không phải cháy nhà gì đâu.

Lại có tiếng gõ cửa. Vili tránh ra vài bước. Người đàn bà nấp vào sau cánh gà. Ánh sáng đuổi theo họ và bây giờ Vili đứng đối diện với Bíp. Bíp còn là thiếu niên, tay xách vali. Bíp bước một bước. Tiếng nhạc tắt.

- BÍP:** - Sao māi bō khōng ra mō cửa?
- VILI:** - Bíp! Con đēn Böttchōn lām gi thē?
- BÍP:** - Sao māi bō khōng ra mō cửa! Con gō đēn nām phüt đồng hō. Con có goi điện thoại cho bō...
- VILI:** - Bō vǖa mōi nghe thāy xong. Lúc nāy bō đang ở trong nhà tām.
Cửa buòng tām lại đóng chăt chăng nghe thāy gi. Ở nhā có chuyện gi khōng?
- BÍP:** - Bō ạ... con đā lām hại bō.
- VILI:** - Sao?
- BÍP:** - Bō ạ...
- VILI:** - Bíp, con lām sao thē? (*Ôm vai con*)
Ta xuống dưới nhā đì, bō chō con uōng một cōc bia gūng.
- BÍP:** - Bō ạ, con thi trượt môn toán.
- VILI:** - Kỳ thi tốt nghiệp áy à?
- BÍP:** - Vâng. Con khōng đū diēm để nhận bằng tốt nghiệp.
- VILI:** - Thē Bécna nó khōng giüp con ư?
- BÍP:** - Nó cō giüp nhưng con vân chỉ đưọc

có sáu mươi mốt điểm.

VILI: - Thế họ không chịu vớt con, cho thêm bốn điểm nữa à?

BÍP: - Thầy Biếcబом không chịu bố ạ, con đã nói mãi nhưng thầy không chịu cho con bốn điểm ấy. Từ nay đến hè bố phải đến gặp thầy ấy nói chuyện vậy. Vì chỉ cần thầy ấy nhìn thấy bố, biết bố là ai, rồi bố nói chuyện tình cảm với ông ta, ông ta sẽ vui lòng cho thôi! Bố sẽ đến gặp ông ấy nhé? Giờ toán của ông ấy bao giờ cũng ở trước giờ tập bóng, vì vậy con hay bỏ học. Bố đến gặp thì ông ấy sẽ mến bố thôi. Vì bố giỏi nói chuyện lắm kia mà!

VILI: - Con cứ yên tâm, không sao đâu. Bố con ta về nhà ngay bây giờ đi.

BÍP: - Thế thì tuyệt lắm! Đối với bố, ông ta không từ chối gì đâu!

VILI: - Con xuống dưới nhà bảo người thường trực tính tiền trước đi nhé. Con đi đi, mau lên.

BÍP: - Rõ! Bố có biết là tại sao ông ta căm con không? Có một lần ông ta đến lớp

muộn, con lên bảng bắt chước ông ta.
Con liếc cái mắt và nói uốn lưỡi...

VILI: (Cười) - Thế à? Bố chắc là tụi học sinh
thích lắm hả?

BÍP: - Chúng nó cười lăn cả ra!

VILI: - Ha ha ha! Thế con bắt chước thế nào?

BÍP: - Căn số bậc hai của sáu mươi sáu...
(Uốn lưỡi các chữ S).

Vili cười khoái chí.

(Cười theo bố). Đúng lúc ấy thì ông ta
bước vào lớp.

*Vili cười và Người Đàm bà ở sau cánh
gà cũng cười theo.*

VILI: (Vội vã) - Thôi con xuống nhà mau
lên.

BÍP: - Bố có khách vào đây phải không?

VILI: - Không, ở buồng bên cạnh đấy.

*Ở sau cánh gà Người Đàm bà cười
giòn giã.*

BÍP: - Trong buồng tắm có người.

VILI: - Không. Ở phòng bên cạnh đấy, bên
ấy họ đang ăn tiệc...

Người Đàn bà vào.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Cười khúc khích*) - Vào được chứ ạ?
Trong buồng tắm có con gì bò ấy!

*Vili nhìn Bíp. Bíp ngờ ngác nhìn
Người Đàn bà chăm chú.*

VILI: - Ôi... xin mời bà về đi thôi. Chắc bên
ấy họ chữa xong rồi. Con ạ, bên buồng
bà này người ta quét vôi lại, vì vậy bố
mới để bà ấy tắm nhờ ở đây. Thôi mời
bà về đi...

Đẩy Người Đàn bà.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Cưỡng lại*) - Anh Vili, để tôi mặc
quần áo đã chứ. Ai lại...

VILI: - Bà đi đi! Về nhà đi... (*Đột nhiên có
trở lại không khí bình thường*). À Bíp,
giới thiệu với con, đây là một khách
hang của bố, bà Phorenxit, bên buồng
bà ấy, người ta đang quét vôi. Thôi
mời bà về mau đi.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh đưa tôi cái áo! Ai lại trần như
nhộng thế này mà ra ngoài hành lang
ấy!

VILI: (*Kéo Người Đàn bà ra khỏi cánh gà*) -

Bà đi khỏi đây ngay! Mau lên! Bà đi
đi cho! (*Ra cùng với Người Đàn bà*)

*Bíp từ từ ngồi xuống vali, lắng tai
nghe hai người cãi nhau ở sau cánh
gà.*

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Thế tất của tôi đâu! Anh hứa cho
tôi tất kia mà!

VILLI: - Tôi không có tất tiếc gì hết.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Anh đã chuẩn bị sẵn cho tôi hai
hộp tất mỏng số chín kia mà, đưa đây
tôi!

VILLI: - Nay đây, cầm lấy, nhưng xéo đi ngay!

*Người Đàn bà vào, tay cầm hộp tất.
Vili cầm quần áo của mụ.*

NGƯỜI ĐÀN BÀ: - Mong sao cho ngoài hành lang
không có người. Chỉ mong có vậy thôi.
(*Với Bíp*). Cậu chơi bóng đá hay bóng
gi?

BÍP: - Bóng đá.

NGƯỜI ĐÀN BÀ: (*Úc vì bị làm nhục*) - Tôi cũng như
quả bóng, cũng bị người ta đá đáy.
Thôi chào cậu. (*Giật quần áo trong tay
Vili rồi ra*).

VILI:

(*Phá không khí căng thẳng*) - Ta cũng sửa soạn đi. Bố muốn tới trường con ngay ngày mai, càng sớm càng tốt. Con mở tủ lấy cho bố bộ quần áo. Bố đi lấy vali.

Bíp ngồi yên không động đậy.

Con làm sao thế?

Bíp vẫn ngồi yên như tượng, mắt trào lệ.

Đấy là khách hàng của bố. Bà ấy mua hàng cho h้าง Ximmônxd. Bà ấy ở buồng đầu hành lang bên kia. Bên ấy họ đang quét vôi. Con đừng nghĩ là... (*Ngừng*). Con nghe đây, bà ấy chỉ là khách hàng quen thôi. Vì bà ấy giao dịch, mua hàng ngay trong buồng riêng nên phải sửa lại căn buồng cho lịch sự... (*Ngừng. Quyết định làm chủ tình thế*). Thôi, con mở tủ lấy quần áo ra cho bố đi.

Bíp vẫn không nhúc nhích.

Không được khóc và phải làm theo lời bố. Bố ra lệnh cho con đấy, Bíp à. Con có nghe thấy bố ra lệnh chưa? Sao con

lại còn khóc? (*Ôm vai con*). Con ạ, lớn lên, con sẽ hiểu. Đừng nê... đừng nê quan trọng hoá những chuyện như thế này, con ạ. Bố sẽ đến gặp thầy Biêcbôm ngay sáng mai, ngay sáng sớm.

- BÍP: - Không cần.
- VILI: (*Ngồi xuống cạnh con*) - Sao lại không cần?! Ông ta sẽ cho con bốn điểm ấy. Bố sẽ cố nói cho con.
- BÍP: - Ông ấy sẽ không nghe bố đâu.
- VILI: - Không. Ông ấy sẽ nghe. Con cần mấy điểm ấy để được vào học trường Đại học Viêcgini.
- BÍP: - Con không muốn vào Đại học.
- VILI: - Thế à? Nếu ông ta không chịu nghe bố thì con sẽ học hè để thi lại. Con có cả mấy tháng hè kia mà...
- BÍP: (*Khóc oà lên*) - Bố!
- VILI: (*Quỳ xuống, đau khổ*) - A, con tôi...
- BÍP: - Bố...
- VILI: - Bố không coi bà ta ra cái gì đâu, con ạ. Chỉ vì bố buồn quá, buồn đến kinh khủng.

- BÍP:** - Bố... bố lấy tất của mẹ đem cho người ta! (*Nước mắt lại trào ra. Bíp đứng dậy, định đi*).
- VILI:** (*Run rẩy giữ con lại*) - Bố ra lệnh cho con!
- BÍP:** - Đừng động vào người tôi, đồ lừa dối!
- VILI:** - Mày dám hôn thế à? Xin lỗi tao đi!
- BÍP:** - Đồ lừa bíp! Đồ lừa bíp ti tiện, đáng thương hại! (*Không kìm được nữa, quay đi rồi vừa khóc nức nở vừa xách vali ra*).
- VILI:** (*Vân quỳ ở giữa phòng*) Tao ra lệnh cho mày, Bíp, quay lại ngay, không tao giết! Quay lại ngay! Tao sẽ cho mày một trận đòn!
- Xtênli đi nhanh vào và dừng lại trước mắt Vili. (Với Xtênli, hét to). Tao ra lệnh...*
- XTÊNLI:** - Ông để tôi tìm cho, ông mắt cái gì đấy? (*Đỡ Vili đứng dậy*). Các cậu con ông đi với bọn con gái rồi. Các cậu ấy bảo sẽ gặp lại ông ở nhà.
- Bồi bàn thứ hai vào, đứng ở xa theo*

dōi họ.

- VILI: - Nhưng bố con tôi phải ăn cơm với nhau kia mà...
- Tiếng nhạc, chủ đề Vili.*
- XTÊNLI: - Ông đi về một mình được không ạ?
- VILI: - Tôi.. tất nhiên là được. (*Đột nhiên lòng lắng về nét mặt của mình*). À, thế nào... anh xem, không sao chứ?
- XTÊNLI: - Không sao cả. (*Nhặt sơi cỏ trên mặt trái của cổ áo Vili*).
- VILI: - Biếu anh... biếu anh một đôla.
- XTÊNLI: - Các cậu ấy trả đủ rồi. Xong cả rồi ạ.
- VILI: (*Dúi tiền vào tay Xtênlí*) - Anh cầm lấy. Anh thật tốt quá.
- XTÊNLI: - Ông đừng...
- VILI: - Đây... biếu anh thêm. Tôi không cần gì đến những tờ giấy này nữa.
(*Im lặng một chút*). À cho tôi hỏi... gần đây có cửa hàng bán hạt giống không, anh?
- XTÊNLI: - Hạt giống ạ? Hạt giống gì ạ? Để gieo xuống đất ấy ạ?

Khi Vili quay đi, Xtênli nhét tiền trả vào túi áo Vili.

- VILI: - Ủ... hạt cà rốt... hạt đỗ...
- XTÊNLI: - Ở Đại lộ số Sáu gần đây có cửa hàng bán dụng cụ gia đình, nhưng có lẽ đã đóng cửa. Bây giờ khuya rồi.
- VILI: (*Lo lắng*) - Thế thì tôi phải đi nhanh mới được. Tôi đang cần hạt giống lăm. (*Đi về phía bên phải*). Tôi cần mua hạt giống ngay bây giờ. Tôi chưa gieo được cái gì cả. Đất của tôi chẳng sinh nở được gì hết...
- Ánh sáng tắt dần. Xtênli tiễn Vili về phía bên phải rồi nhìn theo ông ta. Bồi bàn hai vẫn nhìn theo Vili không chớp mắt.*
- XTÊNLI: (*Với bồi bàn hai*) . Mày nhìn gì mà nhìn gớm thế?
- Bồi bàn hai xếp ghế lại rồi khiêng về bên phải. Xtênli nhìn theo bạn. Ánh sáng ở khoảng sân khấu này tắt. Một phút im lặng kéo dài. Trong khi đó tiếng sáo réo rất. Bếp dần dần sáng, vắng tanh. Héppi cầm một bó hoa*

hồng có cành dài. Anh vào bếp và đưa mắt tìm Linda. Không thấy mẹ, Héppi quay về phía Bếp lúc đó còn đang đứng ngoài cửa. Héppi lắc tay ra hiệu "Không thấy mẹ đâu cả!". Sau đó ngo vào phòng khách và sững người lại. Linda đang ngồi chõ tranh tôi tranh sáng, chiếc véttông của chồng đặt trên đầu gối. Linda khẽ đứng dậy và giận dữ đi lại phía Héppi. Héppi sợ hãi lùi vào trong bếp.

HÉPPI:

- Sao mẹ chưa đi ngủ?

Linda không trả lời, tiến dần về phía Héppi.

Bố đâu rồi ạ?

Héppi lùi dần về phía bên phải và bay giờ ta thấy rõ toàn thân Linda hiện ra ở khung cửa vào phòng khách.

HÉPPI:

- Bố ngủ ạ?

LINDA:

- Chúng mày đi đâu thế?

HÉPPI:

(Cố đứa, nói lảng) - Mẹ ạ, chúng con làm quen được với hai cô gái rất đáng yêu... Chúng con mang hoa về tặng

mẹ đây này... (*Chia bó hoa*). Mẹ cắm vào lọ trong buồng mẹ ấy...

Linda đánh mạnh vào tay Héppi, bó hoa rời xuống chân Bíp. Lúc này Bíp đã vào bếp và đã đóng cửa ngoài lại rồi. Linda nhìn trùng trùng vào mắt Bíp, không nói một lời nào.

Kìa mẹ, sao mẹ lại làm thế? Mẹ ạ, con muốn buồng mẹ có hoa tươi...

LINDA: (*Ngắt lời Héppi, với Bíp*) - Mày có thiết gì đến bố đâu, bố chết hay sống thì cũng mặc phải không?

HẾPPI: (*Đi về phía cầu thang gác*) - Ta lên gác đi, anh Bíp.

BÍP: (*Ghê tởm*) - Mày tránh xa tao ra! (Với Linda). Mẹ định nói gì vậy? Theo con thì ở đây chưa có ai sắp chết cả đâu, mẹ ạ!

LINDA: - Mày đi khuất mắt tao ngay! Cút đi ngay!

BÍP: - Con muốn gặp bố.

LINDA: - Tao không cho mày gặp nữa!

BÍP: - Bố đâu? (*Vào phòng khách*).

LINDA: (*Đi theo Bíp thét*) - Mời đi ăn! Làm bố mong đợi suốt cả một ngày...

Bíp vào buồng của bố mẹ, nhìn quanh rồi ra.

... Thế mà chúng mày bỏ rơi bố. Với người đứng nước lã cũng chẳng ai lại đổi xử tệ bạc thế nữa là!

HÉPPI: - Đâu có thế? Bố ngồi với chúng con rất vui vẻ cơ mà! Mẹ ạ, con mà...

Linda trở vào bếp.

... Con mà bỏ bố thì con xin chịu treo cổ!

LINDA: - Cút đi!

HÉPPI: - Mẹ, nghe con nói đã...

LINDA: - Mày vội đi theo gái chứ gì? À, đồ dâm đang thôi tha!...

Bíp lại vào bếp.

HÉPPI: - Mẹ ạ, con định làm cho thằng Bíp vui! (*Với Bíp*). Thế là anh làm em mất cả một đêm đấy nhé!

LINDA: - Cả hai đứa chúng mày cuốn gói xéo đi ngay! Đừng có bao giờ trở về nhà nữa. Tao không muốn để chúng mày làm khổ ông cụ. Đi thu xếp đồ đạc

ngay đi! (Với Bíp). Mày đến nhà nó mà ngủ. (cúi xuống định nhặt hoa nhưng bỗng nghĩ ra, đứng thẳng dậy). Đem cái rác rưởi này đi. Tao không phải đây tớ. Nhặt đi, tao bảo kìa, đồ mất dạy!

Héppi quay lưng lại tỏ vẻ phản đối mẹ. Bíp từ từ lại gần, quỳ xuống và nhặt hoa.

Quân đốn mạt! Đến con vật cũng không nỡ tàn nhẫn với bố như chúng mày. Đem bỏ bố trợ troi một mình trong tiệm ăn!

BÍP: (*Nhin mẹ*) - Bố bảo nhu thế ạ?

LINDA: - Bố mày chưa nói được gì cả. Ông cụ túi nhục quá lê chân không nổi nữa.

HÉPPI: - Bố ngồi với chúng con vui vẻ lắm...

LINDA: (*Ngắt lời con, giận dữ*) - Câm ngay!

Không nói một lời nào, Héppi leo lên gác.

LINDA: - Còn mày nữa! Mày cũng chẳng thèm tìm xem bố ở đâu.

BÍP: (*Vẫn quỳ gối trước mặt mẹ, tay vẫn*

cầm bó hoa, tự ghê tởm mình) -
Không. Con không đi tìm. Con chẳng
đi bước nào. Mẹ có vừa ý chưa? Con bỏ
mặc bố ở trong nhà xí. Ông cụ lâm
bẩm những gì ấy ở trong nhà xí...

- LINDA:** - Đồ hèn hạ!
- BÍP:** - Mẹ dùng chữ ấy mới thật chính xác!
(Đứng dậy, vứt bó hoa vào sọt rác).
Con là hiện thân của sự hèn hạ, sự
nhơ bẩn!
- LINDA:** - Bước ngay!
- BÍP:** - Con cần nói chuyện với bố đã, mẹ ạ.
Bố đâu rồi?
- LINDA:** - Mày không được gặp ông ấy! Cút
khỏi cái nhà này đi!
- BÍP:** (*Cương quyết*) - Không. Con cần nói
chuyện một chút với ông ấy đã. Nói
thẳng mặt đối mặt.
- LINDA:** - Mày không được nói chuyện với ông
ấy!
- Đằng sau nhà, phía bên phải có tiếng
động. Bíp quay về phía đó.*
(*Đột nhiên van lạy con*). Mẹ xin con,

con để cho bố yên!

BÍP: - Bố làm gì ngoài ấy thế?

LINDA: - Trồng rau!

BÍP: (*Khẽ*) - Giữa lúc này ạ? Lạy Chúa! (*Rasân*).

Linda đi theo con. Ánh sáng chiếu vào giữa phần trước của sân khấu. Vili ra đó. Ông cầm đèn, cuốc và một bó hạt giống. Ông đang gó mạnh cán cuốc cho chặt, rồi đi về phía bên trái, lấy bước chân đeo. Sau đó lấy đèn soi vào các gói hạt giống, đọc các chữ đề ngoài bì. Sương đêm bao trùm.

VILI: - ... Cà rốt... Gieo mỗi hạt cách nhau ít nhất năm phân. Mỗi luống... cách nhau năm mươi phân. (*Đo đất*). Năm mươi phân. (*Đặt gói hạt giống xuống đất rồi lại đo tiếp*). Rau diếp. (*Đọc chữ đề ngoài gói rồi đặt gói hạt giống xuống đất*). Năm mươi phân...

Ben từ bên phải bước từ từ tới.

VILI: (*Nhin thấy Ben, dừng tay*) - Thật là khó khăn quá, anh thấy chưa? Ài ài

ài... khiếp thật, quả là khủng khiếp. Anh Ben ạ, người đàn bà này đã chịu đựng biết bao đau khổ rồi! Anh hiểu chưa? Con người ta rút khỏi cuộc đời không đơn giản như khi bước vào đời được. Sau khi chết đi, con người ta phải để lại một cái gì cho hậu thế. Anh không thể, không thể...

Ben bước tới gần Vili, như muốn ngắt lời em.

Bây giờ anh thử phân tích kỹ xem nhé. Cứ tính kỹ đi đã, đừng trả lời em ngay. Anh hãy nhớ đây là một việc chính đáng. Hai vạn đôla. Anh Ben này, em muốn cùng với anh cân nhắc thật kỹ cả hai mặt tốt và xấu của giải pháp này. Vì em còn biết bàn bạc với ai nữa đâu. Linda thì đã phải chịu nhiều đau khổ quá rồi.

BEN: (*Đứng yên, suy nghĩ*) - Việc gì thế, chú?

VILI: - Hai mươi ngàn đôla tiền mặt. Có bảo đảm, tiền thật, anh hiểu chưa?

BEN: - Cẩn thận không bị hớ đấy. Chắc đâu

họ chả cho chú, họ có thể viện điều lệ
bảo hiểm này nọ.

- VILI:** - Họ không dám đâu! Em chẳng làm
vất vả như trâu, để đóng dân đây à?
Thế mà bây giờ họ không trả ư? Vô lý!
- BEN:** - Cách giải quyết như thế người ta
thường gọi là hành động hèn nhát,
Vili ạ.
- VILI:** - Tại sao? Thế còn kéo dài mãi cuộc
sống nhục nhã này, trong khi thừa
biết rằng cuối cùng vẫn chết đi với hai
bàn tay trắng, lại dũng cảm hơn ư?
- BEN:** (*Chịu thua*) - Nghe chú nói, quả cũng
có lý thật, Vili ạ. (*Đi đi lại lại suy
nghĩ*). Mà hai mươi ngàn đôla là thứ
có thể sờ mó được!
- VILI:** (*Bây giờ đã tin hẳn, mỗi lúc một hăng
thêm*) - Anh Ben ạ, điều quan trọng
nhất là ở chỗ đó! Em như nhìn thấy
món tiền ấy đang lấp lánh trước mắt,
như kim cương vậy, có thể cầm vào
tay, có thể sờ nắn được! Đây chẳng
còn là một cuộc mặc cả, một cuộc gấp
gõ hụt nữa! Bây giờ thì không ai lừa

bịp được mình nữa! Hai mươi ngàn
đôla sẽ làm thay đổi hắn tình thế!
Anh hiểu không, hắn tưởng em chỉ là
thằng vô tích sự, muốn chà đạp lên
em thế nào cũng được. Rồi đám ma...

(*Vươn vai*) Anh Ben ạ, đám ma sẽ rất
lớn! Khắp các nơi, ở bang Men, ở
Maxatsuxét, ở Vécmơ và Niu Hemsia
người ta sẽ tới đưa đám! Tất cả những
nhân vật nổi tiếng sẽ đáp xe tới...
Thằng bé sẽ kinh ngạc! Vì nó chưa
bao giờ lại tin rằng khắp nơi người ta
biết tới bố nó. Ở Rốt Ailen, ở NữuƯớc,
ở Niu Giécxi! Nó sẽ được chứng kiến
tận mắt và sẽ không bao giờ còn nghi
 ngờ nữa. Nó sẽ thấy bố nó là người thế
 nào, anh Ben ạ! Con em nó sẽ sảng sốt!

BEN: (*Nhích lại gần*) - Rồi nó sẽ bảo bố nó
là thằng hèn nhát.

VILI: (*Bỗng hoảng sợ*) - Thế à? Nếu vậy thì
kinh khủng quá!

BEN: - Đúng thế. Hèn nhát và ngu xuẩn.

VILI: - Không, vô lý! Em không chịu để thế!
(*Tuyệt vọng hoàn toàn*).

BEN:

- Nó sẽ cảm thấy chú chó Vili à.

Vang lên điệu nhạc vui vẻ của lũ trẻ con.

VILLI:

- À, anh Ben à, giá mà được trở lại sống những ngày hạnh phúc xưa kia nỗi! Hồi ấy bao nhiêu là ánh sáng, bao nhiêu là tình cảm thân mật! Mùa đông cả gia đình ngồi xe trượt băng, sao má thằng bé hồng lên đẹp thế! Những tin vui tới tấp đến luôn. Nhìn về tương lai bao giờ cũng thấy toàn là chuyện tốt lành. Không khi nào nó chịu để em xách vali vào nhà. Và sao nó lau chùi, sửa sang xe ôtô của em chu đáo thế! Nhưng tại sao, tại sao em không thể cho nó được cái gì nỗi? Để nó khỏi tức em...

BEN:

- Điều đó phải suy nghĩ tìm cho ra lẽ mới được. (*Nhin dong ho*). Tôi chỉ còn có năm phút nữa thôi. Giải pháp ấy tốt lắm, nhưng chú phải làm cho chắc, đừng để họ ăn lận được chú.

Ben dần dần biến mất. Bíp từ bên trái vào.

- VILI:** (Cảm thấy con đang lai gầm, quay lại và ngược mặt lên nhìn. Sau đó lúng túng cuộn xuống nhất những gói hạt giống ở dưới đất) - Những gói hạt giống này đâu mất cả rồi nhỉ, khỉ thật! (Bực tức). Chẳng nhìn thấy cái quỷ nào hết! Họ bít kín cả cái khu nhà này, như bít vào mồ áy!
- BÍP:** - Cũng phải để cho người khác sống nữa chứ. Bố hiểu chưa?
- VILI:** - Tao đang bận, đừng có quấy rầy.
- BÍP:** (Giăng cuốc ở tay Vili) - Con đến già từ bô! Vili im lặng nhìn con, không còn đủ sức cử động chút nào. Con sẽ không bao giờ trở về nữa.
- VILI:** - Thế mai mày không đến gặp ông Olive à?!
- BÍP:** - Ông ấy không hẹn gì con cả.
- VILI:** - Ông ấy ôm hôn mày nhưng không hẹn mày tới gặp lại nữa à?
- BÍP:** - Xin bố hiểu cho con! Lần nào cũng vậy, con ra đi là vì cãi nhau với bố. Hôm nay con có hiểu ra một điều, con

muốn giảng giải cho bố nghe. Nhưng chắc con kém thông minh nên không tìm ra cách giảng cho bố hiểu được. Lỗi ở ai thì có quan hệ gì? (Cầm tay Vili). Thôi bố con mình quên chuyện cũ đi, được không, bố? Ta về nhà và nói cho mẹ biết điều đó. (*Khẽ kéo Vili đi về phía bên trái*).

- VILLI:** *(Như biến thành gỗ, nhân lỗi)* - Không, tao không muốn nhìn thấy bà ấy.
- BÍP:** - Đi thôi bố ạ! (Kéo Vili, nhưng Vili giằng ra).
- VILLI:** *(Rất hoảng hốt)* - Không, không đâu. Tao không muốn gặp bà ấy!
- BÍP:** *(Cố nhìn vào mặt Vili để tìm hiểu ý nghĩ của bố)* - Tại sao bố lại không muốn gặp mẹ?
- VILLI:** *(Đã cương quyết hơn)* - Mặc tao, nghe rõ chưa?
- BÍP:** - Bố nói đi đâu, tại sao bố không muốn gặp mẹ? Bố không muốn bị gọi là hèn nhát, có đúng vậy không? Bố không có lỗi gì hết. Con phiêu bạt thế này là lỗi tại con. Ta về nhà đi, bố.

Vili cố tránh xa con.

Bố có nghe thấy con bảo gì không ạ!

*Vili giằng ra và đi nhanh vào nhà
một mình. Bép theo sau.*

LINDA: (Với Vili) - Ông gieo hết chưa, ông?

BÍP: (Đứng ở cửa) - Mẹ ạ, con và bố thoả thuận với nhau rồi. Con ra đi và sẽ không bao giờ viết thư về nhà nữa.

LINDA: (Lại gần chồng) - Ông ạ, tôi nghĩ có lẽ thế tốt hơn. Cũng chẳng nên kéo dài làm gì. Cứ dần vật mài còn gì là đời nữa.

Vili không trả lời.

BÍP: - Mọi người sẽ hỏi con ở đâu, con làm gì, thì bố mẹ trả lời không biết, coi như mặc con. Từ nay mắt chẳng còn nhìn, lòng cũng chẳng còn nghĩ đến nữa... Dần dần bố mẹ sẽ dễ chịu hơn. Có đúng không nào? Bây giờ thì rõ ràng cả rồi nhé!

Vili không trả lời.

(Đến gần bố). Bố chúc con lên đường may mắn chứ?

(Chìa tay) Bố nói đi!

- LINĐA:** - Bắt tay con đi, ông.
- VILI:** *(Quay lại phía vợ, run lên vì tự ái)* - Tại sao nó lại cứ nhớ tới cái bút vàng ấy nhỉ?...
- BÍP:** *(Địu dàng)* - Dẫu sao thì cũng chẳng có ai hẹn hò, mời mọc gì con cả, bố à.
- VILLI:** *(Nối xung lên)* - Ông ấy đặt tay lên vai mày...
- BÍP:** - Thế ra bố vẫn chưa hiểu con là người thế nào à? Ta lại cãi nhau nữa làm gì? Nếu con trúng số độc đắc con sẽ gửi tiền cho bố. Còn bây giờ thì hãy coi như không có con ở trên đất này.
- VILI:** *(Với Linda)* - Nó vẫn còn hằn thù tôi, bà thấy chưa?
- BÍP:** - Bố chìa tay ra đi.
- VILLI:** - Tao không bắt tay mày.
- BÍP:** - Thế mà con cứ tưởng rồi bố con sẽ chia tay nhau một cách đầm thắm.
- VILLI:** - Đừng hòng chia tay cách nào khác.
Bíp nhìn bố một giây rồi quay ngoắt,

đi về phía cầu thang.

Mày mà đi khỏi cái nhà này, thì dù mày ở trên trần gian, hay xuống địa ngục, tao cũng sẽ cầu cho mày phải chịu khổn chịu khổ.

BÍP: (*Quay mặt lại*) - Thế cụ thể là bố đòi gì ở con nào?

VILI: - Dù mày ở đâu, ngoài mặt biển hay trong đất liền, trên núi hay dưới sông, dù ở đâu, ở bát cứ nơi nào, mày cũng tự huỷ hoại cuộc đời mày để làm khổ tao, vì hần thù tao!

BÍP: - Không phải thế đâu ạ!

VILI: - Sự hần thù, chính đó là nguyên nhân làm huỷ hoại cuộc đời mày. Rồi khi mày sa xuống đến tận đáy của xã hội, mày mới nhớ cái gì đã đẩy mày tới đó. Hoặc khi nào mày chết rúc ở bờ bụi nào, thì đừng quên điều đó và đừng đổ lỗi cho tao!

BÍP: - Con không trách cứ bố điều gì cả!

VILI: - Tao không chịu trách nhiệm gì về mày cả!

Héppi từ trên gác xuống, đứng ở bên cầu thang dưới cùng, nhìn họ.

- BÍP:** - Con cũng chẳng hề có ý định trách cứ gì bố đâu.
- VILI:** (*Ngồi xuống ghế, với giọng phê phán cay nghiệt nhất*) - Mày muốn đâm dao vào lưng tao. Đừng tưởng tao không hiểu điều đó.
- BÍP:** - À ra thế, đồ bíp bợm! Đã thế ta đấu lý với nhau. (*Móc túi ra ống cao su và đặt lên bàn*).
- HÉPPI:** - Anh điên rồi! Làm cái gì thế?...
- LINDA:** - Bíp! (*Xô tới định giật lấy ống cao su nhưng Bíp giữ mẹ lại*).
- BÍP:** - Để yên! Không được đụng tới!
- VILI:** (*Không nhìn vào cái vật trên bàn*) - Cái gì thế?
- BÍP:** - Bố nói đi mới phải, cái gì thế này?
- VILI:** (*Bí thế*) - Tao không biết, tao chẳng nhìn thấy cái ấy bao giờ...
- BÍP:** - Có! Bố có nhìn thấy! Hay là chuột nó lôi vào, nhét xuống dưới nồi nước? Bố mưu đồ cái gì vậy? Định thành anh

- hùng ư? Muốn cho con thương xót bố
 ư?
VILI: - Tao chẳng hiểu gì hết...
BÍP: - Chẳng có ai thương xót bố đâu, nghe
 rõ chứ? Chẳng làm gì có đâu!
VILI: (*Với Linda*) - Bà thấy nó hồn thù tôi
 đến thế nào chứ?
BÍP: - Con muốn bố nghe cho rõ sự thật, sự
 thật về con và sự thật về bố!
LINDA: - Im ngay!
VILI: - Trời, đồ rắn độc!
HÉPPI: (*Xuống khỏi thang gác, lại gần Bíp*) -
 Anh im đi!
BÍP: (*Với Héppi*) - Đấy! Có người còn chưa
 hiểu mình là thế nào. Phải để người
 ta thấy rõ! (*Với Vili*). Trong cái nhà
 này không bao giờ có lấy được năm
 phút mà không có người nói dối.
HÉPPI: - Chúng tôi bao giờ cũng nói thật cả.
BÍP: (*Chuyển sang tấn công em*) - Mày chỉ
 là một cái bong bóng xà phòng. Mày
 bảo mày là phó phòm mua bán à?
 Mày chỉ là một trong hai người giúp

việc của ông phó phòng ấy thôi. Có phải thế không nào?

HẾPPI: - Sự thật em...

BÍP: - Sự thật mày dối trá từ đâu đến chán! Cũng như tất cả mọi người trong cái nhà này! Tất nhiên! Còn tôi thì xin đủ rồi! (Với Vili). Bây giờ bố nghe sự thật về con.

VILI: - Về mày thì tao biết cả rồi!

BÍP: - Thế bố có biết là tại sao ba tháng ròng con không có địa chỉ không? Con ăn cắp bộ quần áo ở Kandát rồi bị ngồi tù. (Với Linda, lúc này đã khóc nước mắt). Mẹ đừng khóc. Cả cái thú đó nữa, từ nay cũng xin chấm dứt, vĩnh viễn!

Linda quay mặt đi khỏi mọi người, lấy tay che mặt.

VILI: - Nghĩa là cả chuyện ấy cũng lối tại tao?

BÍP: - Cứ vào làm ở đâu rồi cũng bị đuổi vì tội ăn cắp!

VILI: - Thế lối tại ai?

- BÍP:** - Con chẳng học được cái gì, vì bố suốt đời cứ bắt con phải vây vo. Con vây vo, ra điều ta đây mai, chẳng chịu "hạ cổ" xuống học ai cả! Ai có lỗi về chuyện đó nhỉ?
- VILI:** - A, ý kiến mới đấy!
- LINDA:** - Đừng nói nữa, Bíp.
- BÍP:** - Đáng lẽ bố phải được nghe thấy điều đó từ lâu rồi mới phải. Đúng thế đấy! Vì con ra đời là số đã định sẽ trở nên con người vĩ đại, lẫy lừng, danh tiếng, cứ tự nhiên như bđn, chẳng cần phải cố gắng gì hết... Thôi, bây giờ chấm dứt cái chuyện đó.
- VILI:** - Mày đi lấy súng mà bắn một phát vào đầu mày! Bắn vào trán ấy cho hả sự hận thù tao!
- BÍP:** - Có ích gì kia chứ? Con chẳng bao giờ nghĩ đến việc đó. Ngày hôm nay, cầm quản bút ấy trong tay, con chạy từ tầng mười một xuống đất. Và đột nhiên giữa chừng con đứng lại, bố thấy chưa? Giữa cái văn phòng to lớn ấy, bố thấy chưa? Con đứng lại giữa

cái toà nhà áy và nhìn thấy... trời xanh! Con nhìn thấy thứ mà con yêu quý trên đời này... Làm việc, ăn uống, nghỉ ngơi, để được ngồi hút thuốc một cách thoái mái. Con nhìn cái bút và tự bảo mình? Tại sao mình cứ cố trở thành một nhân vật mà trong thâm tâm mình không muốn chút nào? Mình định biến thành một thằng ăn xin ngu dốt và nhục nhã ở cái văn phòng này làm gì? Tất cả những gì mình cần, đang chờ mình ở đằng kia. Chỉ cần mình thú nhận thực chất của mình thì sẽ đạt được ý muốn thôi. Mà tại sao bố con mình lại không thú nhận thực chất nhỉ?

Định bắt Vili nhìn thẳng vào mắt mình nhưng Vili giằng ra, đi về phía bên trái.

VILLI: (*Đe doạ, hàn học*) - Cửa vào tương lai của mày đang mở rộng!

BÍP: - Cứ mười người thì có mười một người như tôi. Còn những người như bố thì cũng chẳng ít hơn!

VILI: *(Quay về phía con, lúc này cơn giận dữ đến cao độ)* - Nói láo! Những người như chúng ta, rất hiếm! Tao là Vili Lômen, còn mày là Bíp Lômen!

Bíp lao tới Vili nhưng Héppi cản lại được. Bíp giận dữ đến mức có vẻ muốn đánh bố.

BÍP: - Con không phải là người giỏi nhất đời, mà bố cũng vậy! Suốt đời bố chỉ là một kẻ đi lang thang bán thuê hàng cho người khác. Và cuối cùng, bố cũng chịu số phận như bao nhiêu kẻ khác, bị người ta quẳng vào sọt rác! Còn con thì trị giá vừa chẵn một đô la một giờ, nhưng không ở bang nào người ta trả hơn! Mỗi giờ một đôla! Bố có hiểu thế nghĩa là thế nào không? Con sẽ không bao giờ mang về nhà được thứ giải thưởng chiến thắng nào đâu, xin bố đừng có mong đợi vô ích! Sẽ không có gì đâu!

VILI: *(Quát vào mặt con)* - A, đồ ranh con ác độc!

Bíp giăng ra khỏi tay Héppi. Vili sợ

hái chạy lên thang gác. Bíp túm lấy bối.

BÍP: (*Đã nguôi đôi chút*) - Bố ạ, bố cần hiểu rằng con chỉ là một thằng không có tài cán gì cả! Con chỉ là một con số không, bố hiểu chưa? Và con sẽ không hồn thù gì cả đâu. Con chỉ là con, đúng như thực tế, có vây thôi!

Tan cơn giận, Bíp giữ chặt Vili, khóc nước nở. Vili giơ tay quờ quạng sờ mặt con.

VILI: (*Ngạc nhiên*) - Con làm sao thế? Con làm sao thế? (Với Linda).

Sao nó lại khóc?

BÍP: (*Khóc nước nở*) - Bố cho con đi, con xin bố! Cho con đi! Bố bỏ những ước mơ dại dột ấy đi, không thì hối chẳng kịp đâu! (*Cố trấn tĩnh lại, bước ra xa khỏi bố rồi tiến về phía cầu thang*). Sáng mai con sẽ đi. Mẹ ạ, đưa bố đi ngủ đi. (*Mệt mỏi bước lên thang gác*).

VILI: (*Sau một lúc ngừng lâu, ngạc nhiên và phẫn khởi*) - Thật là... tuyệt vô cùng đây chứ? Phải không, bà? Thằng

- Bíp... Thằng Bíp nó yêu mến tôi!
- LINDA:** - Nó quý ông lăm chứ ạ!
- HẾPPI:** (*Rất xúc động*) - Anh ấy xưa nay vẫn yêu quý bố!
- VILI:** - È, thằng Bíp... (*Mở to mắt nhìn vào khoảng không*). Nó khóc! Nó khóc ở bên cạnh tôi, ở ngay chỗ này! (*Nghẹn ngào vì xúc động và thét lên niềm tin của mình*). Thằng ấy... thằng ấy sẽ thành một nhân vật vĩ đại!
- Ben xuất hiện trong luồng ánh sáng ở sau bếp.*
- BEN:** - Đúng nó sẽ thành một nhân vật vĩ đại nếu đặt vào tay nó hai vạn đôla!
- LINDA:** (*Cảm thấy ý nghĩ của chồng đang thoáng nhanh qua, lo sợ, dè dặt*) - Thôi bây giờ ông đi ngủ đi. Thế là mọi sự bàn định ổn thỏa cả rồi.
- VILI:** (*Cố dần lòng để khỏi chạy ra khỏi nhà*) - Phải, ta đi ngủ thôi. Đi đi. Đi ngủ đi, Héppi.
- BEN:** - Phải là một người khoẻ khoắn mới thắc được rùng rật. Trong điều

nhạc yêu thiên nhiên của Ben bây giờ có xen vào mấy nét nhạc của một nỗi khủng khiếp không né được.

HẾPPI: (*Ôm ngang người Linda*) - Bố ạ, con sắp lấy vợ đây, báo trước cho bố biết. Và rồi con sẽ thay đổi lối sống. Chỉ một năm nữa là cùng, con sẽ lên làm trưởng phòng. Rồi mẹ sẽ thấy! (*Hôn Linda*).

Vili quay đi, vừa đi vừa lắng nghe lời Ben nói.

LINDA: - Hãy ngoan ngoãn. Vì thật ra cả hai con đều hiểu thảo cả. Cố gắng sống cho ra hồn.

HẾPPI: - Chúc bố ngủ ngon! (*Lên thang gác*).

LINDA: (*Với Vili*) - Đi ngủ đi, mình.

BEN: (*Ngày càng dần mạnh hơn*) - Muốn được kim cương phải vào rừng rậm!

VILI: (*Đi từ từ dọc theo tường bếp ra phía cửa, với Linda*) - Tôi muốn tĩnh tâm lại một chút, bà ạ! Để tôi đứng một mình một lúc.

LINDA: (*Suyt đế lộ nỗi lo sợ thầm kín*) - Tôi

muốn ông lên gác với tôi.

VILI: (*Ôm vợ*) - Tôi sẽ lên ngay thôi... Tôi chưa thấy buồn ngủ. Thôi bà lên đi, trông bà có vẻ phờ phạc, chắc bà mệt lắm rồi. (*Hôn vợ*).

BEN: - Đây không phải chỉ là một cuộc gấp gỡ bàn công việc. Kim cương là một vật sờ thấy được.

VILI: - Bà lên đi. Tôi sẽ theo ngay mà.

LINDA: - Theo tôi thì đó là giải pháp tốt nhất, ông ạ.

VILI: - Tất nhiên, đó là giải pháp tốt nhất.

BEN: - Giải pháp tốt nhất!

VILI: - Giải pháp duy nhất! Rồi thì mọi sự sẽ tốt đẹp... Thôi bà lên đi mà nằm. Bà mệt quá rồi.

LINDA: - Ông lên ngay nhé.

VILI: - Lên ngay thôi...

Linda vào phòng khách, sau đó hiện ra ở phòng ngủ.

VILI: (*Ra*) - Nó yêu tôi. (*Vẫn như chưa hiểu*). Và xưa nay nó vẫn yêu tôi...

thật kỳ lạ đây chứ nhỉ? Anh Ben à,
sau đây nó sẽ cầu trời phù hộ cho tôi!

BEN: *(Đắc thăng)* - Tuy tôi tăm, nhưng nơi
đó có kim cương rực sáng!

VILI: - Anh thử tưởng tượng xem thằng bé
cô được hai mươi ngàn đô la trong túi
thì nó sẽ sung sướng biết chừng nào!

LINDA: *(Gọi từ trong phòng ngủ)* - Ông Vili!
Lên đi!

VILI: *(Thét vào cửa nhà bếp)* - Tôi lên bây
giờ! Một chút nữa thôi! Linda à, thế là
rất hợp lý, bà hiểu chưa? Ngay cả đến
anh Ben cũng phải đồng ý kia mà! Tôi
phải đi thôi. Vĩnh biệt! Vĩnh biệt! *(Đi
về phía Ben, chân nhảy hơn hở)*. Anh
có tưởng tượng được không? Nó mà
nhận được số tiền bồi thường của quý
bảo hiểm thì nó sẽ vượt xa thằng
Bécna!

BEN: - Quả là mưu hay tuyệt, vẹn cả mợi bể!

VILI: - Anh có nhìn thấy nó khóc chứ? Khóc
trên ngực tôi. Ôi, giá mà tôi được hôn
nó một lần nữa nhỉ!

- BEN:** - Thôi, chú Vili, đã đến lúc hành động rồi!
- VILI:** - Anh Ben ạ, em vẫn biết là bằng cách này hay cách khác, em và cháu Bíp nhất định sẽ thành công!
- BEN:** (*Nhin đồng hồ*) - Tàu ngoài bến đang đợi chúng ta. Khéo không lỡ mất. (*Từ từ đi vào trong bóng tối*).
- VILI:** (*Mơ mộng, quay mặt về phía ngôi nhà*) - Con ạ, khi con đá bóng, bố muốn có đôi giày bảy dặm để chạy theo quả bóng... Con hãy đá cho mạnh và thấp, vì điều đó quan trọng lắm đấy, con ạ! (*Quay ngoắt một vòng, về phía khán giả*). Những nhân vật quan trọng nhất đang ngồi trên khán đài, mình chưa kịp nhìn thì... (*Đột nhiên hiểu là mình đang đứng có một mình*). Anh Ben! Anh Ben, tôi ở đâu thế này? ... (*Chợt tìm cái gì*). Anh Ben, sao em lại thế này?...
- LINDA:** (*Gọi chồng*) - Ông Vili, ông có lên ngủ không?
- VILI:** (*Ngạt thở vì sợ, quay ngoắt về phía*

ngôi nhà) - Suyt! (Lại quay đi, nhưng không tìm thấy lối. Bao nhiêu tiếng động, giọng nói, khuôn mặt như xô tới. Vili đẩy tất cả những thứ đó ra, lấy tay ngăn chúng, héto). Khē chū! Suyt! Khē chū! (Bỗng một điệu nhạc dịu hiền rất khē bắt Vili đứng lại. Điệu nhạc to dần, biến thành một tiếng thét điếc tai. Vili rón rén kiêng chân đi quanh ngôi nhà). Suyt!

LINDA:

- Vili!

Không có tiếng trả lời. Linda chờ đợi. Bíp đang nằm, nhởm dây. Anh vẫn chưa cởi quần áo. Héppi ngồi dây. Bíp đứng lắng tai nghe.

(Lộ vẻ lo sợ rõ ràng). Vili! Sao anh không trả lời thê? Vili!

Có tiếng xe ô tô mở máy. Tiếng xe lao ra khỏi nhà với tốc độ rất cao.

Đừng!

BÍP:

(Chạy như bay xuống thang gác) - Bố ơi!

Tiếng xe phóng ở xa. Đêm vào đó là một điệu nhạc loạn xạ, đên cuồng.

*Điệu nhạc bỗng im, biến thành những
tiếng dây violin xen khẽ, giống như
tiếng thở dài. Bíp và Héppi lặng lẽ
mặc áo vét tông, Linda loạng choạng
bước ra khỏi phòng ngủ. Điệu nhạc
chuyển thành nhạc tang. Cảnh lá rậm
rap lại phủ lên ngôi nhà. Ngày hôm
sau, Tsácli và Bécna mặc đồ đen bước
tới gần ngôi nhà và gõ vào cửa bếp.
trong khi họ bước vào nhà, Bíp và
Héppi bước chậm chạp xuống thang
gác. Mọi người dừng lại đợi cho
Linda, mặc tang phục, tay cầm bó hoa
hồng bước vào cửa nhà bếp có viền vải
đen. Linda lại gần Tsácli và khoác tay
Tsácli. Bấy giờ tất cả mọi người cùng
tiến về phía khán giả. Tới sát rìa sân
khấu, Linda đặt bó hoa hồng xuống
đất, quỳ gối, sau đó ngồi xổm. Tất cả
mọi người nhìn ngôi mộ.*

TANG KHÚC

- TSÁCLI:** - Bác Linda ạ, trời tối rồi.
*Linda không chú ý tới câu nói, vẫn
đăm đăm nhìn ngồi mộ.*
- BÍP:** - Kìa mẹ? Mẹ nên về nghỉ đi chứ? Họ
sắp đóng cổng nghĩa địa rồi.
Lida vẫn không nhúc nhích. Ngừng.
- HẾPPI:** (*Bực bội*) - Bố làm thế để làm gì nhỉ?
Bố đâu có quyền làm thế. Có ai cần
như vậy đâu? Chúng con có thể giúp
được bố kia mà.
- TSÁCLI:** (*Càu nhau*) - Khô...
- BÍP:** - Về đi, mẹ.
- LINDA:** - Tại sao không thấy ai đến cả nhỉ?
- TSÁCLI:** - Đám tang long trọng đây chứ.
- LINDA:** - Nhưng tất cả những người quen biết
ông ấy đâu cả rồi? Hay họ chê trách
ông ấy?

- TSÁCLI:** - Đâu có! Họ chẳng chê trách đâu. Chúng ta đang sống ở một thế giới bạc bẽo lăm, bác Linda ạ.
- LINDA:** - Tôi chưa hiểu. Nhất là bây giờ! Trong suốt ba mươi lăm năm, giờ mới là lần đầu tiên chúng tôi thoát khỏi nợ nần. Khi còn sống, cái ông ấy cần chỉ là một số lương ít ỏi. Ông ấy sòng phẳng cả với thày thuốc chữa răng.
- TSÁCLI:** - Trên đời này có ai lại coi số lương ít ỏi là đủ đâu.
- LINDA:** - Tôi chưa hiểu.
- BÍP:** - Gia đình ta đã có những ngày sung sướng, mẹ còn nhớ không? Những khi bố đi đâu xa về, hay những ngày chủ nhật, bố treo cái màn cửa, sửa lại căn hầm chứa, xây thêm một hàng hiên, một buồng tắm, hay nhà để ô tô... Bác Tsácli ạ, trong cái màn cửa còn lại nhiều di tích của bố cháu hơn là trong tất cả hàng hoá mà bố cháu đã bán.
- TSÁCLI:** - Đúng. Bố cháu quả là một tay thợ giỏi. Nhất là khi dùng đến đanh và xi măng.

- LINDA:** - Ông ấy xưa khéo tay lắm.
- BÍP:** - Và mơ mộng viển vông nữa. Mơ mộng hết sức viển vông.
- HẾPPI:** (*Như muốn đánh nhau với Bip*) - Anh không được nói thế!
- BÍP:** - Đến khi lìa khỏi cõi đời, bố vẫn chưa hiểu được bố là người thế nào.
- TSÁCLI:** (*Ngăn không cho Héppi trả lời Bip*) - Không ai được trách ông ấy cả. Cháu chưa hiểu đây: ông Vili là một người chào hàng. Mà đối với những người làm nghề đó, thì trong đời làm gì có cơ sở? Ông ấy không vận bù loong, không dạy luật, không chữa bệnh. Ông ấy lơ lửng, chân không đến đất, cật không đến trời. Vũ khí của ông ấy là một nụ cười lấy lòng và đôi giầy bóng lộn. Đến khi nào người ta không mỉm cười đáp lại, thế là bắt đầu xảy ra tai họa. Sau đó trên mõm xuất hiện hai vết dầu mỡ, thế là hết. Không ai dám trách những người như vậy cả! Làm nghề chào hàng thì phải mơ mộng, cháu ạ. Vì họ sống lơ lửng giữa không trung mà lại.

- BÍP:** - Bác Tsácli à, bố cháu không hiểu mình là người thế nào.
- HẾPPI:** (*Phản nộ*) - Anh không được nói thế!
- BÍP:** - Mày có muốn đi với tao không?
- HẾPPI:** - Không ai dẽ đánh ngã em được đâu! Em sẽ ở lại đây, trong cái thành phố này và em sẽ thành công bằng được, dù phải bóp cổ người khác em cũng làm! (*Nhin Bíp, hất hàm*) - Anh em Lômen!
- BÍP:** - Tao biết giá trị của tao lắm, Héppi à.
- HẾPPI:** - Thế thì em sẽ làm cho cả anh, cả mọi người khác hiểu rằng Vili Lômen chết không phải là vô ích. Bố vẫn có một mơ ước rất cao quý. Đó là mơ ước duy nhất mà con người nên có: là vượt lên trên mọi người khác. Suốt đời bố đã đấu tranh, bây giờ đến lượt em, em sẽ thực hiện ước mơ đó.
- BÍP:** (*Liếc nhìn Héppi bằng đôi mắt thất vọng, cúi xuống với mẹ*) - Thôi về đi, mẹ.
- LINDA:** - Đợi một chút đã. Đi đi, bác Tsácli.

Tsácli ngồi ngừng.

Tôi muốn ngồi lại đây một chút nữa.
Tôi vẫn chưa nói được lời nào vĩnh
biệt ông ấy cả.

*Tsácli ra. Héppi theo sau. Bíp đứng
lại cách hơi xa Lind'a. Lind'a ngồi yên
lặng bên mò, như cố trán tĩnh lại. Đâu
đây có tiếng sáo, đệm lời Lind'a.*

LIND'A:

- Mình tha thứ cho tôi. Tôi không sao khóc được. Không biết tại sao, nhưng tôi không thể khóc. Tôi vẫn chưa hiểu mình làm thế để làm gì? Vili, mình giúp tôi, tôi không sao khóc được. Tôi vẫn tưởng như mình đi đâu ít lâu rồi nay mai sẽ lại về. Tôi vẫn cứ đợi chờ, mình thân yêu của tôi. Và tôi không sao khóc được. Mình đã làm cái gì nhỉ? Tôi cứ nghĩ đi nghĩ lại mãi mà vẫn chưa hiểu. Hôm nay tôi vừa đem trả xong tiền nhà. Mà giờ lại không còn ai để ở nữa. (*Thốn thức nghẹn ngào*). Chúng mình không còn nợ ai nữa cả. (*Giờ mới khóc hồn*). Chúng mình thoát khỏi mọi nợ nần rồi. Hoàn

toàn tự do rồi.

Bíp từ từ đến cạnh mẹ.

Tự do... tự do...

*Bíp nhắc mẹ đứng dậy và dùu mẹ về
phía bên phải. Linda khóc khẽ. Bécná
và Tsácli đi theo sau. Chỉ nghe thấy
tiếng sáo. Tiếng sáo bay trên mái ngôi
nhà nhỏ đang bị những tầng nhà cao
vót vây chặt lại.*

HẾT

**KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI
CÁI CHẾT CỦA NGƯỜI CHÀO HÀNG**

Tác giả: ÁC TO MILÔ

Người dịch: TRẦN ĐÔNG

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

CÔNG TY MINH THÀNH - BỘ CHỈ HUY QUÂN SỰ
TP. HỒ CHÍ MINH

*
* *

Chịu trách nhiệm xuất bản
HÀ ĐÌNH CẨN

Chịu trách nhiệm bản thảo
NGÔ THẾ OANH

Biên tập
THẾ NGỌC
Trình bày bìa
NGÔ TRỌNG HIỂN
Sửa bản in
BAN BIÊN TẬP

In 500c khổ 14,5x20,5 tại Công ty In Văn hóa Sài Gòn.
Giấy phép xuất bản số 93-2006/CXB/025-26/SK cấp ngày
25-1-2006.

In xong và nộp lưu chiểu Quý II - 2006.

KIẾTTÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI
Áeto' MILO'

Cái chết của người chào hàng

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU